

POLSKA
ORGANIZACJA
TURYSTYCZNA

FREKWENCJA W ATRAKCJACH TURYSTYCZNYCH W ROKU 2023

Opracowanie: prof. AWF dr hab. Zygmunt Kruczek

Warszawa – Kraków
Grudzień 2024

Spis treści

WSTĘP	3
Znaczenie atrakcji turystycznych w turystyce doświadczeń – nowe trendy	3
1. METODOLOGIA ZBIERANIA INFORMACJI.....	6
1.1. Cel monitorowania frekwencji w atrakcjach turystycznych.....	6
1.2. Źródła informacji o frekwencji w atrakcjach turystycznych	6
1.3. Problemy pomiaru i szacowania frekwencji w atrakcjach turystycznych	8
2. FREKWENCJA W ATRAKCJACH TURYSTYCZNYCH WEDŁUG ICH TYPÓW	10
2.1. Muzea	10
2.1.1. Muzea na świecie	10
2.1.2. Muzea w Polsce	12
2.1.3. Liczba zwiedzających oraz najbardziej popularne muzea w Polsce	13
2.1.4. Najczęściej odwiedzane muzea w Polsce - TOP10	15
2.1.5. Muzea w regionach.....	17
2.2. Atrakcje dziedzictwa kulturowego.....	20
2.3. Atrakcje tworzone dla turystów.....	25
2.3.1. Parki rozrywki w Polsce.....	26
2.3.2. Frekwencja w polskich parkach rozrywki	27
2.4. Atrakcje przyrodnicze.....	30
3. FREKWENCJA W ATRAKCJACH W UKŁADZIE REGIONALNYM	37
3.1. Atrakcji z dostępną informacją o frekwencji wg województw.....	37
3.2. Regionalny ranking atrakcji.....	39
4. MUZEA WIELOODDZIAŁOWE	47
5. PODSUMOWANIE	52
6. BIBLIOGRAFIA.....	53
7. SPIS RYCIN	54
8. SPIS TABEL.....	54
9. ANEKS – ZESTAWIENIE TABELARYCZNE	55

WSTĘP

Znaczenie atrakcji turystycznych w turystyce doświadczeń – nowe trendy

Kreowanie doświadczeń wywodzi się z koncepcji ekonomii doświadczeń (ang. *experience economy*) opisanej po raz pierwszy w 1999 r. przez amerykańskich badaczy B. J. Pine i J. H. Gilmore¹. Atrakcje i przestrzenie turystyczne mogą być wykorzystywane do tworzenia unikalnych i ponadprzeciętnych doświadczeń turystycznych, a przez to zwiększać satysfakcję turysty i podnosić konkurencyjność regionu turystycznego². Według tej koncepcji we współczesnej gospodarce to właśnie doświadczenie jest głównym i zarazem najbardziej pożądanym towarem. Za oryginalne, unikatowe, nacechowane pozytywnymi emocjami doświadczenia klienci są gotowi zapłacić znacząco więcej niż za zwykły produkt.

Turystyka jest jedną z kilku sfer działalności gospodarczej człowieka (obok np. kultury czy mediów), które wpisują się w gospodarkę doświadczeń. Podróżowanie od zawsze nierozdzielnie związane było z „poznawaniem nieznanego, przeżywaniem ekscytujących przygód, zdobywaniem nowych doświadczeń”. Stąd niekiedy turystów nazywa się „kolekcjonerami wakacyjnych wspomnień”, a samą branżę turystyczną „przemysłem wakacyjnych doświadczeń”³. Aby osiągnąć sukces na rynku w nowej erze gospodarki niezbędne jest kreowanie wyjątkowego, niepowtarzalnego, na długo zapadającego w pamięć doświadczenia. Wyniki badań nad wrażeniami i emocjami turystów dowodzą, że do powstania wielkiego doświadczenia turystycznego niezbędne są przynajmniej trzy czynniki: zaangażowanie, autentyczność i wyjątkowość⁴.

Głównym zadaniem podmiotów zarządzających obszarem turystycznym (DMO⁵) powinno być wdrażanie strategii skupionych na tworzeniu doświadczeń w obszarze innowacji produktowych, procesowych i organizacyjnych. Ich celem jest powstanie w regionie recepcyjnym czyli tzw. przestrzeni gościnnej⁶, optymalnej z punktu widzenia turystów przestrzeni wypoczynku, zapewniającej im komfort pobytu i w pełni satysfakcjonujące doświadczenia.

Nowym trendem w gospodarce doświadczeń, szczególnie istotnym w odniesieniu do atrakcji turystycznych, jest współkreowanie lub kokreacja (ang. *co-creation*), które postrzega się jako aktywny udział konsumenta w procesie tworzenia satysfakcjonujących doświadczeń. Doświadczenia takie mogą być współtworzone, czyli kokreowane przez

¹ Pine B. J., Gilmore J. H. 1999, *The Experience Economy: Work Is Theater & Every Business a Stage*, Harvard Business School Press, 254.

² Stasiak A. 2013, Produkt turystyczny w gospodarce doświadczeń, *Turyzm*, 23/1, 29-38.

³ jw., s. 35.

⁴ Stasiak A. 2016, Doświadczenie – stary-nowy paradygmat turystyki, *Folia Turistica*, 41, Zarządzanie i transfer wiedzy w turystyce, AWF w Krakowie, Kraków, 191-216.

⁵ Destination Management Organisation.

⁶ Kaczmarek J., Stasiak A., Włodarczyk B. 2010, *Produkt turystyczny. Pomysł, organizacja, zarządzanie*, PWE, Warszawa.

konsumentów, poprzez aktywny ich udział, zaangażowanie się i personalizację własnych doświadczeń. Proces kokreowania doświadczeń stanowi sumę psychologicznych zdarzeń, których doświadcza turysta, gdy aktywnie partycypuje (w sposób fizyczny i mentalny) w aktywności oraz interakcji z innymi podmiotami i ze środowiskiem atrakcji turystycznej⁷.

Znaczenie kokreacji doświadczeń przez turystów, a zwłaszcza przez osoby zwiedzające atrakcje turystyczne, powinno stać się ważnym zagadnieniem marketingu atrakcji turystycznych. Na powstawanie doświadczeń ma wpływ partycypacja w ich tworzeniu, ma ona wpływ zarówno na doświadczenia ucieczki (eskapizm), edukacji i rozrywki jak i estetyki. Edukacja wymaga od każdego aktywnego uczestnictwa. Przeczy to opiniom niektórych muzealników, że muzea są miejscami nauki i rozwoju kulturalnego, a rozrywkę powinno się zostawić parkom rozrywki. Podkreślić trzeba znaczącą rolę personelu atrakcji w angażowaniu odwiedzających w doświadczenie, wywoływanie dyskusji i relacji społecznych. Nowoczesne atrakcje turystyczne coraz częściej oferują interaktywne i angażujące doświadczenia. Przykłady to warsztaty rzemieślnicze, interaktywne wystawy w muzeach czy udział w lokalnych festiwalach. Turyści chcą być aktywnymi uczestnikami, a nie tylko biernymi obserwatorami.

Przeprowadzone badania w muzeach Poznania i Krakowa⁸ pozwoliły na identyfikację związku doświadczeń zwiedzających z emocjami. Emocje mają istotny związek z doświadczeniami, gdyż „doświadczenie miejsca musi oznaczać poruszenie przez to miejsce”, a poszczególne miejsca sprzyjają powstawaniu emocji. Im silniejszych doświadczeń w zakresie edukacji i rozrywki będą doznawać osoby zwiedzające atrakcje turystyczne, tym bardziej będą one zadowolone i tym chętniej będą rozpowszechniać pozytywne opinie o atrakcji. Atrakcje turystyczne często wiążą się z silnymi emocjami i wspomnieniami. Niezapomniane przeżycia, takie jak podziwianie zachodu słońca nad Tatrami czy zwiedzanie Kopalni Soli w Wieliczce⁹, pozostają w pamięci na długo i są często dzielone z innymi, co zwiększa ich wartość. Wskazuje to na konieczność koncentrowania się menedżerów placówek na stymulowaniu interakcji i partycypacji w zakresie doświadczeń edurozrywki. Atrakcje turystyczne często pełnią funkcję edukacyjną, pomagając turystom zrozumieć historię, kulturę i tradycje odwiedzanego miejsca. Na przykład, zwiedzanie historycznych miejsc czy udział w lokalnych obrzędach może znacząco wzbogacić wiedzę i perspektywę turysty. Atrakcje turystyczne, takie jak zabytki, parki rozrywki, muzea, czy naturalne krajobrazy, oferują wyjątkowe

⁷ Campos A.C., Mendes J., Valle P.O., Scott N. 2015. Co-creation of tourist experiences: A literature review. *Current Issues in Tourism*, 0(00), s. 1-15.

⁸ Marek Nowacki & Zygmunt Kruczek. 2020, Experience marketing at Polish museums and visitor attractions: the co-creation of visitor experiences, emotions and satisfaction, *Museum Management and Curatorship*, DOI: 10.1080/09647775.2020.1730228.

⁹ Kopalnia Soli w Wieliczce to złożona atrakcja turystyczna obejmująca Muzeum Żup Krakowskich oraz podziemną Trasę Turystyczną w kopalni. W dalszej części opracowania używana jest skrócona, potoczna nazwa Kopalnia Soli w Wieliczce.

doświadczenia, które mogą być trudne do znalezienia gdzie indziej. Te unikalne wrażenia są często głównym powodem, dla którego turyści wybierają dane miejsce.

Turystyka doświadczeń dynamicznie się rozwija, a nowe trendy w tej dziedzinie odzwierciedlają zmieniające się oczekiwania i potrzeby turystów. Do nich należy m.in. **personalizowanie oferty**. Indywidualne podejście do planowania podróży staje się standardem. Turyści oczekują ofert dostosowanych do ich zainteresowań, potrzeb i preferencji, co prowadzi do rozwoju usług personalizacji w branży turystycznej. Coraz więcej turystów zwraca uwagę na wpływ swoich podróży na środowisko i lokalne społeczności. W związku z tym rośnie popularność **zrównoważonych form turystyki**, które minimalizują negatywny wpływ na przyrodę i wspierają lokalne gospodarki. Turyści coraz częściej poszukują głębszego zrozumienia kultury i historii odwiedzanych miejsc. Uczestniczą w warsztatach rzemieślniczych, zwiedzają muzea, biorą udział w lokalnych festiwalach i uczą się języków obcych (**turystyka kulturowa i społeczna**). Podróżowanie w celu angażowania się w lokalne projekty społeczne, wolontariat czy wspieranie inicjatyw społecznych staje się coraz bardziej popularne. Turyści chcą mieć pozytywny wpływ na odwiedzane miejsca. Ruch "**slow travel**" zachęca do podróżowania w wolniejszym tempie, z większym naciskiem na jakość doświadczeń niż na ilość odwiedzonych miejsc. Turyści spędzają więcej czasu w jednym miejscu, lepiej poznając lokalną kulturę i społeczność.

W nowej erze podróży (po pandemii covid-19), ludzie aktywnie **poszukują doświadczeń transformacyjnych**, które kwestionują z góry przyjęte przekonania, nawyki i wartości, wpływając na to, w jaki sposób podróżujący postrzega siebie, innych i świat.

1. METODOLOGIA ZBIERANIA INFORMACJI

1.1. Cel monitorowania frekwencji w atrakcjach turystycznych

Monitorowanie frekwencji w atrakcjach turystycznych ma na celu zbieranie informacji na temat liczby odwiedzających w określonym czasie i miejscu. Jest to ważne narzędzie zarządzania, które pozwala na lepsze planowanie, organizację i optymalizację działań w atrakcjach turystycznych. Dzięki monitorowaniu frekwencji można lepiej dostosować ofertę do potrzeb turystów, zoptymalizować czas i przestrzeń oraz skuteczniej zarządzać zasobami ludzkimi i infrastrukturą¹⁰. Jest to również istotne dla zapewnienia bezpieczeństwa i komfortu odwiedzającym oraz podejmowania decyzji strategicznych dotyczących rozwoju atrakcji turystycznych.

Informacje o liczbie odwiedzających atrakcje turystyczne mogą być zbierane przez różne podmioty, w zależności od konkretnej atrakcji i systemu monitorowania frekwencji. W niektórych przypadkach dane te są zbierane przez samych właścicieli atrakcji turystycznych przy użyciu systemów rezerwacji online, biletów wstępu lub innych metod rejestracji odwiedzających. W innych przypadkach, informacje te mogą być dostarczane przez zewnętrzne firmy specjalizujące się w monitorowaniu frekwencji, które wykorzystują różne technologie, takie jak kamery, czujniki ruchu czy systemy geolokalizacji. Ostatecznie, dane te mogą być również gromadzone przez lokalne organy turystyczne, instytucje badawcze czy agencje zajmujące się analizami ruchu turystycznego. Powyższe działania mają na celu uzyskanie kompleksowego obrazu frekwencji w atrakcjach turystycznych oraz wspierają podejmowanie decyzji dotyczących zarządzania nimi.

1.2. Źródła informacji o frekwencji w atrakcjach turystycznych

Dane o frekwencji w atrakcjach pozyskiwano różnymi sposobami. Wśród atrakcji, których liczbę odwiedzających można określić na podstawie biletów największy udział mają muzea. Dane o frekwencji w muzeach, ogrodach zoologicznych w 2023 r. uzyskano z Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) w formie arkuszy xls. Natomiast informacje o frekwencji w parkach narodowych i przyrodniczych placówkach edukacyjnych uzyskano z tablic zamieszczonych na stronie GUS, jako suplement do Rocznika Statystycznego Ochrona Środowiska w 2023. W raporcie za 2023 r. odstąpiono od zbierania danych dla wydarzeń ze względu na trudności w uzyskaniu obiektywnych informacji w wypadku imprez niebiletowanych.

GUS opracowuje dane o frekwencji w muzeach i obiektach paramuzealnych na podstawie przesyłanych przez te obiekty sprawozdań. Do przekazywania danych obligują

¹⁰ Jakość obsługi i proces zakupu biletów to elementy, które często pojawiają się w ocenach i opiniach, które turyści pozostawiają na różnego rodzaju platformach, stając się reklamą lub nie danej atrakcji turystycznej. Ocena obsługi sprzedaży biletów została zasygnalizowana w badaniu MMGY TCI Research, *Poland Reputation Tracker. Visitor Experience in Poland's Cultural Attractions*, 2023.

odpowiednie przepisy prawa (ustawa o statystyce publicznej). Obowiązkiem sprawozdawczym objęte są wszystkie muzea (łącznie z oddziałami) oraz jednostki o charakterze paramuzealnym. Zakresem badania objęte są: działalność wystawiennicza, kulturalno-edukacyjna i wydawnicza, infrastruktura i wyposażenie obiektów, konserwacja i digitalizacja zbiorów oraz osoby zatrudnione. Muzea i instytucje paramuzealne przekazują do GUS (oddział w Krakowie) na specjalnym formularzu K-02 informacje o globalnej liczbie odwiedzających dany obiekt. W sumie GUS dostarczył informacji o frekwencji w 1300 muzeach i oddziałach muzealnych oraz obiektach paramuzealnych, takich jak ogrody zoologiczne, botaniczne, dendrologiczne i palmiarnie. Dane z GUS zawierały, oprócz globalnej liczby odwiedzających muzea i instytucje paramuzealne, informacje o zwiedzających te obiekty w zorganizowanych grupach (w tym młodzieży szkolnej), a także odwiedzających w czasie „Nocy Muzeów” czy z okazji innych imprez okolicznościowych. Z placówek muzealnych do dalszej analizy zakwalifikowano obiekty, które wykazały frekwencję powyżej 5 tys. odwiedzających w minimum dwóch latach. Zabieg ten był potrzebny dla większej przejrzystości tablic atrakcji, zamieszczonych w aneksie w układzie regionalnym i wg typów atrakcji. Zdaniem ekspertów, frekwencja w obiekcie muzealnym poniżej 5 tys. osób w ciągu roku to za mało, aby obiekt ten uznać za atrakcję o znaczeniu regionalnym, ma ona znaczenie lokalne. Takie lokalne muzea i izby często odwiedzane są przez wycieczki szkolne z danej miejscowości i okolic.

Informacje o frekwencji w pozostałych atrakcjach zbierano drogą wywiadów mailowych, telefonicznych i kwerendy informacji w mediach. Wykaz atrakcji przypisanych do poszczególnych województw (traktowanych jako regiony turystyczne) rozesłano do Regionalnych Organizacji Turystycznych, z prośbą o weryfikację listy atrakcji oraz o przekazanie posiadanych danych o frekwencji. Wykorzystano również wiedzę i doświadczenie lokalnych ekspertów. Serdecznie dziękuję za pomoc w dotarciu do informacji o frekwencji w atrakcjach i weryfikację danych dyr. Jakubowi Feiga (Dolnośląska Organizacja Turystyczna), dyr. Agnieszce Sikorskiej (Śląska Organizacja Turystyczna), Aleksandrze Gorczyca (Małopolska Organizacja Turystyczna), Agacie Tęczar (Podkarpacka Regionalna Organizacja Turystyczna), Joannie Gonja-Kołodziejczyk i Wojciechowi Mania z Visit Poznań, Agnieszce i Leszkowi Nowakom z 2ba – doradztwo strategiczne oraz Wiceprezes POT Małgorzacie Wilk-Grzywnej za informacje o atrakcjach świętokrzyskich.

Źródłem informacji były także regionalne katalogi atrakcji turystycznych i katalogi produktów turystycznych. Służyły one pomocą w weryfikowaniu i uzupełnianiu wykazu atrakcji, w tym samym celu prowadzono również kwerendę stron internetowych atrakcji.

Zestawienie wszystkich atrakcji znajduje się w załączonych tabelach w Aneksie. Aby tablice te były jak najbardziej czytelne, do oznaczających poszczególnych typów atrakcji zastosowano kolory. Wydzielono grupy i jedną podgrupę, jaką są muzea

(dla tych ostatnich dysponowano największą bazą informacji). Atrakcje przyrodnicze oznaczono kolorem zielonym, atrakcje kulturowe, stworzone przez człowieka, ale w innym celu niż przyciąganie turystów, oznaczono kolorem czarnym. W tej grupie wydzielono jako odrębny zbiór muzea oznaczone kolorem brązowym. Kolor niebieski zarezerwowano dla atrakcji tworzonych specjalnie dla turystów, takich jak parki rozrywki, parki miniatur, parki wodne, termy.

1.3. Problemy pomiaru i szacowania frekwencji w atrakcjach turystycznych

Pozyskanie informacji o frekwencji w atrakcjach turystycznych jest poważnym problemem. Wiąże się to zarówno z naturą samych atrakcji, jak i obowiązującym stanem prawnym. Tylko część atrakcji udostępnianych jest odpłatnie, co pociąga za sobą biletowanie odwiedzających i tym samym stwarza możliwość tworzenia baz statystycznych. Dotyczy to przede wszystkim muzeów, niektórych zabytków, parków rozrywki, imprez oraz części parków narodowych. W odniesieniu do parków narodowych GUS publikuje, w swoich rocznikach statystycznych, syntetyczne, często szacunkowe, dane dla poszczególnych parków.

Dane statystyczne odnośnie frekwencji podawane przez placówki muzealne wymagają interpretacji. Sama liczba odwiedzających w ciągu roku i jej zmiany nie objaśniają przyczyn wzrostu lub spadku frekwencji. W wypadku muzeów mamy do czynienia z działaniami, które zachęcają do ich odwiedzenia, takimi jak wystawy czasowe, warsztaty, noce muzeów czy dni dziedzictwa. Dlatego poznanie przyczyn zmian, a w dalszej kolejności czynników determinujących frekwencję, jest możliwe dopiero po przeanalizowaniu wszystkich składowych frekwencji w muzeum.

Innym problemem jest dodawanie do liczby odwiedzających osób spacerujących w ogrodach. Powoduje to, że takie obiekty wykazują bardzo wysokie wartości dla liczby odwiedzających, sięgające nawet kilku milionów.

Zdecydowana większość atrakcji, zwłaszcza takich, jak zabytki – obiekty architektury, techniki, pomniki, miasta lub dzielnice wpisane na listę UNESCO czy listę Pomników Historii, nie ma monitoringu frekwencji odwiedzających. W wypadku Warszawy, Krakowa, Zamościa, Bydgoszczy i Torunia prowadzone są z inicjatywy samorządów badania ruchu turystycznego, ale wyniki publikowane w raportach z tych badań, nie pozwalają na szacowanie frekwencji.

W 14 parkach narodowych oraz podległych im rezerwach montowane są czujniki ruchu EkoCounter firmy Amreco, które pozwalają na rejestrację odwiedzających. Podobne rozwiązania stosowane są w niektórych parkach krajobrazowych i rezerwach

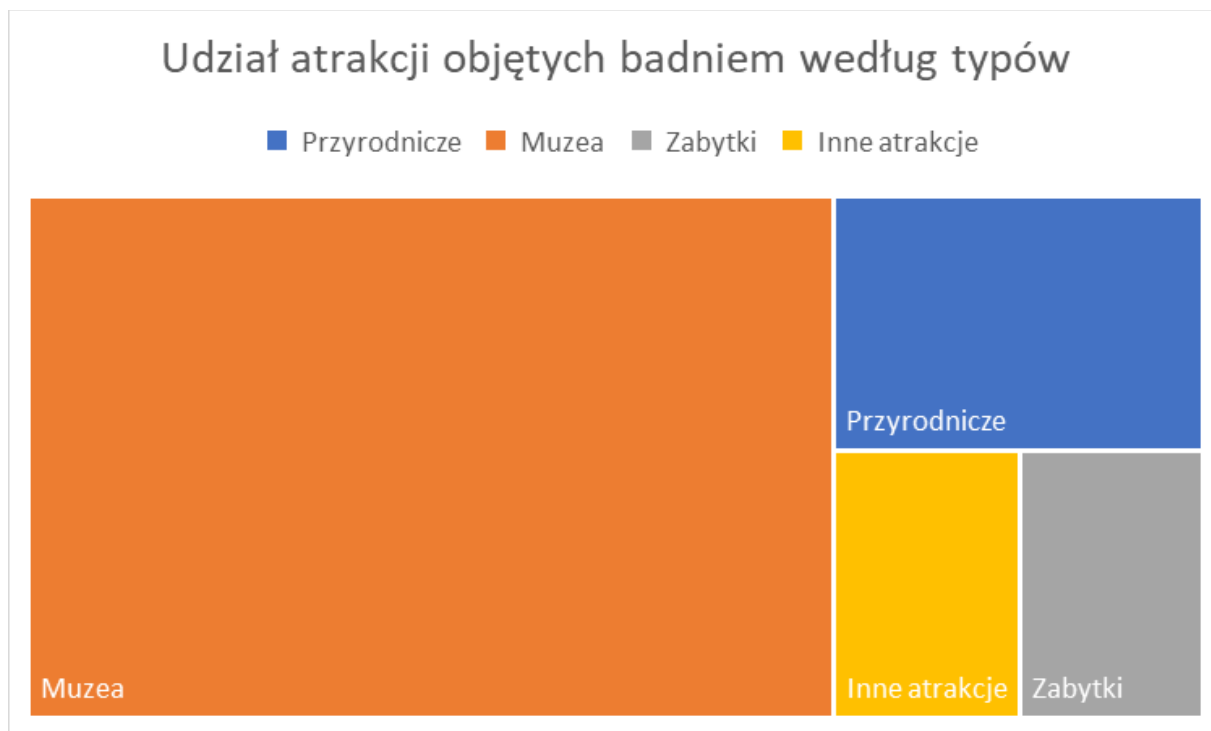
(np. w Popradzkim Parku Krajobrazowym¹¹). Ale uzyskane tą drogą wyniki też nie są precyzyjne ze względów technicznych (np. rejestrują ruch zwierząt). Wykorzystanie tych wyników w szacowaniu frekwencji w obiektach przyrodniczych wymaga zarówno ich weryfikacji jak i porównania z danymi pozyskanymi innymi metodami. W monitorowaniu ruchu turystycznego w miejscach cennych pod względem wartości przyrodniczych wymagana jest współpraca z gestorami parków i rezerwatów przyrody oraz samorządem lokalnym¹².

¹¹ Sobaś, E., Gawroński, K., Gawrońska, G., Janus B. 2017, Monitoring ruchu turystycznego jako podstawa zarządzania i ochrony atrakcyjnych terenów turystycznych na przykładzie Popradzkiego Parku Krajobrazowego. *Acta. Sci. Pol., Formatio Circumiectus*, 16(3), 73–88.

¹² Spychała A., Graja-Zwolińska S. 2024. *Monitoring ruchu turystycznego w parkach narodowych*, Barometr Regionalny, Tom 12 nr 4.

2. FREKWENCJA W ATRAKCJACH TURYSTYCZNYCH WEDŁUG ICH TYPÓW

Badanie frekwencji w atrakcjach turystycznych objęto swym zakresem 921 obiektów, podzielonych na cztery kategorie: atrakcje przyrodnicze, muzea, zabytki inne niż muzea i atrakcje, które służą turystom, ale także mieszkańcom.

Rycina 1. Udział atrakcji objętych badaniem w 2023 r. według typów

Źródło: opracowanie własne

Niezaprzeczalnie, wśród badanych atrakcji dominują muzea, stanowiąc ponad 68% całego zbioru i od nich zaczniemy prezentację wyników danych według typu. Stanowią one o sile kultury w kreowaniu ruchu turystycznego, czy to turystów czy też odwiedzających. Oczywiście, wpływ ma na to także dostępność danych, o czym była mowa w poprzednim rozdziale.

2.1. Muzea

2.1.1. Muzea na świecie

Muzea należą, obok parków rozrywki, do najczęściej odwiedzanych atrakcji turystycznych na świecie. Są one głównym celem podróży dla turystów kulturowych. Ponadto, często stanowią one flagowe atrakcje turystyczne destynacji. Ostatnie kilka lat było czasem znaczącej transformacji w branży muzealnej. W pewnym sensie pandemia zadziałała jak katalizator dla muzeów. Wymusiła inne spojrzenie, za którymi często poszły inwestycje w doświadczenia zwiedzających, nowe programy oraz różne modele operacyjne i biznesowe, które były odpowiedzią na zmieniające się zainteresowania publiczności i rosnącą konkurencją. Muzea szukają nowych sposobów aranżowania swojego otoczenia na imprezy plenerowe (takie jak food trucki, muzyka, festiwale lub inne wydarzenia kierowane do dorosłych i rodzin). Wszystko to wpływa na liczbę

odwiedzających. Ponadto, coraz więcej muzeów uwzględnia deklaracje dotyczące zrównoważonego rozwoju oraz podejmuje działania na rzecz dostępności dla wszystkich odwiedzających. Wiąże się to m.in. z zatrudnianiem osób przeszkolonych w zakresie udzielania pomocy osobom ze szczególnymi potrzebami.

W 2023 r. TOP20 muzeów o największej odwiedzalności przyciągnęło 57,1 mln osób. Zmiany frekwencji w największych muzeach świata w 2023 w porównaniu do 2022 oraz 2019 r.¹³ prezentuje Tabela 1.

Tabela 1. TOP10 najczęściej odwiedzanych muzeów na świecie w latach 2019 i 2022–2023 (w tysiącach)

Lp.	Nazwa Muzeum	2019	2022	2023	zmiana 2023/2022
1	Luwr	9,600	7,726	8,860	14,7%
2	Muzeum Watykańskie	6 883	5,081	6,765	33,1%
3	Muzeum Narodowe Chin w Pekinie	7,390	1,631	6,757	314,3%
4	Muzeum Brytyjskie w Londynie	6,208	1,275	5,821	42,1%
5	Muzeum Historii Naturalnej w Londynie	5,422	4,665	5,689	22,2%
6	Metropolitalne Muzeum Sztuki Nowy Jork	6,770	3,209	5,364	67,2%
7	Muzeum Nauki i Technologii w Pekinie	6,011	1,431	5,315	271,4%
8	Amerykańskie Muzeum Historii Naturalnej w Nowym Jorku	5,000	brak danych	5,000	brak danych
9	Nanjing Muzeum, Nanjing	4,169	1,610	5,007	211,0%
10	Suzhou Muzeum, Suzhou		1,417	4,852	242,4%

Źródło: The Global Attractions Attendance Report, 2023, Theme Index and Museum Index. Themed Entertainment Association (TEA). www.TEAconnect.org.

Najczęściej odwiedzanym muzeum na świecie jest Luwr, który utrzymał swoją pozycję w 2023 r., notując prawie 8,9 mln odwiedzających, co oznacza 14% wzrost. Na drugim miejscu lokuje się Muzeum Watykanu, które odwiedziło 6,765 mln gości, co pozwoliło na wyprzedzenie Muzeum Narodowego Chin w Pekinie (6,757 mln), zajmującego tę pozycję w 2022 r. Kolejne miejsca w tym rankingu zajmują londyńskie muzea - Muzeum Brytyjskie (5,8 mln) i Muzeum Historii Naturalnej (5,7 mln). Nowojorskie muzea (Metropolitan Muzeum Sztuki oraz Muzeum Historii Naturalnej) rozdziela Muzeum Nauki i Technologii w Pekinie. To ostatnie odnotowało ponad 270% wzrostu frekwencji w 2023 r. w stosunku do 2022 r., podobnie jak chińskie muzea w Nankin (Nanjing) i Suzhou. Wynika to z utrzymujących się jeszcze w 2022 r. ograniczeń związanych z podróżowaniem w Chinach, wynikających z pandemi covid-19. Tym samey weszły one do TOP10, zajmując miejsca, które w 2022 r. należały do Galerii Tate Modern w Londynie i Muzeum Ermitaż w St. Petersburgu. Analiza danych dotyczących okresu odbudowy

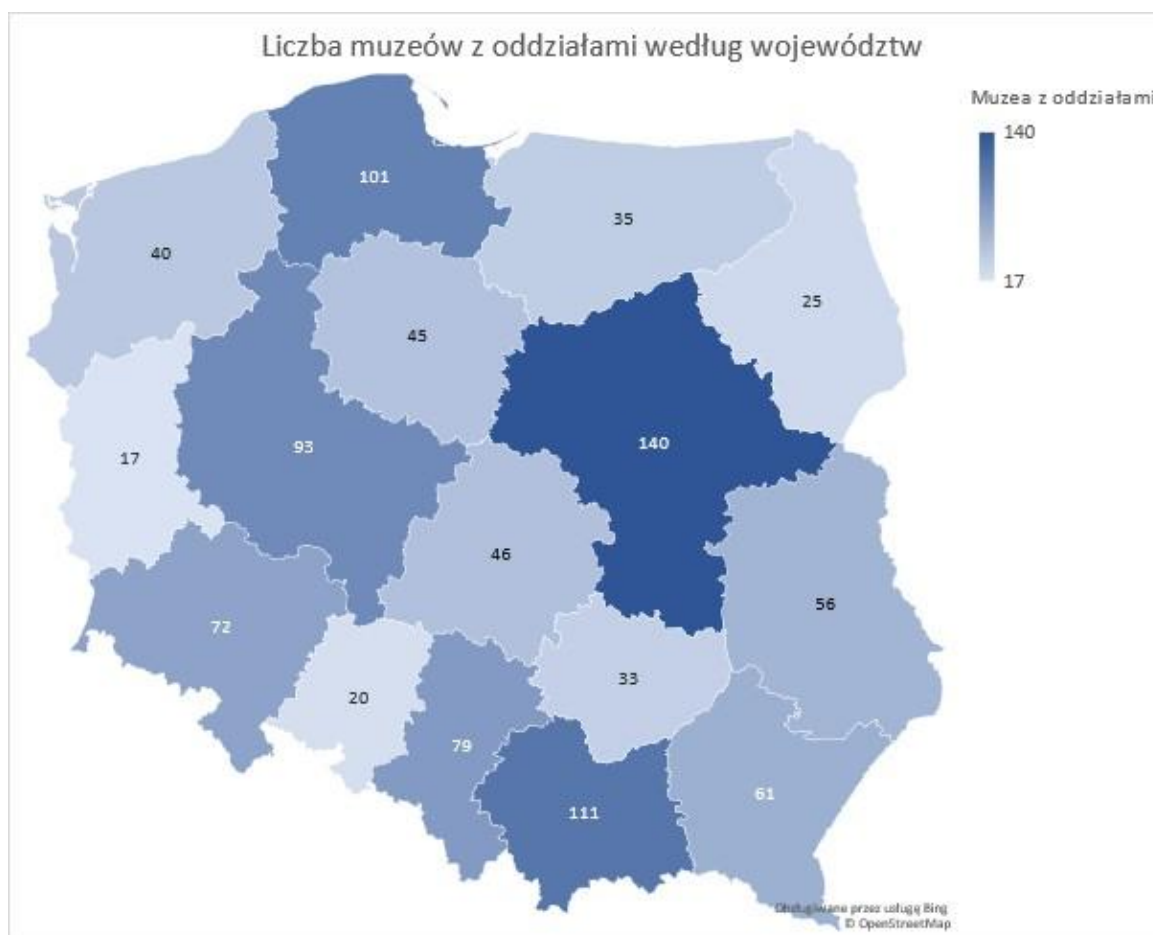
¹³ Rok 2019, ostatni przed pandemią jest wskazywany jako punkt odniesienia w analizach dotyczących dobudowy ruchu turystycznego. Dlatego, także w niniejszym raporcie wykorzystany został do monitorowania zmian we frekwencji w atrakcjach turystycznych.

frekwencji po pandemii, pokazuje, że w 60 najlepszych muzeach na świecie osiągnięta ona 94% poziomów z 2019 r.

2.1.2. Muzea w Polsce

Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach¹⁴ określa muzeum jako jednostką organizacyjną nienastawioną na osiąganie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów.

Największa liczba muzeów (licząc razem z oddziałami) znajduje się w województwach mazowieckim i małopolskim oraz pomorskim, wielkopolskim i śląskim. W tych pięciu województwach skupionych jest 50% muzeów, co wskazuje na nierównomierne rozłożenie geograficzne jednostek muzealnych w Polsce.

Rycina 2. Liczba muzeów wraz z oddziałami według województw w 2023 r.

Źródło: *Kultura i dziedzictwo narodowe w 2023*, GUS, 2024

¹⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 385.

Muzea prowadzą szeroko zakrojoną działalność edukacyjną, naukową oraz popularyzatorską. W 2023 r. muzea przeprowadziły blisko 108 tys. lekcji muzealnych, w których uczestniczyło 2,2 mln osób (wartości te dla 2022 r. wynosiły odpowiednio 96 tys. i 2,0 mln). Muzea w swojej ofercie posiadały także seanse filmowe, koncerty, konkursy, odczyty, prelekcje, spotkania, imprezy plenerowe czy oprowadzania kuratorskie, udostępniając w 2023 r. blisko 47 tys. wydarzeń dla 4,8 mln uczestników. W 2023 r. zorganizowano w muzeach ponad tysiąc sesji, seminariów naukowych, sympozjów i konferencji. Ponadto, muzea udostępniły w 2023 r. łącznie 226 wystaw wirtualnych (które obejrzało 505 tys. osób) oraz blisko 3 tys. wydarzeń upowszechniających on-line – edukacyjnych, popularyzatorskich i naukowych, w których wzięto udział niemal 3,5 mln osób. Strony internetowe prowadzone przez muzea odwiedziło 50,3 mln osób rozumianych jako unikalni użytkownicy (wartość dla 2022 r. wynosiła 43,2 mln, a w 2021 r. - 37,6 mln)¹⁵.

2.1.3. Liczba zwiedzających oraz najbardziej popularne muzea w Polsce

W 2023 r. muzea wykazały frekwencję na poziomie 42,3 mln osób, największą liczbę odwiedzających przyciągnęły muzea z województwa mazowieckiego (33,5%) oraz małopolskiego (25,8%). Oba te regiony skupiły prawie 60% gości muzealnych w polskich muzeach. Na dalszych miejscach znajduje się województwo pomorskie (8,4%) oraz dolnośląskie (5,4%). Liczba zwiedzających w pozostałych województwach (liczona osobno dla każdego z województw) nie przekraczała 5% ogólnej wartości dla Polski (Tabela 2.).

Tabela 2. Liczba muzeów i zwiedzających muzea w Polsce w 2019 oraz w 2022 i 2023 r.

Województwo	Muzea z oddziałami	Zwiedzający w tys.			Zmiana 2023/2022 w %
		2019 r	2022	2023	
dolnośląskie	72	1 899,9	1 872,7	2 294,8	18,4
kujawsko-pomorskie	45	1 269,6	1 268,1	1 359,8	6,7
lubelskie	56	1 217,9	1 306,2	1 408,6	7,3
lubuskie	17	249,9	228,7	281,6	8,9
łódzkie	46	1 014,8	1 009,6	1 318,8	23,5
małopolskie	111	11 126,8	8 744,3	10 902,7	19,8
mazowieckie	140	13 118,8	13 389,6	14 191,6	5,7
opolskie	20	342,5	248,7	256,2	3,2
podkarpackie	61	1 029,6	893,5	1 131,7	21,1
podlaskie	25	478,0	353,8	352,0	-0,2
pomorskie	101	3 760,3	3 286,8	3 543,0	6,3
śląskie	79	1 514,4	1 420,3	1 869,6	24,1
świętokrzyskie	33	641,7	543,0	627,0	13,4
warmińsko-mazurskie	35	720,6	529,3	825,0	35,9

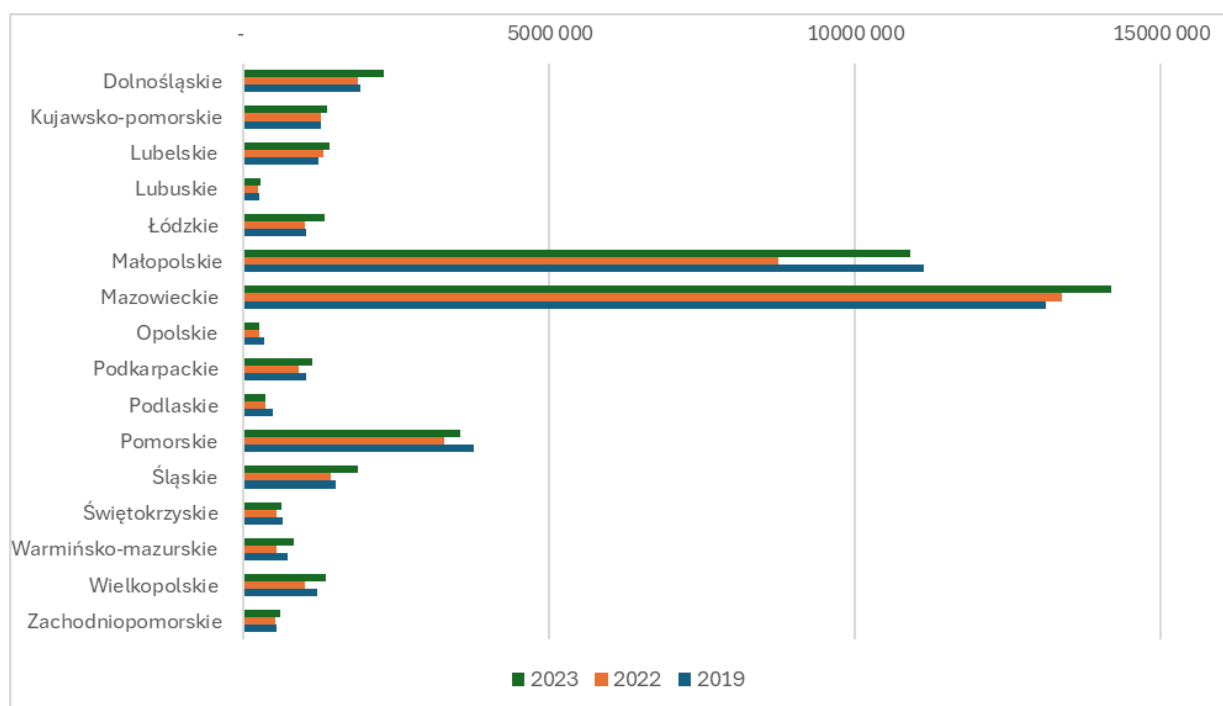
¹⁵ Kultura i dziedzictwo narodowe w 2023 r. GUS Warszawa-Kraków 2024.

wielkopolskie	93	1 209,6	999,7	1 350,7	26,0
zachodniopomorskie	94	534,0	520,8	599,8	13,2
RAZEM	974	40 217,3	36 705,1	42 321,9	13,3

Źródło: *Kultura i dziedzictwo narodowe w 2019, 2022 i 2023, GUS, obliczenia własne*

W relacji do 2022 r. we wszystkich województwach odnotowano wzrost liczby odwiedzających muzea, za wyjątkiem województwa podlaskiego (spadek na poziomie 0,2% może wynikać z ograniczenia ruchu turystycznego w strefie pogranicza z Białorusią). Największy przyrost odnotowano w woj. warmińsko-mazurskim, wielkopolskim i łódzkim oraz dolnośląskim. Województwo mazowieckie w porównaniu z małopolskim zanotowało zdecydowanie mniejszy wzrost liczby odwiedzających (5,7% w porównaniu do 19,8%).

W ostatnim roku przed wprowadzeniem obostrzeń związanych z covid-19, tj. w 2019 r., liczba zwiedzających ogółem wyniosła 40,2 mln, w 2023 r. Frekwencja w muzeach nie tylko osiągnęła, ale i przekroczyła poziom sprzed pandemii. Zmiany w liczbie odwiedzających muzea w latach 2019, 2022 i 2023 według województw przedstawia (Rycina 3).

Rycina 3. Liczba zwiedzających muzea wg województw w 2019 oraz w 2022 i 2023 r.

Źródło: dane GUS, opracowanie własne

W zorganizowanych grupach wizytę odbyło 18,2% odwiedzających spośród wszystkich odwiedzających muzea w 2023 r., a 30,2% wszystkich wizyt odbyło się w ramach wejść bezpłatnych (analogiczne dane dla 2022 r. wynosiły odpowiednio 19,2% i 38,8%). Najwięcej odwiedzających w grupach zorganizowanych było w muzeach małopolskich (prawie 3 mln), mazowieckich (ponad 1 mln) i pomorskich (ponad 600 tys.),

najmniej w woj. opolskim (73 tys.) i lubuskim (62 tys.). Z danych tych wynika, że więcej niż połowa odwiedzających muzea to goście, którzy indywidualnie kupili bilety.

Prawie 762 tys. osób zwiedzało muzea w trakcie „Nocy Muzeów” (w 2022 r. liczba zwiedzających w trakcie „Nocy Muzeów” wyniosła 620 tys. osób). Najwięcej miłośników nocnego zwiedzania odnotowano w muzeach woj. mazowieckiego (170 tys.) i małopolskiego (prawie 100 tys.) oraz dolnośląskiego (86 tys.) i pomorskiego (60 tys.).

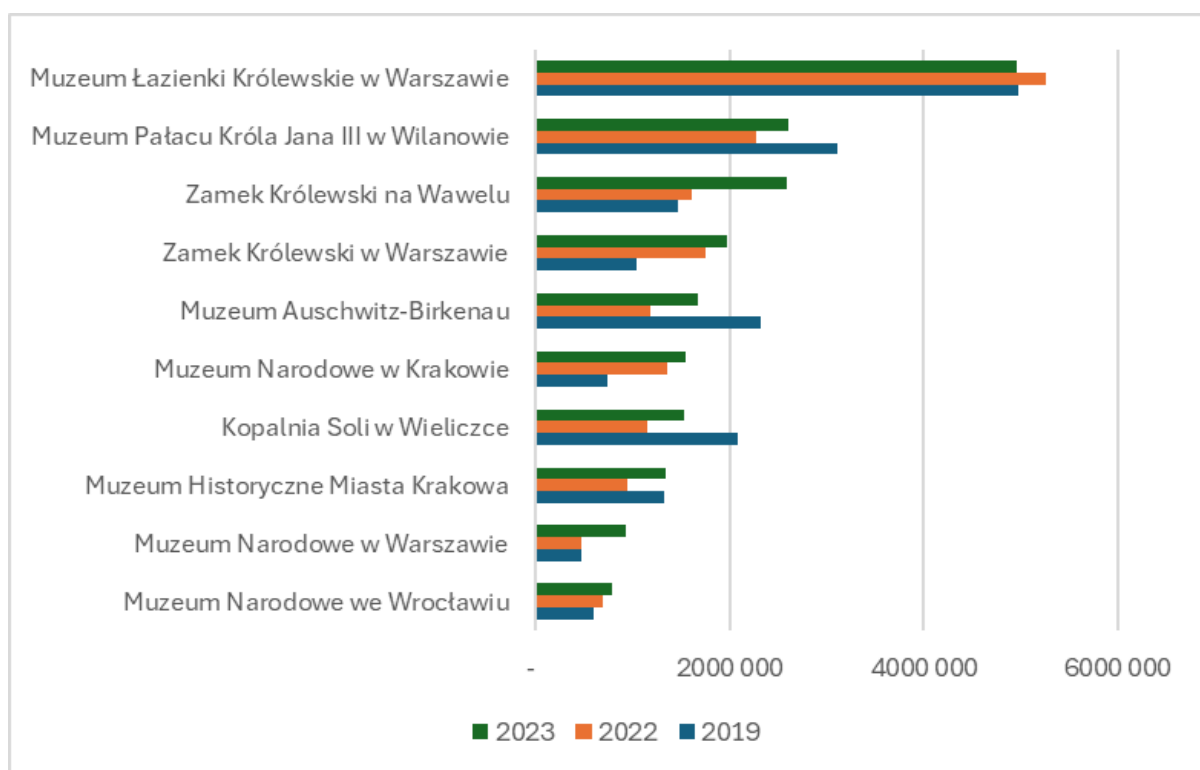
Tabela 3. Odwiedzających muzea i wystawy muzealne w 2023 r. wg form organizacji zwiedzania (w tys.).

Województwo	Zwiedzający w tys.		
	W zorganizowanych grupach	W czasie „Nocy Muzeów”	Ogółem
Dolnośląskie	484,8	86,6	2 294,8
Kujawsko-pomorskie	282,3	37,2	1 359,8
Lubelskie	472,0	22,0	1 408,6
Lubuskie	62,5	11,8	281,6
Łódzkie	163,1	41,1	1 318,8
Małopolskie	2 898,1	98,4	10 902,7
Mazowieckie	1 133,0	170,5	14 191,6
Opolskie	73,3	11,4	256,2
Podkarpackie	271,8	27,3	1 131,7
Podlaskie	119,8	22,4	352,0
Pomorskie	604,0	60,1	3 543,0
Śląskie	328,0	56,6	1 869,6
Świętokrzyskie	234,4	16,9	627,0
Warmińsko-mazurskie	154,9	16,4	825,0
Wielkopolskie	334,9	56,2	1 350,7
Zachodniopomorskie	88,5	27,6	599,8
RAZEM	7 703,4	762,4	42 321,9

Źródło: Kultura i dziedzictwo narodowe 2023, GUS, obliczenia własne

2.1.4. Najczęściej odwiedzane muzea w Polsce - TOP10

W tablicach zamieszczonych w aneksie zebrano dane dotyczące frekwencji w muzeach w latach 2019, 2022 i 2023 dla 658 obiektów (łącznie z oddziałami muzeów, często kojarzonymi jako osobne atrakcje turystyczne np. Muzeum Rynek Podziemny jest oddziałem Muzeum Krakowa, a Muzeum w Nieborowie i Arkadii oddziałem Muzeum Narodowego w Warszawie). Rycina 4 prezentuje TOP10 najczęściej odwiedzanych muzeów w Polsce.

Rycina 4. TOP 10 najczęściej odwiedzanych muzeów w Polsce w latach 2019 i 2022-2023 r.

Źródło: dane GUS, opracowanie własne

Najwyższą frekwencję w 2023 r. wykazują zlokalizowane w Warszawie Muzea – Pałace w Łazienkach (4,97 mln) i w Wilanowie (2,60 mln) (które wymieniono również jako najczęściej odwiedzane w kategorii założenia pałacowo-ogrodowe)¹⁶. Na trzecim miejscu znajduje się Zamek Królewski na Wawelu z oddziałami - 2,59 mln, wyprzedzając Zamek Królewski w Warszawie - 1,98 mln odwiedzających. Oba te obiekty są liderami również w kategorii „zamki”, chociaż są one w istocie wielooddziałowymi muzeami.

Na piątym miejscu znalazło się Miejsce Pamięci Muzeum Auschwitz–Birkenau (1,68 mln), a na szóstym Muzeum Narodowe w Krakowie wraz z 10 oddziałami, które odwiedziło 1,55 mln osób, wyprzedzając zajmującą siódme miejsce Kopalnię Soli w Wieliczce z frekwencją 1,54 mln (wykazana również na 1 miejscu w kategorii zabytki techniki). Na ósmym miejscu plasuje się Muzeum Historyczne Miasta Krakowa (wraz z oddziałami), które w 2023 r. odwiedziło 1,37 mln osób, a na miejscu dziewiątym Muzeum Narodowe w Warszawie wraz z oddziałami (w tym Muzeum w Nieborowie i Arkadii, które znajduje się w woj. łódzkim), które wykazało 0,92 mln odwiedzających. Dziesiąte miejsce w rankingu TOP10 zajmuje Muzeum Narodowe we Wrocławiu (wraz z oddziałami), które w 2023 r. osiągnęło frekwencję 0,79 mln odwiedzających.

¹⁶ Pałac w Łazienkach i Pałac w Wilanowie wlicza do frekwencji osoby zwiedzające ogrody. W przypadku Łazienek wstęp do parku jest bezpłatny.

Drugą dziesiątkę otwiera Muzeum - Zamek w Malborku (0,76 mln), które w poprzednich latach lokowało się w pierwszej dziesiątce najczęściej odwiedzanych muzeów. Kolejne miejsca po Muzeum w Malborku w drugiej dziesiątce zajmują Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku (0,53 mln odwiedzających) i Muzeum Powstania Warszawskiego (0,49 mln odwiedzających).

Największą dynamikę wzrostu w stosunku do 2022 r. odnotowano na Zamku Królewskim na Wawelu oraz w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa i Muzeum Narodowym w Warszawie. Poziomu frekwencji z 2019 r. nie osiągnęły jeszcze takie atrakcje jak Kopalnia Soli w Wieliczce, Miejsce Pamięci i Muzeum Auschwitz Birkenau oraz Pałac w Wilanowie. Pałac w Łazienkach natomiast wykazał frekwencją niższą niż w 2022 r., ale była ona nieco wyższa niż w 2019 r.

2.1.5. Muzea w regionach

W tabeli 4 zestawiono najczęściej odwiedzane muzea w poszczególnych regionach (TOP5). Tym razem nie sumowano frekwencji w muzeach wielooddziałowych, aby pokazać, które placówki muzealne cieszą się największą popularnością. Turyści wybierając muzeum kierują się jego nazwą własną i wypracowaną marką atrakcyjnego obiektu. Takie zestawienie może mieć praktyczne znaczenie dla promocji regionów turystycznych oraz dla organizatorów turystyki.

Muzea o najwyższej frekwencji, często wielomilionowej znajdują się w dwóch województwach – mazowieckim i małopolskim. W zestawieniu TOP5 w każdym z tych województw 3 pierwsze placówki muzealne mają frekwencję ponad milionową. Relatywnie najniższą frekwencję wykazują muzea w województwach opolskim, lubuskim i podlaskim. W tych regionach muzea umieszczone w rankingu TOP5 wykazują frekwencję na poziomie 60 tys. odwiedzających.

Tabela 4. TOP5 najczęściej odwiedzanych muzeów w regionach w 2023 r.

Region	Nazwa muzeum	Frekwencja w 2023
Dolnośląskie	Muzeum Panorama Racławicka	476 398
	Muzeum Historyczne w Lubinie	437 302
	Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” we Wrocławiu	262 474
	Muzeum Narodowe we Wrocławiu Gmach Główny	191 983
	Muzeum Uniwersytetu Wrocławskiego	105 544
Kujawsko-pomorskie	Muzeum Okręgowe w Toruniu	531 716
	Muzeum Archeologiczne w Biskupinie	217 265
	Żywe Muzeum Piernika w Toruniu	152 126
	Muzeum Ziemi Pałuckiej w Żninie Żnińska Kolej Wąskotorowa	95 402
	Muzeum Okręgowe Im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy	85 003

Lubelskie	Muzeum Narodowe w Lublinie	374 089
	Muzeum Zamoyskich w Kozłowie	256 905
	Muzeum Wsi Lubelskiej	119 206
	Państwowe Muzeum na Majdanku	108 179
	Muzeum Nadwiślańskie - O/Zamek w Janowcu	106 115
Lubuskie	Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej w Międzyrzeczu	67 250
	Międzyrzecki Rejon Umocniony - Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy w Pniewie	42 863
	Muzeum Lubuskie im. Jana Dekerta	35 954
	Muzeum Etnograficzne w Zielonej Górze - Ochli	35 704
	Muzeum Ziemi Lubuskiej Zielona Góra	23 553
Łódzkie	Muzeum w Nieborowie i Arkadii	259 901
	Muzeum Sztuki w Łodzi	216 210
	Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi	198 681
	Muzeum Sztuki w Łodzi - O/Muzeum Pałac Herbsta	110 370
	Muzeum Kinematografii w Łodzi	71 902
Małopolskie	Zamek Królewski na Wawelu - Państwowe Zbiory Sztuki	2 224 865
	Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu	1 676 345
	Trasa Turystyczna i Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka	1 537 215
	Muzeum Książąt Czartoryskich O/ Muzeum Narodowego M. Krakowa	710 479
	Fabryka Schindlera Oddz. Muzeum Krakowa	472 331
Mazowieckie	Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie	4 907 374
	Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie	2 603 821
	Zamek Królewski w Warszawie	1 975 710
	Muzeum Powstania Warszawskiego	485 260
	Muzeum Historii Żydów Polskich Polin	465 245
Opolskie	Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu	51 686
	Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu	43 684
	Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Opolu	37 461
	Muzeum Polskiej Piosenki w Opolu	37 377
	Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu	23 117
Podkarpackie	Muzeum-Zamek w Łańcucie	321 359
	Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku	138 940
	Muzeum Regionalne w Stalowej Woli	73 170
	Muzeum Historyczne w Sanoku	68 018
	Muzeum w Zespole Zamkowo-Parkowym w Baranowie Sandomierskim	65 083
Podlaskie	Muzeum Podlaskie O/Muzeum w Tykocinie	60 862
	Muzeum Podlaskie O/Muzeum Ikon w Supraślu	47 545
	Muzeum Historii Medycyny i Farmacji	38 244
	Muzeum Pamięci Sybiru	36 002
	Muzeum Podlaskie - O/Muzeum Wnętrz Pałacowych w Choroszcy	32 956

Pomorskie	Muzeum Zamkowe w Malborku	708 733
	Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku	532 245
	Hevelianum	317 380
	Centrum Nauki Experyment w Gdyni	243 911
	Wystawa Stała Europejskiego Centrum Solidarności	181 616
Śląskie	Muzeum Śląskie w Katowicach	435 630
	Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze	304 969
	Muzeum Zamkowe w Pszczynie	227 948
	Muzeum "Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie"	86 216
	Muzeum Piwowarstwa w Żywcu	79 080
Świętokrzyskie	Muzeum Instytucja Kultury Zamek Krzyżtopór w Ujeździe	171 372
	Sandomierskie Centrum Kultury - Podziemna Trasa Turystyczna	156 632
	Muzeum Wsi Kieleckiej O/Park Etnograficzny w Tokarni	104 782
	Muzeum Zamkowe w Sandomierzu	70 292
	Muzeum Narodowe w Kielcach O/Dawny Pałac Biskupów Krakowskich w Kielcach	57 515
Warmińsko-Mazurskie	Muzeum Pomnika Historii "Frombork - Zespół Katedralny"	133 917
	Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku	111 291
	Muzeum Budownictwa Ludowego - Park Etnograficzny w Olsztynku	106 185
	Muzeum Historyczne w Ełku	77 058
	Muzeum Bitwy Pod Grunwaldem w Stębarku	76 482
Wielkopolskie	Muzeum Narodowe w Poznaniu - O/Muzeum Sztuk Użytkowych	200 000
	Muzeum Narodowe w Poznaniu Gmach Główny	134 328
	Muzeum Archeologiczne w Poznaniu	124 017
	Muzeum Narodowe w Poznaniu - O/Muzeum Pałac w Rogalinie	60 020
	Muzeum Początków Państwa Polskiego	50 779
Zachodnio pomorskie	Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu	138 154
	Zamek Książąt Pomorskich - Muzeum w Darłowie	100 729
	Muzeum Techniki I Komunikacji - Zajezdnia Sztuki w Szczecinie	89 247
	Zamek Książąt Pomorskich	64 599
	Muzeum Narodowe w Szczecinie - O/Centrum Dialogu Przełomy	39 510

Źródło: dane GUS, opracowanie własne

2.2. Atrakcje dziedzictwa kulturowego

W tej kategorii atrakcji wykazano różne obiekty dziedzictwa kulturowego, do których zaliczono zabytki architektury, techniki, archeologii. Należą do nich zarówno zamki (wykorzystywane na cele muzealne, hotelowe albo będące w trwałej runie), pałace i dwory. Wśród zabytków archeologicznych najczęściej jako atrakcje turystyczne występują rezerваты i skanseny, ale też stanowiska w jaskiniach, kurhany, cmentarzyska, ośrodki hutnicze i garncarskie, grodziska i osady. Do zabytków techniki wliczono nieczynne obiekty przemysłowe takie jak kopalnie, huty, budynki fabryczne, jak i zajezdnie tramwajowe, parowozownie, skanseny taboru kolejowego. Pod względem liczby odwiedzających wyróżniają się zespoły pałacowo-parkowe. Poniżej przedstawiono najliczniej odwiedzane w 2023 r., czyli TOP10 dla zespołów pałacowo-ogrodowych, zamków, zabytków techniki i zabytków archeologii.

Atrakcją dziedzictwa kulturowego są również muzea (opisane w rozdziale 2.1.) jako instytucje gromadzące zbiory dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym. Muzea mogą mieć różną formę organizacyjną (skupione w jednym obiekcie lub wielooddziałowe). Ekspozycje muzealne, które są de facto atrakcją dla turystów, mogą być zlokalizowane w zabytkach stanowiących zasoby dziedzictwa kulturowego. Zabytki dotyczą różnych dziedzin dziedzictwa materialnego takich jak budownictwo, rzemiosło, archeologia, technika, sztuka oraz obiektów niematerialnego dziedzictwa (ang. *intangible cultural heritage items*). Uznanie za zabytek wiąże się z wpisem do rejestru zabytków, w których Narodowy Instytut Dziedzictwa (NID) dzieli je na zabytki nieruchome (nieruchomość lub jej część, ich zespoły historyczne, urbanistyczne, ruralistyczne), zabytki ruchome (dzieła sztuki, techniki, starodruki) oraz zabytki archeologiczne¹⁷.

Zabytki są bardzo ważnym elementem składającym się na atrakcyjność miejsca, dlatego tak często stanowią podstawę do kreowania produktu turystyki. Najczęściej wyróżnia się trzy kategorie obiektów – zabytki architektury, archeologii i techniki. W analizie frekwencji w atrakcjach sporządzono kilka zestawień obiektów muzealnych w odniesieniu do ich usytuowania lub specyfiki. Oprócz tablic ilustrujących rozmieszczenie muzeów wg województw i liczby odwiedzających te obiekty (tab. 2 i ryc. 2) sporządzono ranking TOP10 najczęściej odwiedzanych muzeów w Polsce (ryc. 3). Ten podrozdział poświęcony jest takim kategoriom jak zamki i fortyfikacje, zespoły pałacowo-ogrodowe, zabytki archeologii, zabytki techniki, dla których wskazaliśmy obiekty o najwyższej frekwencji (TOP10 dla każdej z tych kategorii atrakcji).

¹⁷ <https://nid.pl/zasoby/rejestr-zabytkow-zasoby/>, online 22.10.2024.

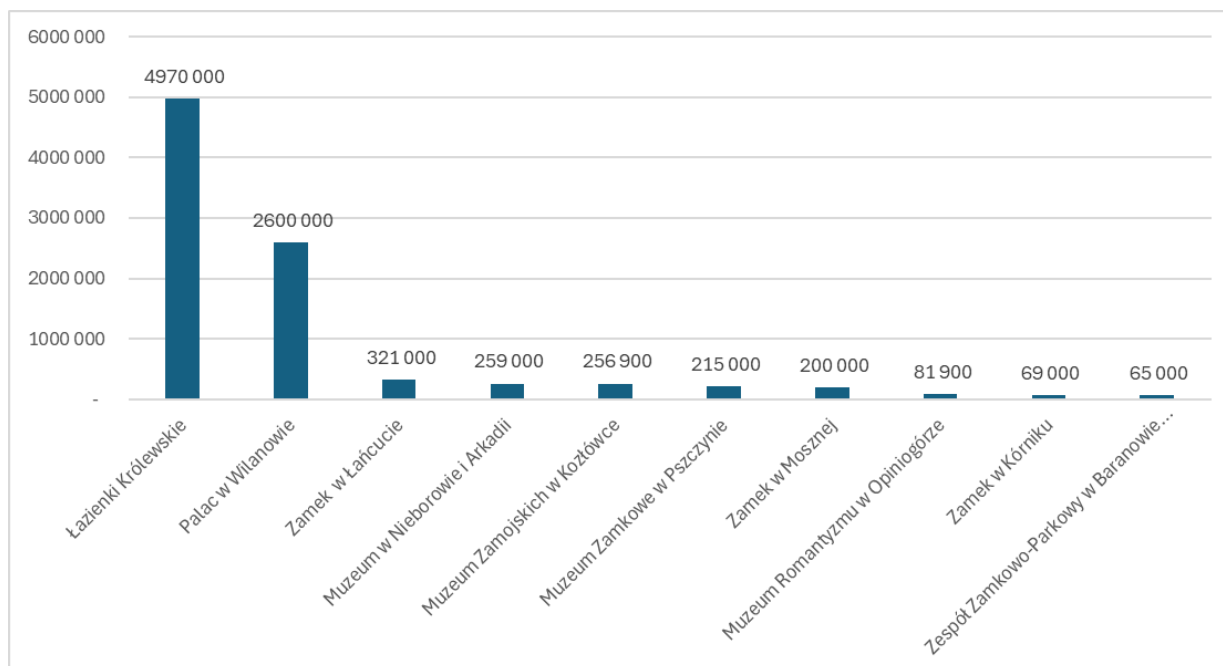
TOP10 ZESPOŁY PAŁACOWO-OGRODOWE¹⁸

Najwyższa frekwencja notowana jest w zespołach pałacowo-parkowych, ponieważ cieszą się dużym zainteresowaniem. Ponadto, często gestorzy takich obiektów doliczają, do osób zwiedzających ekspozycje muzealną, osoby korzystające bezpłatnie lub za niewielką opłatą, tylko z parków. Absolutnym liderem jest tutaj Pałac w Łazienkach – wg danych GUS w 2023 r. wykazał on 4,97 mln odwiedzających, z których 4,76 mln korzystało bezpłatnie. Zatem frekwencja zabilitytowanych turystów we wnętrzach Pałacu na Wyspie to tylko 144 316 osób¹⁹. Zdecydowanie skromniej, kształtuje się frekwencja w pozostałych pałacach, szczególnie poza Warszawą – w Łańcucie (321 tys.), Nieborowie i Arkadii (259 tys.) oraz Kozłowie (256 tys.). Natomiast te ostatnie zespoły wykazały wzrost liczby odwiedzających w porównaniu z 2022 r., w odróżnieniu od Łazienek, gdzie odnotowano niewielki spadek liczby gości. Pierwszą dziesiątkę najczęściej odwiedzanych zespołów pałacowo-parkowych uzupełniają Pszczyna (215 tys.), Moszna (200 tys.), Opinogóra (81 tys.), Kórnik (69 tys.) oraz Baranów Sandomierski (65 tys.) i Rogalin (60 tys.). Gdyby w rankingu uwzględnione zostały tylko te obiekty, które znajdują się poza głównymi miastami, to listę należałoby uzupełnić o Rogalin (60 tys.) i Zamek Pałac w Kurozwękach (46 tys.).

Obiekty kategorii zespoły pałacowo-parkowe zlokalizowane są w siedmiu województwach. Najwięcej znajduje się w woj. mazowieckim bo aż 3, w woj. podkarpackim 2 obiekty oraz 1 obiekt w woj. łódzkim, lubelskim, opolskim, śląskim i wielkopolskim.

¹⁸ Do zespołów pałacowo-ogrodowych zaliczone zostały obiekty, w których parki i ogrody stanowią istotny element atrakcyjności, niezależnie od nazwy własnej, która zawiera słowo „zamek” np. Zamek w Kórniku, Zamek w Mosznej.

¹⁹ Muzeum Łazienki Królewskie odwiedzają wszyscy Warszawiacy, bez względu na płeć, wiek czy wykształcenie. Jak wynika z badań ankietowych przeprowadzonych wśród 1,2 tys. respondentów co czwarty Warszawiak odwiedza Muzeum Łazienki Królewskie raz w miesiącu lub częściej. Muzeum Łazienki Królewskie wpisuje się silnie w potrzebę socjalizacji, czyli spędzania czasu razem. To miejsce odwiedzane zwykle w towarzystwie innej osoby dorosłej lub dzieci, w mniejszym stopniu wybierane na samotne spacer. Relaks i wypoczynek to najsilniejsze wyróżniki Muzeum Łazienki Królewskie jako idealnego miejsca do miłego spędzania czasu (<https://www.lazienki-krolewskie.pl/pl/aktualnosci/lazienki-krolewskie-w-oczach-zwiedzajacych>).

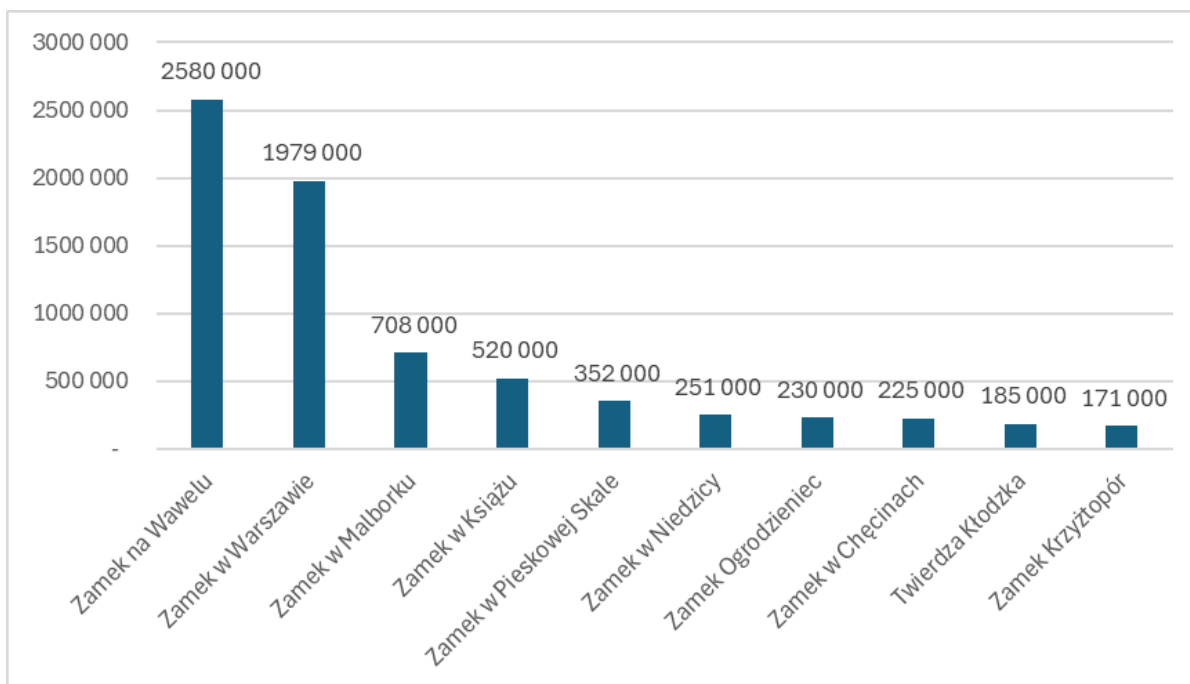
Rycina 5. Frekwencja w TOP10 Zespołów Pałacowo-Ogrodowych w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne

TOP10 ZAMKI I TWIERDZE

W kategorii „zamki i twierdze” frekwencja podawana jest w odniesieniu do turystów odwiedzających zlokalizowane w zamkach muzea. Na pierwszym miejscu pod względem liczby odwiedzających znalazł się Zamek Królewski na Wawelu (2,58 mln odwiedzających), wyprzedzając Zamek Królewski w Warszawie, który odwiedziło 1,97 mln osób.

Trzecie miejsce zajmuje zamek w Malborku (708 tys.), czwarte zamek w Książu (520 tys.), a piąte zamek w Niedzicy (251 tys.). Na dalszych pozycjach znalazły się zamki Zamek w Pieskowej Skale (352 tys.), w Ogrodzieńcu (230 tys.), Chęcinach (225 tys.), Twierdza Kłodzka (185 tys.), zamek Krzyżtopór w Ujeździe (171 tys.). We wszystkich tych obiektach w porównaniu z rokiem 2022 nastąpił wzrost frekwencji.

Rycina 6. Frekwencja w TOP10 zamków w 2023 r.

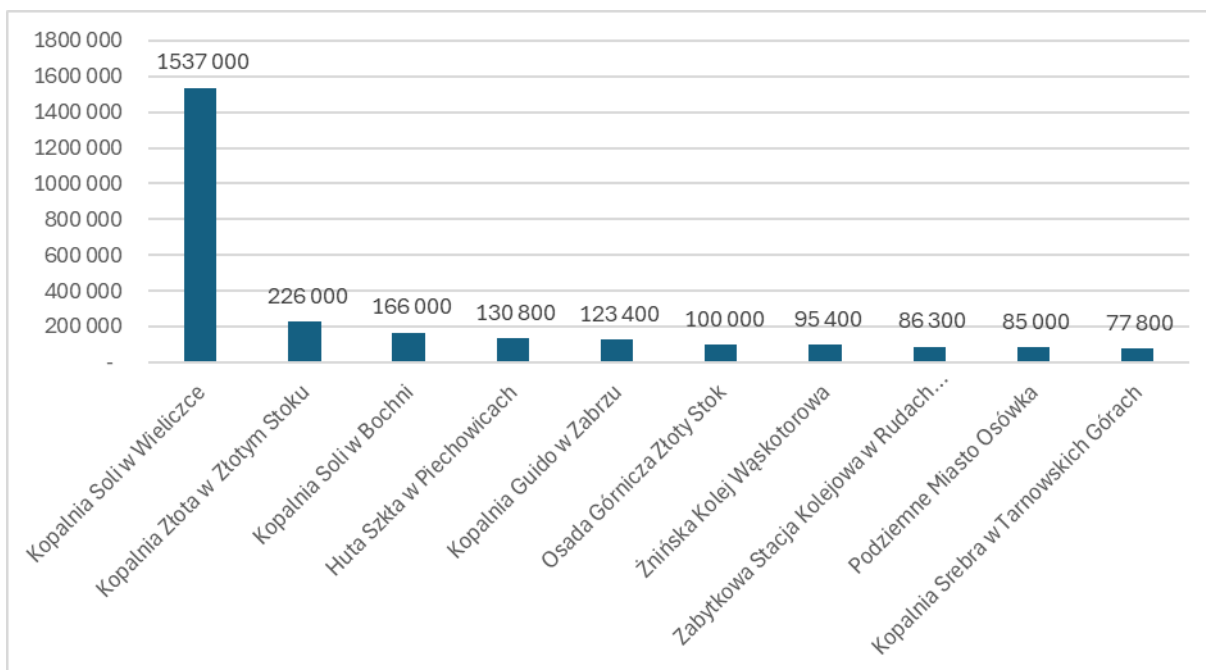
Źródło: opracowanie własne

W kategorii zamki i twierdze wyróżnia się woj. małopolskie, na terenie którego w TOP10 znalazły się 3 obiekty, w woj. dolnośląskim i świętokrzyskim po 2 obiekty, a po 1 obiekcie w woj. mazowieckim, pomorskim i śląskim.

TOP10 ZABYTKI TECHNIKI

Wśród zabytków techniki prym wiedzie Kopalnia Soli w Wieliczce (Trasa Turystyczna i Muzeum Żup Solnych) z frekwencją 1,537 tys. zwiedzających w 2023 r. Znacznie ustępuje jej Kopalnia Soli w Bochni (166,4 tys.), która zajmuje pod względem liczby odwiedzających trzecie miejsce wśród zabytków techniki. Oba te obiekty zostały połączone wspólnym wpisem na listę UNESCO w 2013 r. Zlokalizowane w Złotym Stoku Kopalnia Złota wraz ze Średniowiecznym Parkiem Techniki zajmuje drugie miejsce i przyciągnęła 226 tys. turystów. Na kolejnych miejscach znalazły się Huta Szkła w Piechowicach na Dolnym Śląsku (130,8), Kopalnia Guido w Zabrze (123,4 tys. osób), Osada Górnicza w Złotym Stoku (100,0 tys.) Żnińska Kolej Wąskotorowa (95,4 tys.), Zabytkowa Stacja Kolejowa w Rudach Śląskich (86,3 tys.). Listę TOP10 zamykają Podziemne Miasto Osówka (85 tys.) i Kopalnia Srebra w Tarnowskich Górach (77,8 tys.).

Ranking zdominowały kopalnie, od najpopularniejszej tj. Kopalni Soli w Wieliczce, po kopalnie złota, srebra i węgla kamiennego. Razem stanowią one połowę najpopularniejszych zabytków techniki.

Rycina 7. Frekwencja w TOP10 zabytków techniki w 2023 r.

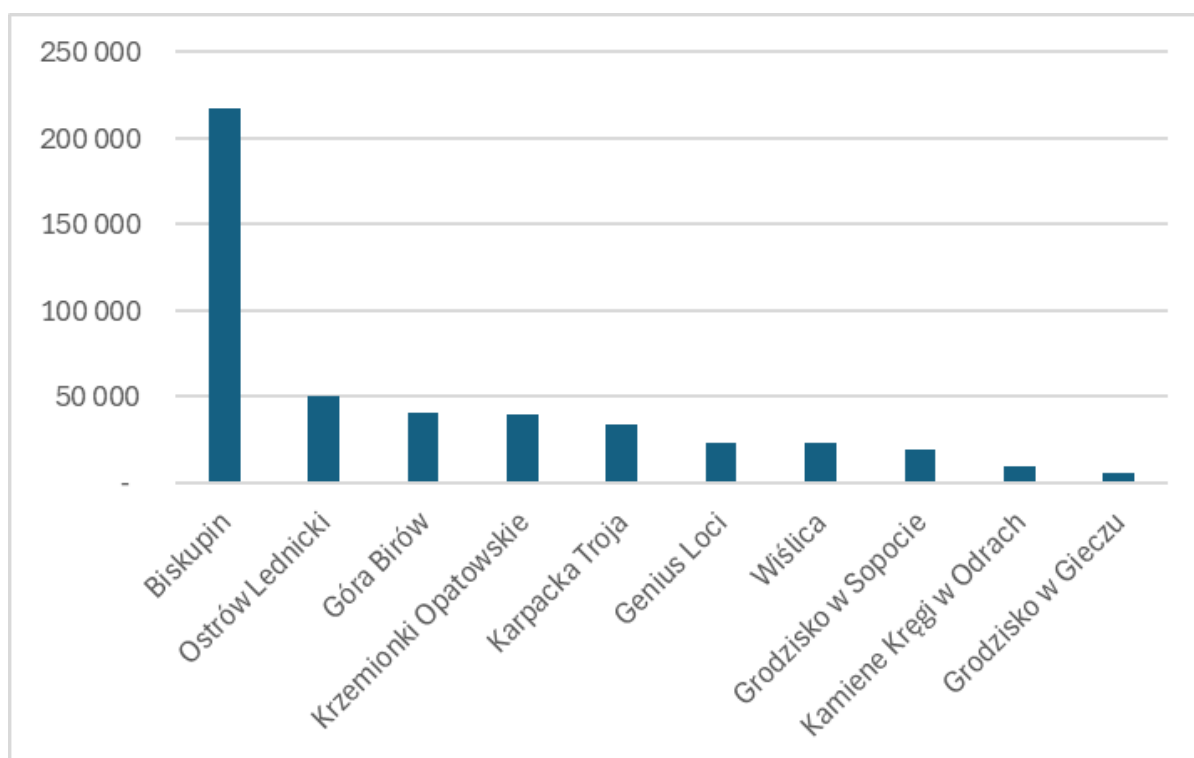
Źródło: opracowanie własne

W kategorii zabytki techniki najwięcej obiektów w TOP10 znajdujemy w woj. dolnośląskim i śląskim, odpowiednio 4 i 3 obiekty, w woj. małopolskim znajdują się 2 obiekty i 1 w kujawsko-pomorskim.

TOP10 ZABYTKI ARCHEOLOGII

W kategorii „zabytki archeologiczne” niezmiennie od wielu lat najbardziej atrakcyjne miejsce stanowi Biskupin. Tutejszy rezerwat archeologiczny odwiedziło w 2023 r. 217 tys. turystów. Pozycję drugą zajmuje Ostrów Lednicki, który odwiedziło 50,7 tys. osób. Czwarte miejsce przypadło unikatowemu rezerwatowi archeologicznemu, jakim jest kopalnia krzemienia pasiastego w Krzemionkach Opatowskich, wpisana w 2019 r. na listę UNESCO, która osiągnęła w 2023 r. 40,1 tys. odwiedzających, zaraz po Grodzie na Górze Birów. Na piątej pozycji znajduje się skansen archeologiczny w Trzcinity, zwany Karpacką Troją (33,5 tys. odwiedzających). Na dalszej pozycji znajduje się rezerwat archeologiczny „Genius loci” w Poznaniu z frekwencją 22,9 tys. odwiedzających. Pierwszą dziesiątkę atrakcji archeologicznych uzupełnia rezerwat w Wiślicy (22,8 tys.), grodziska w Sopocie (19,2 tys.) i w Gieczu (6,1 tys.) oraz rezerwat Kamienne Kręgi w Odrach i Gęsiorach (10 tys.).

Warto dodać, że Biskupin, Ostrów Lednicki, Giecz i rezerwat Geniu Loci wchodzi w skład Szlaku Piastowskiego. W woj. wielkopolskim zlokalizowane są 3 atrakcje archeologiczne, w woj. świętokrzyskim i pomorskim po 2, a po 1 obiekcie w woj. kujawsko-pomorskim, podkarpackim i śląskim.

Rycina 8. Frekwencja w TOP10 zabytków archeologii w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne

2.3. Atrakcje tworzone dla turystów

Do tej grupy atrakcji zaliczono obiekty tworzone specjalnie dla turystów, takie jak parki rozrywki, i parki tematyczne (na które składają się parki dinozaurów, wesole miasteczka, miasteczka westernowe, parki linowe oraz parki wodne), kolejki linowe, parki safari itp.²⁰.

Parki rozrywki i parki tematyczne to najszybciej rozwijające się atrakcje turystyczne, na których oparty jest ogromny segment światowego rynku turystycznego. Produkt turystyczny, jakim są parki rozrywki, skierowany jest zarówno do dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych. W 2023 r. odnotowano na świecie działalność ponad 1500 większych parków rozrywki i parków tematycznych, które przyciągnęły 2 mld odwiedzających, a obroty handlowe przekroczyły wartość 20 mld euro. Wśród 10 najbardziej odwiedzanych parków rozrywki na świecie 8 to parki Disneya. Najwięcej parków rozrywki znajduje się w Ameryce Północnej (USA i Kanada), a największa ich koncentracja jest na Florydzie w Orlando (3 parki w pierwszej dziesiątce). Pod względem frekwencji odwiedzających obserwujemy, że drugim kontynentem po Ameryce Północnej stała się Azja, za sprawą inwestycji w tym sektorze poczynionych w Japonii i Chinach.

²⁰ GUS zalicza te obiekty do instytucji paramuzealnych, ale w niewielkim stopniu instytucje te przekazują sprawozdania, stąd duże problemy z uzyskaniem wiarygodnych informacji o liczbie odwiedzających.

Tabela 5. Top 10 najczęściej odwiedzanych parków rozrywki/tematycznych na świecie w latach 2019 oraz 2022 – 2023 (w tys.).

Lp.	Nazwa Parku	2019	2022	2023	Zmiana 2023/2022
1	Magic Kingdom at Walt Disney World, Lake Buena FL, USA	20,936	17,133	17,720	3,4%
2	Disneyland, Anaheim, CA, U.S.	18,666	16,881	17,250	2,2%
3	Universal Studios Japan, Osaka, Japan	14,500	12,350	16,000	29,6%
4	Tokyo Disneyland, Tokyo, Japan	17,910	12,000	15,100	25,8%
5	Shanghai Disneyland, Chiny	11,210	5,300	14,000	164,2%
6	Chimelong Ocean Kingdom, Zhuhai, Chiny	11,736	4,400	12,500	184,5%
7	Tokyo Disney Sea, Tokyo, Japan	14,650	10,100	12,400	22,8%
8	EPCOT at Walt Disney World, Lake Buena Vista, FL, U.S.	12,444	10,000	11,980	19,8%
9	Disneyland Paris, Francja	9,745	9,930	10,400	4,7%
10	Disney's Animal Kingdom at Walt Disney World, Lake Buena Vista, FL, U.S.	13,888	9,027	10,300	4,7%

Źródło: *The Global Attractions Attendance Report, 2023 Theme Index and Museum Index*. Themed Entertainment Association (TEA). www.TEAconnect.org.

W 2023 roku wszystkie wielkie parki rozrywki z TOP 10, odnotowały znaczny wzrost frekwencji w relacji do roku 2022. I tak najwyższy wzrost miał miejsce w chińskich parkach rozrywki Shanai i Zhuhai, które jeszcze w 2022 r. były udostępniane w ograniczonym zakresie, ze względu na restrykcje związane z pandemią covid-19, która w Chinach trwała dłużej niż w innych regionach świata. W 2023 r. te dwa parki odnotowały wzrost frekwencji ponad 160% i przekroczyły poziom z 2019 r.

Najwyższą frekwencję wykazał, podobnie jak w latach poprzednich, Magic Kingdom Walt Disney World na Florydzie (17,7 mln odwiedzających), wyprzedzając Disneyland Park w Anaheim w Kalifornii (17,2) oraz Universal Studios w Osaka (16 mln) i w Tokio (15,1 mln). Największy europejski park rozrywki Disneyland pod Paryżem sklasyfikowany został na 9 miejscu z frekwencją 10,4 mln odwiedzających, co oznacza wzrost o 4,7% w stosunku do roku 2022.

2.3.1. Parki rozrywki w Polsce

W Polsce portal Parkmania²¹ – wlicza 102 parki rozrywki, 29 parków linowych, 6 parków wodnych. Wśród rekomendowanych przez ten portal znalazły się 3 parki nazwane lunaparkami: Śląskie Wesołe Miasteczko zlokalizowane na terenie Wojewódzkiego Parku Kultury i Wypoczynku w Chorzowie, Rodzinny Park Rozrywki „Rabkoland” w Rabce i Łódzki Lunapark na Zdrowiu. Na portalu tym znalazły się również

²¹ <https://www.parkmania.pl/parki-rozrywki-w-polsce.html> [data dostępu: 05.11.2024 r.]

ogrody zoologiczne i parki safari (np. w Świerkocinie), kilkanaście parków wodnych oraz klasyczne parki rozrywki, w tym Park Jurajski w Bałtowie, Park Miniatur Zabytków Dolnego Śląska.

Ostatnia dekada przyniosła fenomenalny rozwój parków z dinozaurami w temacie. Jest ich w Polsce 18. Oprócz wspomnianego już Bałtowa powstały: „Dinolandia” w Inwałdzie, „Dinozatorland” i „Energylandia” w Zatorze, „Jura Park” Solec, „Mega Park” w Grudziądzu, „Park Dinozaurów” w Kartowie, „Park Jurajski w Krasnobrodzkie”, „Woliński Park Dinozaurów”, „Dinopark” w Kołacinie i Szklarskiej Porębie, „Jura Park” w Krasiejowie, Łebie i Wasilkowie, „Park Dinozaurów” Nowiny Wielkie i „Zaurolandia” w Rogowie.

Podobna tendencja dotyczy parków miniatur, których coraz więcej powstaje w Polsce. Należą do nich: Skansen Miniatur w Pobiedziskach, Jurajski Gród w Janowie, Miniaturowe Świątynie w Częstochowie i Myczkowcach, Park Miniatur „Świat Marzeń” w Inwałdzie, Park Miniatur Zabytków Dolnego Śląska w Kowarach, Park Miniatur Zamków Krzyżackich w Chełmnie, Kaszubski Park Miniatur, Park Miniatur Zamków Jurajskich w Ogrodzieńcu, Park Miniatur Warmii i Mazur w Gierłozu, Park Miniatur Zabytków Podlasia w Hajnówce i Park Miniatur Zielony Dwór w Chocielewku.

Ponadto, warto odnotować 4 miasteczka westernowe. Choć są one kulturowo zupełnie obce dla naszego kraju cieszą się ogromnym powodzeniem. Umiejscowione są w Karpaczu, Mrągowie i Sońsku oraz w Żorach, a także bajkowe parki św. Mikołaja, liczne esplanady i parki ekstremalne (linowe).

Tworzenie nowych, dużych parków rozrywki przybrało na sile w ostatnich latach. W 2020 r. otwarty został park wodny Suntago w Mszczonowie oraz park rozrywki Mandoria w Rzgowie koło Łodzi. Powstają nowe parki, takie jak Hossoland w Kiełpinie na Pomorzu Zachodnim, czy Majaland na przedmieściach Gdańska²².

2.3.2. Frekwencja w polskich parkach rozrywki

Parki rozrywki tworzone są przede wszystkim przez prywatnych inwestorów. Dane o frekwencji w tych obiektach pozyskane zostały z przekazów medialnych lub bezpośrednio od gestorów atrakcji. Poniżej zestawiono parki rozrywki oraz parki wodne dla których znana jest liczba odwiedzających w 2023 r.

²² Socha R. 2024, Po pegeerze w rollercoastrze. Energylandia, Mandoria, Majaland, Suntago, Hossoland. Rosną parki rozrywki..., Polityka nr 21 (3464), 15.05.2024.

Tabela 6. Frekwencja w polskich parkach rozrywki i parkach tematycznych w 2023 r.

Lp.	Nazwa parku	Frekwencja
1	Energylandia	2 000 000
2	Legendia – Śląskie Wesole Miasteczko	464 532
3	Jura Park w Bałtowie	405 000
4	Park Rozrywki i Miniatur „Sabat Krajno”	290 000
5	Jura Park w Krasiejowie	160 000
6	Myślęcinek Park Kultury i Rozrywki	115 439
8	Ogród Doświadczeń im. S. Lema w Krakowie	97 400
9	Świątokrzyska Polana – Park Rozrywki	50 663

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych od gestorów

Największym parkiem rozrywki, wykazującym również najwyższą frekwencję, jest Energylandia w Zatorze. W 2019 r. frekwencja wyniosła 1,6 mln odwiedzających. W 2022 po zakończeniu pandemii covid-19 frekwencja była już zdecydowanie wyższa, bo odwiedziło ją 1,85 mln osób. W 2023 r. Energylandię odwiedziło 2 mln osób. Park ten zyskał w opiniach internautów, wg niemieckiej firmy Gominga, miano najbardziej przyjaznego parku rozrywki w Europie²³. W rankingu Energylandia pokonała takie renomowane parki jak Disneyland Paris, Europa-Park w Niemczech czy PortAventura w Hiszpanii. Podkreślono również, że Energylandia, choć świętuje 10-lecie, wciąż dynamicznie się rozwija. Obecnie, ten największy park w Polsce, oferuje 133 atrakcje rozmieszczone w siedmiu strefach tematycznych. Ambicją właścicieli tego parku jest rozbudowa obiektu do rozmiarów Disneylandu. Planuje również budowę Energylanii 2 na Dolnym Śląsku.

Najwyższą frekwencją wśród parków z dinozaurami wyróżnia się Jura Park w Bałtowie, będący złożonym kompleksem turystycznym z frekwencją 405 tys. odwiedzających w 2023 r. Wyprzedza on Park Rozrywki i Miniatur Sabat Krajno (290 tys. odwiedzających).

Na dalszych miejscach znajduje się Śląskie Wesole Miasteczko Legendia (250 tys.). Natomiast z oferty parku rozrywki „Świątokrzyska Polana” w 2023 r. skorzystało 50,6 tys. osób. Wyższą frekwencję niż w 2019 r. wykazał też Leśny Park Kultury i Wypoczynku „Myślęcinek” w Bydgoszczy (115 tys.). Na uwagę zasługuje również wysoka frekwencja w Ogrodach doświadczalnych im. Stanisława Lema w Krakowie (97,4 tys.).

²³ Energylandia w Zatorze najlepszym parkiem rozrywki w Europie wg. rankingu Gominga. Co najbardziej chwala? Sprawdź | Gazeta Krakowska [dostęp 06.11.2024].

Tabela 7. Frekwencja w parkach wodnych i kąpieliskach termalnych w 2023 r.

Lp.	Nazwa parku	Frekwencja w 2023
1.	Park Wodny we Wrocławiu	2 180 000
2.	Aqua Park Fala w Łodzi	1 400 000
3.	Suntago Park w Mszczonowie	1 000 000
4.	Termy Chochotowskie	743 000
5.	Park Wodny w Krakowie	650 000
6.	Termy w Białce Tatrzańskiej	550 000
7.	Termy w Bukowinie Tatrzańskiej	400 000
8.	Termy Cieplickie Dolnośląskie Centrum Rekreacji	385 400
9.	Zalew w Zemborzycach	343 943
10.	Baseny Mineralne w Solcu Zdroju	254 279

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych od gestorów

Wśród parków wodnych wyróżniają się te zlokalizowane w dużych miastach. Rekordy popularności bije Wrocławski Park Wodny, który w 2023 r. odwiedziło ponad 2 mln osób. Podobnie Aqua Park Fala w Łodzi odnotował frekwencje 1,4 mln korzystających z kąpieliska. Oddany w czasie pandemii park Suntago również przekroczył 1 mln odwiedzających. Ze względu na korzystne położenie w pobliżu wielkich aglomeracji miejskich (Warszawa, Łódź, Radom) oraz lotnisk, park ten ma szansę znacznie zwiększyć swoją odwiedzalność. Park Wodny w Krakowie z frekwencją 650 tys. odwiedzających zamyka pierwszą piątkę atrakcji wodnych. Parki wodne zlokalizowane w dużych miastach, takich jak Łódź, Wrocław czy Kraków, obsługują głównie mieszkańców aglomeracji, w mniejszym stopniu turystów, należą więc do kategorii visitor attraction (atrakcje dla odwiedzających) a nie tourist attractions (atrakcje turystyczne). Natomiast kąpieliska termalne zlokalizowane w regionach turystycznych takich jak Podhale, Sudety czy uzdrowisko Solec Zdrój stanowią atrakcje odwiedzane przez turystów.

Wśród kąpielisk termalnych do najczęściej odwiedzanych należą Termy w Chochotowie, z których w 2023 r. skorzystało 743 tys. osób. Na dalszych miejscach plasują się Termy w Białce Tatrzańskiej (550 tys.) oraz Bukowinie Tatrzańskiej (400 tys.). Dolnośląskie termy Cieplickie w 2023 r. odwiedziło ponad 343 tys. osób, a baseny mineralne w Solcu Zdroju 254 tys. osób. Wśród podmiejskich kąpielisk wyróżnią się Zalew Zemborzycy koło Lublina z frekwencją 343 tys. korzystających w sezonie letnim 2023 r.

Wśród innych atrakcji tworzonych dla turystów na czoło wysuwa się Centrum Nauki Kopernik w Warszawie z frekwencją 1,3 mln korzystających. Rekordy popularności (mimo konieczności zakupu biletu) bije Molo w Spocie, na które w 2023 r. weszło milion osób. Wysoko plasuje się uruchomiona niedawno kolejka gondolowa z Soliny na Górę Jawor w Bieszczadach, która wykazała 600 tys. pasażerów w 2023 r. Wysoką frekwencję wykazują także mające funkcje edukacyjne i rozrywkowe Planetaria - w Chorzowie (prawie 400 tys.) i w Toruniu (345 tys.). Podobnie wysoko w tym rankingu mieści się

wrocławskie Hydropolis (389,6 tys.) oraz Centrum Nauki i Technik EC1 W Łodzi (327 tys. odwiedzających). W pierwszej dziesiątce znalazły się kolejki gondolowe na Szyndzielnie i Czantorie, z których skorzystało ponad 300 tys. osób.

Tabela 8. Frekwencja w innych atrakcjach tworzonych dla turystów w 2023 r.

Lp.	Nazwa parku	Frekwencja
1	Centrum Nauki Kopernik	1 284 712
2	Molo w Sopocie	1 000 000
3	PKL Solina	600 000
4	Planetarium w Chorzowie	399 395
5	Hydropolis we Wrocławiu Centrum Nauki O Wodzie	389 645
6	Planetarium im. W. Dziekońskiego w Toruniu	345 871
7	Kolejka Gondolowa na Szyndzielnie	327 350
8	Kolejka Linowa na Czantorię	366 500
9	Centrum Nauki i Techniki EC1	327 120
10	Tężnia Solankowa w Busku Zdroju	289 000
11	Spytów Tratwami na Rzece Dunajec	273 000
12	Europejskie Centrum Bajki w Pacanowie	202 151
13	Ogrody Sensoryczne w Muszynie	300 000
14	Magiczne Ogrody w Janowcu	200 000
15	Bieszczadzka Kolejka Leśna	158 196

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych od gestorów

W TOP15 w kategorii „inne atrakcje” znalazł się jeszcze kultowy spływ tratwami na Dunajcu i nowa tężnia w Busku Zdroju oraz Europejskie Centrum Bajki w Pacanowie. TOP15 zamyka Kolejka Leśna w Bieszczadach. W kategorii parki i ogrody tematyczny „Magiczne Ogrody” w Janowcu podają frekwencję na poziomie 200 tys. odwiedzających, wzrasta popularność Ogrodów Sensorycznych w Muszynie, które w 2023 r. odwiedziło prawie 300 tys. turystów.

2.4. Atrakcje przyrodnicze

Od wielu lat największą frekwencję wśród atrakcji przyrodniczych, tak w Polsce, jak i na świecie, wykazują parki narodowe. Stanowią one w świadomości turystów atrakcje najwyższej wartości i dlatego mają możliwość przyciągania dużej liczby odwiedzających. Liczba turystów w parkach narodowych systematycznie wzrasta, a wizyty w parkach motywowane są nie tylko chęcią kontaktu z przyrodą czy poszukiwaniem wrażeń estetycznych, ale coraz częściej potrzebą wypoczynku oraz uprawiania sportów plenerowych.

Nadanie statusu parku narodowego jakiemuś obszarowi ma w powszechnym odczuciu charakter nobilitujący²⁴ i wywołuje chęć odwiedzenia tego miejsca. Paradoksalnie decyzja o objęciu ochroną niesie w zarodku zagrożenia ze strony turystyki.

Również wśród polskich atrakcji przyrodniczych największą frekwencję wykazują parki narodowe. Dla właściwego rozwoju i zarządzania potrzebny jest w tych parkach nie tylko monitoring środowiska przyrodniczego, ale także ruchu turystycznego. Monitoring taki powinien obejmować nie tylko pomiar wielkości ruchu turystycznego, ale i rozkład przestrzenny turystów, drogi ich przemieszczania, najczęściej odwiedzane miejsca, czas spędzony w parku, jak i preferencje i pochodzenie turystów. Powinno to służyć wyróżnieniu zależności między odwiedzającymi, ich zainteresowaniami, a konkretnym obszarem spełniającym jak najpełniej ich oczekiwania²⁵.

Polskie parki narodowe rocznie odwiedza kilkanaście milionów turystów. Wielkość ruchu turystycznego w 2019 r. w parkach narodowych wyniosła 14,14 mln odwiedzających. W relacji do 2022 r., kiedy to wszystkie polskie parki narodowe odwiedziła rekordowa liczba turystów (16,03 mln), w 2023 r. nastąpił niewielki spadek frekwencji (o 3,1%).

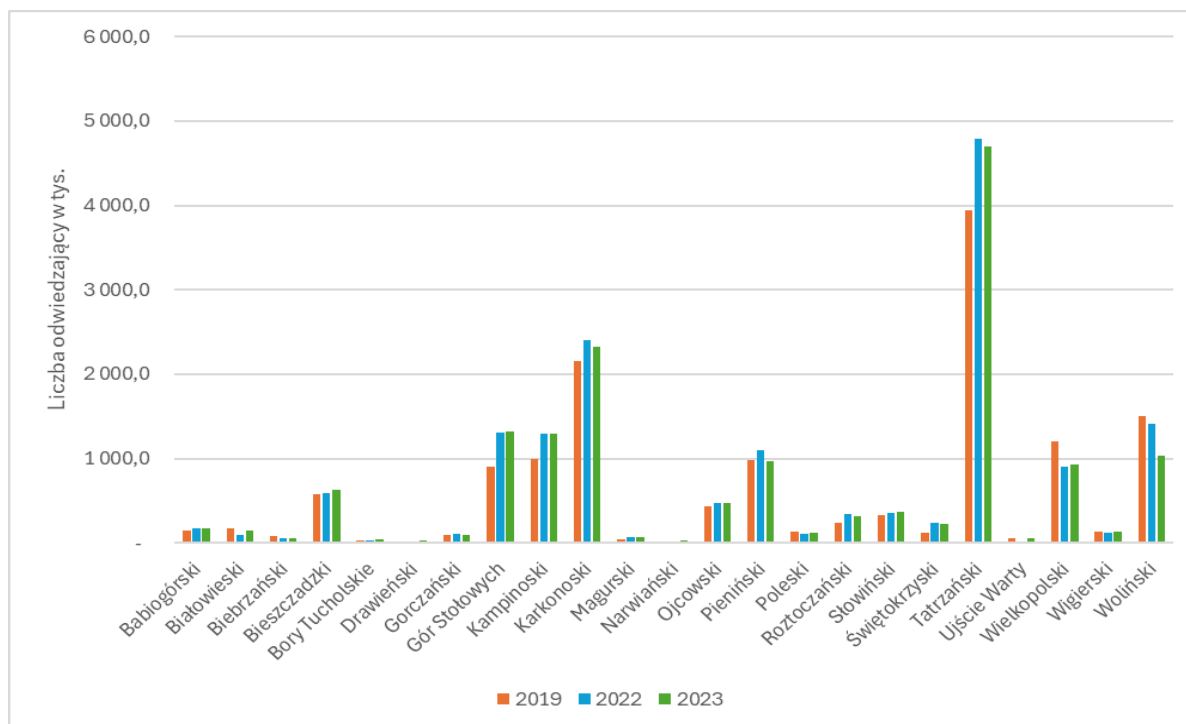
W większości polskich parków narodowych ruch turystyczny ma charakter sezonowy. Wyjątkiem są parki górskie – Karkonoski i Tatrzański oraz Pieniński i Bieszczadzki, w których uprawiana jest również turystyka zimowa. Największą frekwencję w 2023 r. zanotowano w Tatrzańskim PN, który odwiedziło 4,69 mln turystów, następnie w Karkonoskim – prawie 2,4 mln turystów, w parku Gór Stołowych 1,3 mln, a w Wolińskim – 1 mln, (ryc. 8). Na te cztery parki przypada ponad 60% wszystkich zwiedzających. Najniższą frekwencję notuje się natomiast w Drawieńskim (25,1 tys.) i Narwiańskim (28,7 tys.) parku narodowym. W 2023 r. odnotowano stosunkowo duży spadek frekwencji w Wolińskim Parku Narodowym (26,7%), a niewielki, kilkuprocentowy zanotowano w Karkonoskim, Wielkopolskim, Pienińskim, Poleskim i Świętokrzyskim Parku Narodowym (Ryc. 9)

Na atrakcyjność turystyczną parków narodowych i ich popularność wśród turystów wpływ mają zarówno walory wypoczynkowe i specjalistyczne, jak i ich wartości krajoznawcze oraz położenie geograficzne względem ośrodków emisji ruchu turystycznego (wielkie aglomeracje miejskie). Ponadto, na obszarach o rozwiniętej funkcji turystycznej przeprowadza się okresowo monitoring wielkości i struktury ruchu

²⁴ Stasiak A. 2007, *Turystyka w parkach narodowych – obszary konfliktów*. Turyzm t.7, z.2.

²⁵ Rogowski M. 2018, *System Monitoringu ruchu turystycznego (SMrt) w Parku Narodowym Gór Stołowych dla potrzeb badań przestrzeni turystycznej*, Prace i Studia Geograficzne, 63.3, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, s. 153-172.

turystycznego. Zasadniczym problemem turystycznego wykorzystania wielu parków jest nadmierna frekwencja zwiedzających²⁶.

Rycina 9. Porównanie frekwencji w polskich parkach narodowych w 2019, 2022 i w 2023 r.

źródło: Ochrona Środowiska, GUS 2019, 2023 i 2024)

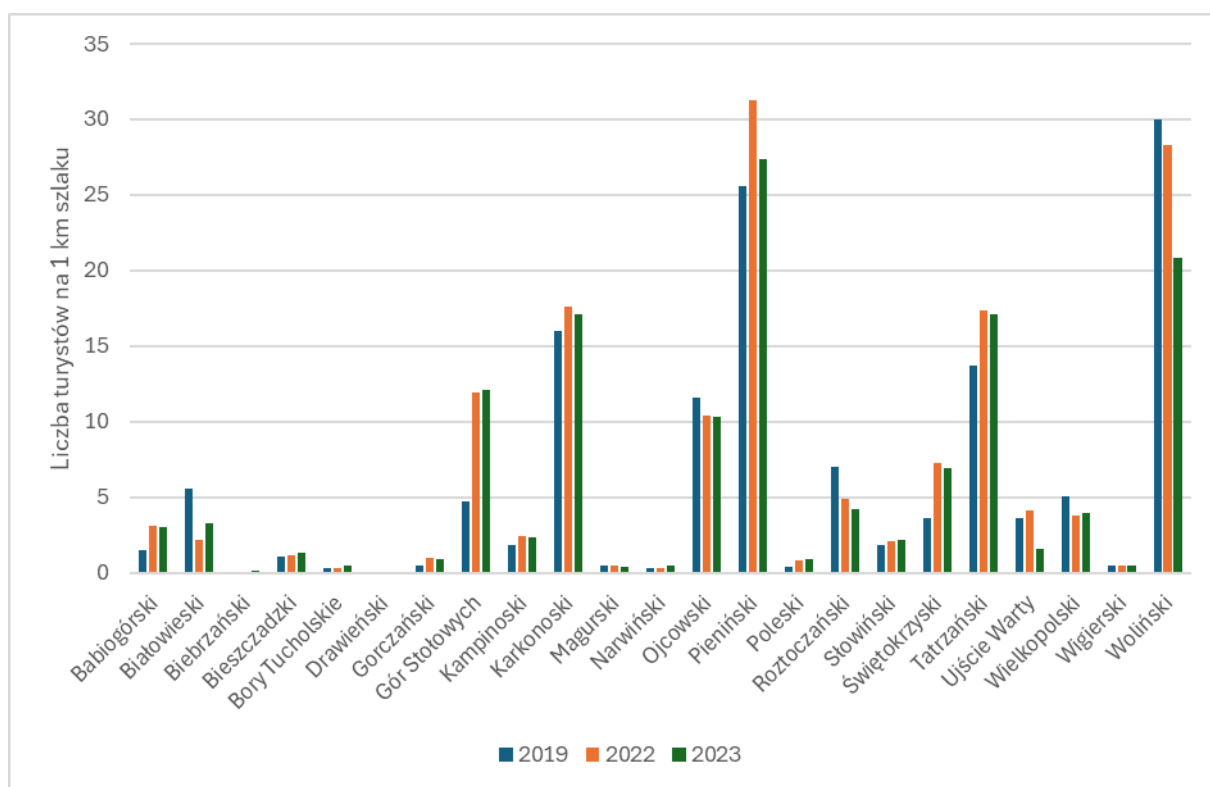
Ponieważ turyści w parkach narodowych mogą poruszać się w zasadzie tylko po znakowanych szlakach to rysuje się zależność wielkości ruchu turystycznego z gęstością szlaków. Jest ona ilorzem długości szlaków turystycznych i całkowitej powierzchni parku narodowego. Największą gęstością szlaków turystycznych cechują się Wielkopolski ($2,830 \text{ km/km}^2$) oraz Gorczański Park Narodowy ($2,404 \text{ km/km}^2$), najniższą zaś Ujście Warty ($0,207 \text{ km/km}^2$) oraz Białowieski Park Narodowy ($0,421 \text{ km/km}^2$). Mający największą bezwzględną frekwencje turystów Tatrzański Park Narodowy ma stosunkowo mniejszy współczynnik gęstości szlaków 1.297 km/km^2 . Powierzchnia parków narodowych w zasadzie nie ulega zmianie, podobnie jak i długość znakowanych szlaków turystycznych, co wpływa na stosunkowo niewielkie zmiany w wartości wskaźników gęstości ruchu turystycznego, dlatego warto analizować wskaźniki odzwierciedlające zmianę liczby turystów odwiedzających parki narodowe.

Intensywność ruchu turystycznego na znakowanych szlakach turystycznych przedstawia Rycina 10 Największe zagęszczenie turystów na szlakach w 2023 r. miało

²⁶ Warcholik W. 2011, Semczuk M., Natężenie ruchu turystycznego w Pienińskim Parku Narodowym, *Prace Komisji Geografii Przemysłu*, 18, Warszawa–Kraków.

²⁷ Wąsik Ż. 2017, Rozwój turystyki w parkach narodowych w latach 2006–2015. *Turystyka i Rekreacja* nr 19. S. 129 – 140.

miejsce w parkach: Pienińskim (27,4 tys. osób/km szlaku) i Wolińskim (20,8 tys. osób) oraz Tatrzańskim (17,1 tys. osób), Karkonoskim (17,1 tys. osób) i Stołowogórskim (12,1 tys. osób). Najmniejsza gęstość ruchu turystycznego cechuje natomiast takie parki, jak Drawieński (0,1 tys. osób/km szlaku), Biebrzański (0,13 tys. osób), Narwiański (0,49 tys.) i Ujście Warty (1,6 tys.). W porównaniu z rokiem 2022 odnotowano spadek gęstość ruchu turystycznego na szlakach w Pienińskim, Wolińskim i Wielkopolskim Parku Narodowym.

Rycina 10. Zmiany gęstość ruchu turystycznego w polskich parkach narodowych w 2019 oraz 2022 i 2023 r.

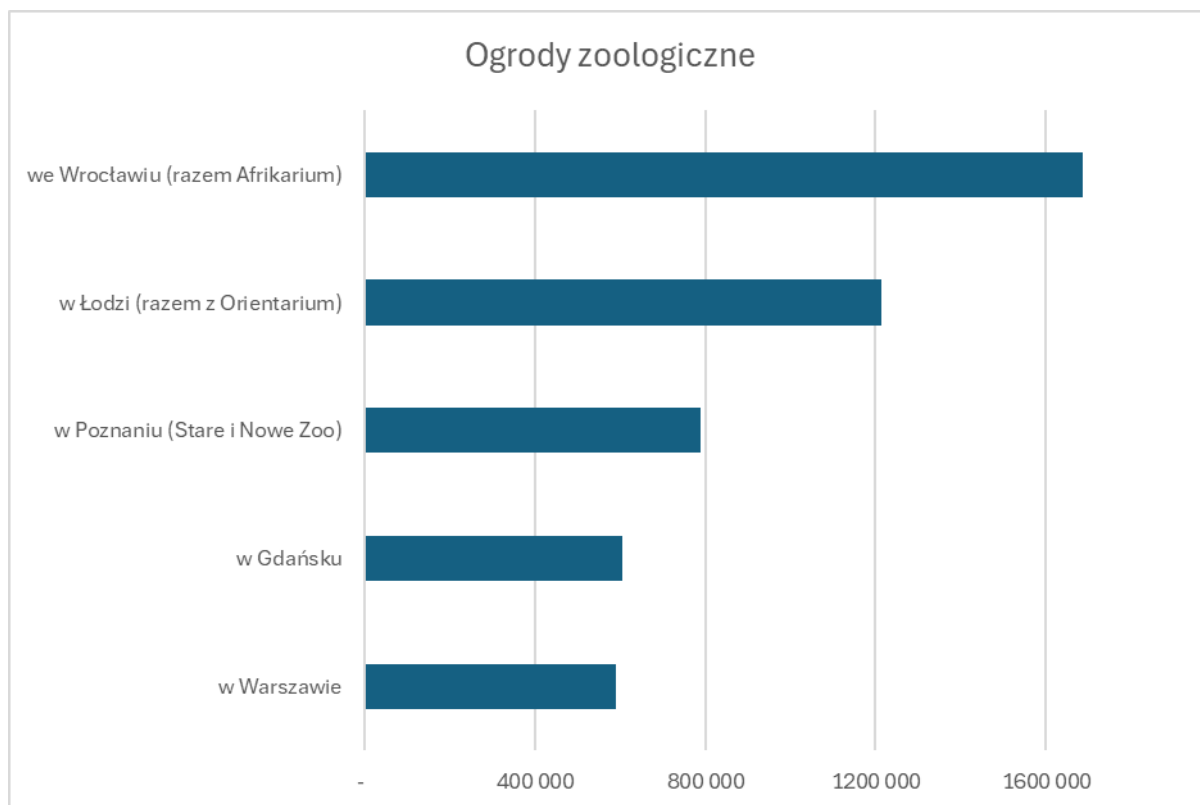
źródło: obliczenia własne na podstawie GUS

Do atrakcji przyrodniczych, zgodnie z rekomendowaną przez UNESCO klasyfikacją Międzynarodowej Rady Muzeów (ICOM – International Council of Museums), zalicza się instytucje paramuzealne takie jak ogrody zoologiczne (wszystkie ich formy, takie jak akwaria, terraria itp.), ogrody botaniczne oraz rezerваты przyrody: np. groty, jaskinie.

Największym powodzeniem cieszą się ogrody zoologiczne i botaniczne. Według GUS²⁸ w 2023 r. było w Polsce 18 ogrodów zoologicznych i 37 ogrodów botanicznych. Rozmieszczenie najbardziej popularnych ogrodów zoologicznych i botanicznych przedstawia ryc. 10. Pod względem liczby ogrodów wyróżniają się województwa wielkopolskie, śląskie, pomorskie i dolnośląskie.

²⁸ Ochrona środowiska w 2024. GUS Warszawa 2024.

ogrodach sięga 0,6 mln, a w Krakowie, Gdyni (Akwarium), Chorzowie i Lubinie wynosi około 0,5 mln zwiedzających.

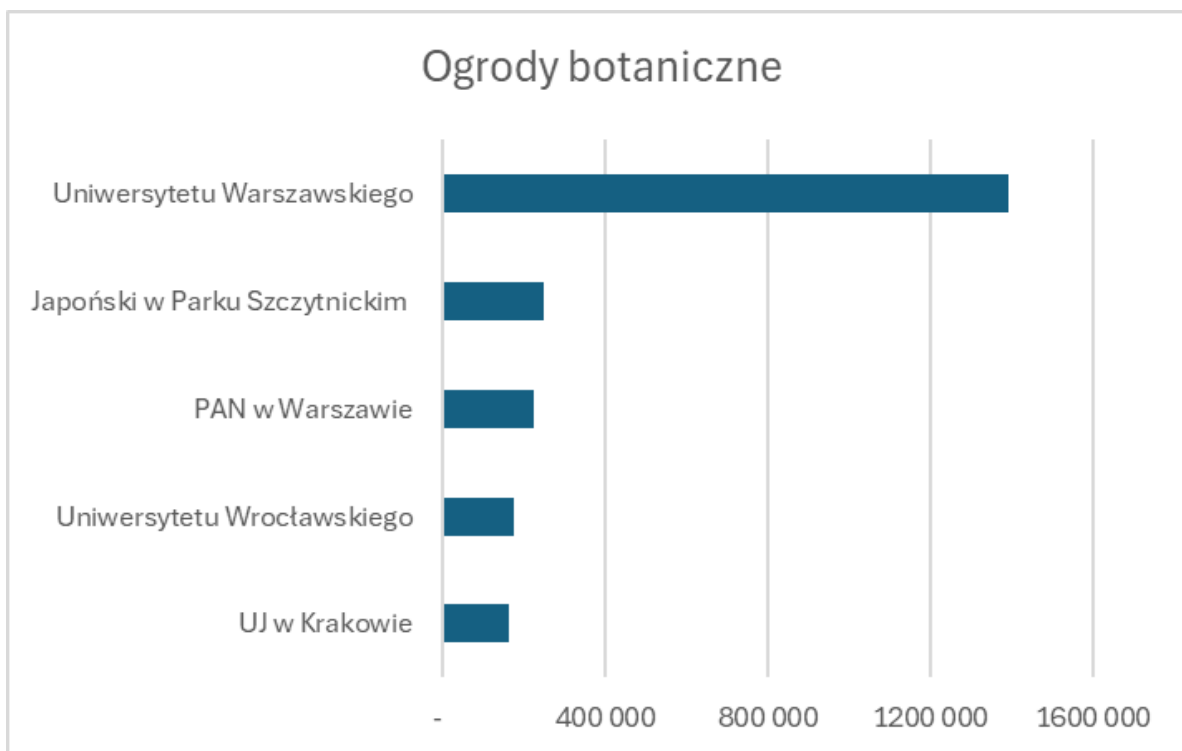

Rycina 12. TOP5 ogrodów zoologicznych w Polsce

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ogrody botaniczne odnotowały w 2023 r. 4,2 mln zwiedzających (2,2 mln w 2022 r.). Wśród ogrodów botanicznych wyróżnia się Ogród Botaniczny Uniwersytetu Warszawskiego, który zapewne za sprawą iluminacji świetlnych w sezonie zimowym osiągnął w 2023 r. frekwencję 1,4 mln odwiedzających (wzrost o 1400%). Wyróżnia się również Ogród Japoński w Parku Szczytnickim (250 tys. odwiedzających), Ogród Botaniczny PAN w Warszawie³⁰, który odwiedziło 177 tys. osób, Ogrody Botaniczne Uniwersytetu Wrocławskiego (178 tys.) i Uniwersytetu Jagiellońskiego (UJ) w Krakowie (163 tys.). Znaczącą frekwencję odnotowano w palmiarniach – w Poznaniu (259 tys.), Parku Oliwskim (250 tys.) i w Gliwicach (205 tys.). W kategorii arboretum wyróżniają się obiekty w Wojstawicach (131 tys.) oraz w Poznaniu (120 tys.) i w Kórniku (133 tys.). Ogrody tematyczne Hortulus w Dobrzycy w 2023 r. odwiedziło 120 tys. osób.

³⁰ Ogród zlokalizowany jest w Powsinie.

Rycina 13. TOP5 ogrodów botanicznych w Polsce

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Często odwiedzanymi atrakcjami przyrodniczymi są jaskinie, a wśród nich Smocza Jama w Krakowie, którą odwiedza corocznie około 400 tys. turystów. Wśród badanych obiektów w 2023 r. największą frekwencję wykazała Jaskinia Raj w Chęcinach (106 tys.) oraz Grota Łokietka w Ojcowie (97 tys.). Wyróżnić również można taką atrakcję łączoną jak kielecką Kadzielnię, na którą składa się podziemna trasa geologiczne, amfiteatr i tyrolka (317 tys. korzystających w 2023 r.).

3. FREKWENCJA W ATRAKCJACH W UKŁADZIE REGIONALNYM

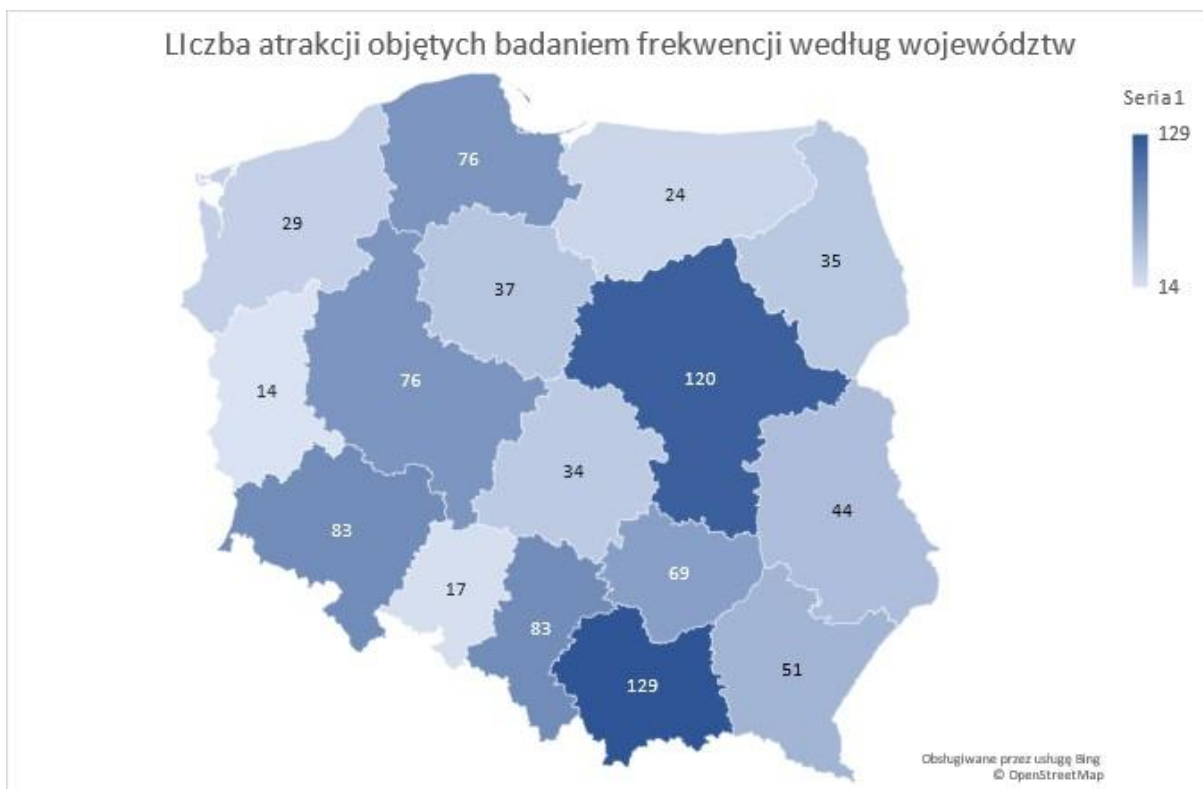
Dynamicznie rozwijająca się turystyka potrzebuje ciągle nowych atrakcji jako celów podróży dla milionów uczestników, którzy zwiedzili już uznane obiekty, wszędzie byli, niewiele jest im w stanie zaimponować. Nowe atrakcje nie muszą być (choć często są) drogie i spektakularne, mają być ciekawe, niestandardowe, niepowtarzalne, zaskakujące, po prostu atrakcyjne.

Atrakcje są wciąż tworzone, odkrywane, kreowane oraz zarządzane, po to by nadążyć za potrzebami i gustami odbiorców. Rozwojem atrakcji zainteresowana jest administracja rządowa krajów recepcji turystycznej, regiony turystyczne (DMO) oraz cała branża turystyczna. W sektorze atrakcji turystycznej zachodzi permanentny proces innowacyjnych zmian wpływający na podnoszenie jakości tworzonych na ich bazie produktów turystycznych. Założyć można, w świetle badań i obserwacji, że sukces osiągną te atrakcje, które będą oferowały zwiedzającym bogate spektrum doznań, wysoką jakość za przyzwoitą cenę, stosowały nowoczesne technologie, zapewniały możliwość relaksu i rozrywki oraz edukacji.

Najwięcej nowych atrakcji przybywa w uznanych już regionach turystycznych oraz w pobliżu wielkich aglomeracji miejskich takich jak Warszawa, Kraków, Trójmiasto, Poznań, Wrocław. Taka lokalizacja zapewnia bowiem wysoką frekwencję oraz rentowność inwestycji.

3.1. Atrakcji z dostępną informacją o frekwencji wg województw

W załączonych w aneksie tablicach zestawiono 921 atrakcji podzielonych na podstawowe typy i województwa. Najwięcej, bo aż 129 analizowanych obiektów, znajduje się w regionie małopolskim, 120 w mazowieckim, 83 w dolnośląskim i śląskim, w dolnośląskim. Najmniejszy zasób analizowanych atrakcji dotyczy regionu lubuskiego (14 atrakcje) i opolskiego (17). Rozkład atrakcji według województw przedstawiono na Ryc. 14.

Rycina 14. Liczba atrakcji objętych badaniem według województw w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 9 ilustruje liczbę atrakcji w poszczególnych regionach z podziałem na rodzaje atrakcji. Zastosowano podział na atrakcje przyrodnicze, atrakcje dziedzictwa kulturowego oraz inne atrakcje, do których zaliczono parki rozrywki, wodne i tematyczne. Odpowiada to typologii atrakcji proponowanej przez Swarbrooke (2002), stosowanej w sporządzonych wcześniej raportach o frekwencji w atrakcjach.

Największy zbiór atrakcji przyrodniczych analizowano w regionach małopolskim i dolnośląskim. Atrakcje związane z dziedzictwem kultury reprezentowane są we wszystkich województwach, najliczniej w małopolskim, mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i dolnośląskim. Najwięcej placówek muzealnych znajdziemy w regionach małopolskim i mazowieckim oraz wielkopolskim, najmniej w lubuskim i opolskim. Atrakcje budowane od podstaw dla turystyki, takie jak parki rozrywkowe i parki tematyczne i inne obiekty służące rozrywce najliczniej wystąpiły w woj. świętokrzyskim, małopolskim i mazowieckim.

Tabela 9. Liczba atrakcji objętych badaniami frekwencji wg ich rodzajów i województw w roku 2023.

Województwo	Razem	Przyrodnicze	Dziedzictwa Kultury		Atrakcje turystyczne, w tym parki rozrywki, wodne, tematyczne
			Ogółem	W tym muzea	
dolnośląskie	83	16	59	51	8
kujawsko-pomorskie	37	3	29	26	5
lubelskie	44	6	36	33	2
lubuskie	14	3	11	11	0
łódzkie	34	6	27	26	1
małopolskie	129	17	101	94	11
mazowieckie	120	12	98	95	10
opolskie	17	1	15	13	1
podkarpackie	51	6	37	34	8
podlaskie	35	12	23	22	0
pomorskie	76	12	63	63	1
śląskie	83	10	68	48	5
świętokrzyskie	69	13	38	24	18
warmińsko-mazurskie	24	4	20	18	0
wielkopolskie	76	13	59	53	4
zachodniopomorskie	29	7	21	20	1
RAZEM	921	141	705	631	75

Źródło: opracowanie własne

Równocześnie, należy podkreślić, że liczby te nie ilustrują potencjału regionów i nasycenia atrakcjami, ponieważ nie ujęto tu tych atrakcji, których gestorzy odmówili udzielenia informacji lub nie zostały sporządzone stosowne szacunki.

3.2. Regionalny ranking atrakcji

W oparciu o przeprowadzoną analizę frekwencji w poszczególnych województwach sporządzono zestawienie atrakcji o najwyższej liczbie odwiedzających oraz wytypowano atrakcje, które ze względu na największy potencjał przyciągania ruchu turystycznego można traktować jako flagowe pod względem frekwencji (TOP10 regionalnych atrakcji). Podano również przykłady nowych atrakcji, które powstały w ostatnich latach. Ranking ten opiera się na uzyskanych informacjach o frekwencji, nie obejmuje obiektów, dla których nie posiadamy takich danych.

Czytelność prezentowanych niżej rankingów poprawia stosowanie kolorów oznaczających poszczególne typy atrakcji. Atrakcje przyrodnicze oznaczono kolorem zielonym, atrakcje kulturowe, stworzone przez człowieka, ale w innym celu niż przyciąganie turystów, oznaczono kolorem czarnym. W tej grupie wydzielono jako odrębny zbiór muzea oznaczone kolorem czerwonym. Kolor niebieski zarezerwowano dla atrakcji tworzonych specjalnie dla turystów, takich, jak parki rozrywki, parki miniatur, parki wodne, termy.

DOLNOŚLĄSKIE

1. Karkonoski PN	2 329 000
2. Park wodny we Wrocławiu	2 180 000
3. Ogród ZOO we Wrocławiu wraz z Afrykarium	1 689 107
4. Park Narodowy Gór Stołowych	1 300 000
5. Ogród Zoologiczny w Lubinie	562 448
6. Zamek Książ w Wałbrzychu	520 000
7. Panorama Racławicka – Oddz. MNW	476 398
8. Muzeum Historyczne w Lubinie	437 302
9. Hydropolis we Wrocławiu	389 645
10. Termy Cieplickie	385 400

Ranking najczęściej odwiedzanych atrakcji Dolnego Śląska zdominowały obiekty przyrodnicze. Na pierwszym miejscu znajduje się Karkonoski Park Narodowy, a 3, 4 i 5 miejsce zajmują ogrody zoologiczne we Wrocławiu i Lubinie oraz Park Narodowy Gór Stołowych. Atrakcje dziedzictwa kulturowego – Zamek Książ, Panorama Racławicka i muzeum w Lubinie znajdują się w drugiej piątce zestawienia. Drugie miejsce zajął Park wodny we Wrocławiu. Jak zwrócono uwagę w części poświęconej parkom wodnym i termom, tego typu obiekty odwiedzane są przede wszystkim przez mieszkańców miasta i okolic. Gdybyśmy pominęli tą atrakcję w zestawieniu, to na miejscu dziesiątym znalazłby się Ośrodek „Pamięć i Przeszłość” z ponad 262 tys. odwiedzających.

KUJAWSKO-POMORSKIE

1 Muzeum Okręgowe w Toruniu	531 716
2. Planetarium w Toruniu	345 871
3. Muzeum Archeologiczne w Biskupinie	217 265
4. Młyny Rothera W Bydgoszczy	174 440
5.ToTur Dom Legend w Toruniu	152 126
6. Żywe Muzeum Piernika	152 126
7. Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy w Toruniu	149 110
8. Leśny Park Kultury i Wypoczynku	
„Myślęcinek” w Bydgoszczy	115 249
9. ZOO w Toruniu	112 703
10. Muzeum Ziemi Pałuckiej w Żninie Żnińska Kolej Wąskotorowa	95 402

W woj. kujawsko-pomorskim dominują atrakcje dziedzictwa kulturowego i te stworzone specjalnie dla turystów. Pierwsze miejsce zajmuje Muzeum Okręgowe w Toruniu, a na trzecim i szóstym miejscu muzea - Archeologiczne w Biskupinie i Żywe Muzeum Piernika w Toruniu. Wysoko w rankingu lokują się atrakcje tworzone dla turystów takie jak Młyny Rothera w Bydgoszczy, Dom Legend w Toruniu i Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy w Toruniu. Prawie wszystkie atrakcje zlokalizowane są w Toruniu i Bydgoszczy.

LUBELSKIE

1. Muzeum Narodowe w Lublinie	374 089
2. Zalew Zemborzycki	343 943
3. Roztoczański Park Narodowy	312 100
4. Muzeum Zamoyskich w Kozłowie	256 905
5. Ogród Zoologiczny w Zamościu	222 559
6. Muzeum Wsi Lubelskiej	119 206
7. Poleski Park Narodowy	116 400
8. Państwowe Muzeum na Majdanku	108 179
9. Muzeum Nadwiślańskie – O/Zamek w Janowcu	106 115
10. Ogród botaniczny UMCS w Lublinie	76 780

Ranking atrakcji w regionie lubelskim pokazuje różnorodność, którą charakteryzuje się ten region. Połowę atrakcji z TOP10 stanowią muzea. Prócz zajmującego 1 miejsce Muzeum Narodowe w Lublinie w TOP10 znajdują się 4 inne placówki muzealne. Liczne są również atrakcje przyrodnicze – dwa parki narodowe, ogród zoologiczny i ogród botaniczny.

LUBUSKIE

1. Ogród Botaniczny w Zielonej Górze	119 294
2. Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej w Międzyrzeczu	67 250
3. PN Ujście Warty	62 100
4. Międzyrzecki Rejon Umocniony - Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy w Pniewie	42 863
5. Muzeum Lubuskie w Gorzowie Wielkopolskim	35 954
6. Muzeum Etnograficzne w Zielonej Górze Ochła	35 704
7. Lubuskie Muzeum Wojskowe w Drzonowie	23 316
8. Ośrodek Edukacyjny PN Ujście Warty	17 245
9. Muzeum Obozów Jenieckich w Żaganiu	11 144
10. Muzeum Miejskie w Nowej Soli	10 775

W regionie lubuskim na czele rankingu znajdują się obiekty przyrodnicze – ogród botaniczny i park narodowy. Na ósmym miejscu znalazła się jeszcze Ośrodek Edukacyjny Parku Narodowego Ujście Warty. Pozostałe miejsca przypadły obiektom muzealnym, dla których frekwencja waha się między 67 a 10 tys. odwiedzających.

ŁÓDZKIE

1. Aqua Parka Fala	1 400 000
2. Ogród Zoologiczny w Łodzi	1 214 608
3. EC1 Łódź Miasto Kultury	327 120
4. Muzeum w Nieborowie i Arkadii (pałac i ogród)	259 901
5. Muzeum Sztuki w Łodzi	216 210
6. Ogród Botaniczny w Łodzi	207 358
7. Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi	198 681
8. ZOO Safari w Borysewie	128 558
9. Muzeum Sztuki w Łodzi - O/Pałac Herbsta	110 370

Numerem 1 w regionie łódzkim jest Aqua Park Fala w Łodzi, który wyprzedził ogrody zoologiczne i botaniczne oraz EC1 Łódź Miasto Kultury. Połowę atrakcji stanowią muzea, w Nieborowie i Arkadii (oddział Muzeum Narodowego w Warszawie) oraz w Łodzi (Muzeum Sztuki, Włókiennictwa i Miasta Łodzi). Jednak, przyjmując, że tak jak w przypadku innych dużych miast, z parków wodnych korzystają przede wszystkim mieszkańcy Łodzi i okolic, warto spojrzeć na miejsce jedenaste, które zajmuje Muzeum Kinematografii w Łodzi z wynikiem 71 902 odwiedzających, podkreślając filmową tradycję tego miasta.

MAŁOPOLSKIE

1. Tatrzański Park Narodowy	4 699 100
2. Zamek Królewski na Wawelu	2 224 865
3. Energylandia - Zespół Parków Rozrywki w Zatorze	2 000 000
4. Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau	1 676 345
5. Trasa turystyczna i Muzeum Żup w Wieliczce	1 537 215
6. Pieniński Park Narodowy	973 500
7. Termy Choczołowskie	743 000
8. Park Wodny w Krakowie	650 000
9. Termy w Białce Tatrzańskiej	600 000
10. Ojcowski Park Narodowy	480 000

Atrakcją nr 1 Małopolski jest Tatrzański Park Narodowy z rekordową dla wszystkich polskich atrakcji frekwencją, a na drugim miejscu plasuje się kultowa atrakcja jaką jest Zamek na Wawelu. W rankingu znalazły się również flagowe atrakcje o znaczeniu ponad krajowym jakim jest Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau i Kopalnia Soli w Wieliczce oraz największy w Polsce park rozrywki Energylandia. Struktura atrakcji jest zróżnicowana co do kategorii, co zapewnia atrakcyjność oferty Małopolski dla różnych segmentów turystów.

MAZOWIECKIE

1. Pałac i ogrody w Łazienkach	4 907 374
2. Pałac Królewski w Wilanowie	2 659 896
3. Zamek Królewski w Warszawie	1 975 710
4. Ogród Botaniczny Uniwersytetu Warszawskiego	1 391 620
5. Kampinoski Park Narodowy	1 300 000
6. Park Wodny Suntago	1 300 000
7. Centrum Nauki Kopernik	1 284 712
8. Pałac Kultury i Nauki Taras Widokowy	795 000
9. Miejski Ogród Zoologiczny w Warszawie	591 287
10. Muzeum Powstania Warszawskiego	485 260

Ranking regionu mazowieckiego zdominowały pałace (wraz z ogrodami) w Łazienkach i Wilanowie, z wyróżniającą się w skali kraju wielomilionową frekwencją.

Miejsce na podium uzupełnia Zamek Królewski w Warszawie. Na dalszych pozycjach lokują się obiekty przyrodnicze takie jak ogrody botaniczne i zoologiczne, Kampinoski Park Narodowy oraz park wodny Suntago. Zauważa się znaczne skupienie atrakcji w Warszawie (8 obiektów w TOP10), co odpowiada koncentracji ruchu turystycznego w regionie mazowieckim w stolicy.

OPOLSKIE

1. ZOO w Opolu	282 429
2. Zamek w Mosznej	200 000
3. Jura Park w Krasiejowie	160 000
4. Muzeum Wsi Opolskiej w Bierkowicach	51 686
5. Muzeum Śląska Opolskiego, Opole	43 684
6. Muzeum Jeńców Wojennych w Opolu	37 461
7. Muzeum Piosenki Polskiej w Opolu	37 377
8. Zamek w Brzegu	25 633
9. Muzeum Ziemi Prudnickiej, Prudnik	9 948
10. Muzeum Ziemi Kozielskiej w Kędzierzynie Koźlu	9 228

W woj. opolskim w TOP10 dominują obiekty dziedzictwa kulturowego – 7 muzeów i dwa zamki. Pierwsze miejsce przypadło na atrakcji przyrodniczej, a drugie parkowi tematycznymi.

PODKARPACKIE

1. Bieszczadzki Park Narodowy	625 000
2. PKL Solina	600 000
3. Zamek w Łańcucie	321 359
4. Bieszczadzka Kolejka Leśna	158 196
5. Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku	138 400
6. Bieszczadzkie Drezyny Rowerowe	78 000
7. Muzeum Regionalne w Stalowej Woli	73 170
8. Podziemna Trasa Rzeszowskie Piwnice	72 000
9. Muzeum Historyczne w Sanoku	68 018
10. Podkarpackie Centrum Łukasiewicza	67 383

W regionie podkarpackim w TOP10 znalazły się wszystkie rodzaje atrakcji, a liderem jest Bieszczadzki Park Narodowy, który wyprzedził kolejkę gondolową w Solinie oraz Zamek w Łańcucie. Wysoko w rankingu plasuje się Bieszczadzka Kolejka Leśna oraz Bieszczadzkie Drezyny Rowerowe, atrakcje stworzone z myślą o turystach.

PODLASKIE

1. Białowiecki PN	144 000
2. Wigierski PN	130 000
3. Biebrzański PN	61 700
4. Muzeum w Tykocinie	60 862
5. Muzeum Przyrodniczo-Leśne przy BPN	53 831

6. Muzeum Ikon w Supraślu	47 545
7. Muzeum Historii Medycyny i Farmacji	38 244
8. Muzeum Pamięci Sybiru	36 002
9. Muzeum Wnętrz w Choroszczy	32 956
10. Narwiański Park Narodowy	28 700

W pierwszej piątce atrakcji regionu podlaskiego znajdują się aż 4 obiekty przyrodnicze związane z parkami narodowymi, rozdzielone muzeum w Tykocinie. W drugiej piątce dominują obiekty muzealne. Ich tematyka wskazuje na różnorodność dziedzictwa kulturowego regionu.

POMORSKIE

1. Molo w Sopocie	1 000 000
2. Muzeum Zamkowe. Zamek Krzyżacki w Malborku	708 733
3. Gdański Ogród Zoologiczny	606 637
4. Muzeum II Wojny Światowej Gdańsk	532 245
5. Akwarium w Gdyni	444 005
6. Słowiński PN	375 400
7. Hevelianum	317 380
8. Palmiarnia w Parku Oliwskim	250 000
9. Muzeum Gdańska - O/Muzeum Bursztynu	200 658
10. Muzeum Stutthof w Sztutowie	169 088

W regionie pomorskim pierwsze miejsce pod względem liczby korzystających zajmuje Molo w Sopocie, wyróżniają się też muzea Zamkowe w Malborku i Muzeum II Wojny Światowej, dalsze pozycje zajmują atrakcje przyrodnicze takie jak ogród zoologiczny w Gdańsku, Aquarium w Gdyni oraz Słowiński Park Narodowy. Duża różnorodność atrakcji czyni ofertę regionu pomorskiego atrakcyjną dla różnych segmentów odbiorców.

ŚLĄSKIE

1. Śląskie ZOO w Chorzowie	476 923
2. Legendia – Śląskie Wesole Miasteczko	464 532
3. Muzeum Śląskie w Katowicach	435 630
4. Planetarium w Chorzowie	399 395
5. Kolejka Linowa na Czantorię	366 500
6. Kolejka Gondolowa na Szyndzielnię	327 350
7. Kopalnia Guido i Skansen Królowej Luizy	304 969
8. Zamek Ogrodzieniec w Podzamczu	230 274
9. Muzeum Zamkowe w Pszczynie	215 330
10. Palmiarnia Miejska w Gliwicach	205 722

W regionie śląskim w TOP10 atrakcji znajduje się najwięcej obiektów tworzonych dla turystów, takich jak kolejki linowe i gondolowe, park rozrywki, planetarium, jednak pierwsze miejsce przypadło ogrodowi zoologicznemu. Śląskie zabytki techniki, z którymi kojarzony jest region, reprezentuje w tym rankingu jedynie Kopalnia Guido.

ŚWIĘTOKRZYSKIE

1. JuraPark w Bałtowie	405 000
2. Klasztor na św. Krzyżu	320 000
3. Kadzielna – trasa podziemna i tyrolka	317 000
4. Park Rozrywki Sabat Krajno	290 000
5. Tężnia w Busku	289 000
5. Baseny Mineralne w Solcu Zdroju	254 279
7. Zamek Królewski w Chęcinach	225 415
8. Świętokrzyski PN	220 000
9. Europejskie Centrum Bajki w Pacanowie	202 151
10. Zamek Krzyżtopór w Ujeździe	171 372

Połowa zestawienia atrakcji w regionie świętokrzyskim stanowią obiekty tworzone dla turystów, a reprezentujący je JuraPark w Bałtowie zajmuje pierwsze miejsce w rankingu. Atrakcje dziedzictwa kulturowego reprezentuje klasztor na św. Krzyżu oraz zamki w Chęcinach i Ujeździe. W pierwszej dziesiątce znalazły się jeszcze dwie atrakcje przyrodnicze, nie ma natomiast obiektów muzealnych.

WARMIŃSKO-MAZURSKIE

1. Wilczy Szaniec w Gierłozy	280 000
2. Frombork Zespół Katedralny	133 917
3. Muzeum Kopernika w Fromborku	111 291
4. Park Etnograficzny w Olsztynku	106 185
5. Planetarium w Olsztynie	94 147
6. Muzeum Historyczne w Ełku	77 058
7. Muzeum Bitwy Pod Grunwaldem	76 482
8. Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie	59 695
9. Muzeum Warmińskie	56 532
10. Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu	50 425

Obiekty dziedzictwa kulturowego absolutnie zdominowały ranking woj. warmińsko-mazurskiego. Najczęściej odwiedzane atrakcje zlokalizowane są poza stolicą regionu – w Gierłozy i we Fromborku. Wysoko lokują się Park Etnograficzny w Olsztynku i Planetarium w Olsztynie. Region Warmii i Mazur kojarzony jest z bogactwem walorów przyrodniczych, ale brakuje tutaj parku narodowego i spektakularnych atrakcji przyrodniczych, do których dostępne byłyby dane o liczbie odwiedzających.

WIELKOPOLSKIE

1. Wielkopolski PN	930 000
2. Nowe ZOO w Poznaniu	417 286
3. Stare ZOO w Poznaniu	337 222
4. Ogród Botaniczny w Poznaniu	259 000
5. Palmiarnia Poznańska w Poznaniu	257 802
6. Muzeum Sztuk Użytkowych o/MNP	200 000
7. Muzeum Narodowe w Poznaniu	134 328

8. Arboretum w Kórniku	133 270
9. Muzeum Archeologiczne w Poznaniu	124 017
10. Ogród Dendrologiczny UP w Poznaniu	120 000

Region wielkopolski zdominowały obiekty przyrodnicze w liczbie siedmiu, zajmują one pięć pierwszych miejsc, a na czele rankingu znajdują się takie atrakcje jak Wielkopolski Park Narodowy oraz ogrody zoologiczne i botaniczne. Obiekty dziedzictwa kulturowego reprezentują trzy muzea, zajmujące jednak dalsze pozycje.

ZACHODNIOPOMORSKIE

1. Woliński Park Narodowy	1 039 000
2. Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu	138 154
3. Ogrody Hortulus Spectabilis w Dobrzycy	120 019
4. Zamek Książąt Pomorskich w Darłowie	100 729
5. Muzeum Techniki i Komunikacji w Szczecinie	89 247
6. Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie	58 720
7. Centrum Dialogu Przetomy o./MNSz	39 510
8. Muzeum Narodowe w Szczecinie	36 916
9. Muzeum Historii Twierdzy Świnoujście	30 000
10. Drawieński Park Narodowy	25 100

Pierwsze miejsca w rankingu zajmuje atrakcja przyrodnicze jaką są Woliński Park Narodowy, a na trzecim znajdują się ogrody Hortulus Spectabilis. Darwieński Park Narodowy zajął dziesiąte miejsce. Pozostałe miejsca w pierwszej dziesiątce przypadły obiektom dziedzictwa kulturowego, takim jak muzea i zamki.

4. MUZEA WIELOODDZIAŁOWE

Na koniec 2023 r. wykaz muzeów, prowadzony przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, obejmował 1 045 muzeów (1 347 razem z oddziałami). Liczba oddziałów wyniosła zatem 302. Natomiast prowadzenie działalności muzealnej w 2023 r. na sprawozdaniu K-02 potwierdziły 682 muzea (974 razem z oddziałami), czyli GUS otrzymał sprawozdania z 292 oddziałów³¹.

Tworzenie wielooddziałowych muzeów ma swoje uzasadnienie organizacyjne i logistyczne. Wymienić należy takie czynniki jak:

1. **Optymalizacja Przestrzeni:** Wielooddziałowe muzea mogą lepiej zarządzać przestrzenią, rozdzielając zbiory tematycznie lub chronologicznie między różne lokalizacje. Dzięki temu unikają przepiętnienia i mogą lepiej eksponować swoje kolekcje.
2. **Zarządzanie Zasobami:** Posiadanie kilku oddziałów pozwala na bardziej efektywne zarządzanie zasobami, zarówno ludzkimi, jak i materialnymi. Można lepiej rozdzielić zadania między pracowników i wykorzystać specjalistyczne umiejętności w różnych lokalizacjach.
3. **Zwiększenie Dostępności:** Rozszerzenie działalności na różne lokalizacje umożliwia dotarcie do szerszej publiczności, która może mieć trudności z odwiedzeniem głównej siedziby muzeum.
4. **Ochrona Zbiorów:** Rozproszenie kolekcji między różne oddziały może zwiększyć bezpieczeństwo i ochronę zbiorów przed potencjalnymi zagrożeniami, takimi jak pożary, kradzieże czy klęski żywiołowe.

Funkcjonowanie wielooddziałowych muzeów ma określone korzyści zarówno dla społeczności lokalnych jak i dla odwiedzających. Są to:

1. **Większa Dostępność Kultury:** Dzięki wielooddziałowym muzeom, mieszkańcy różnych regionów mają łatwiejszy dostęp do kultury i edukacji, co może zwiększyć zainteresowanie sztuką i historią.
2. **Edukacja i Programy Społeczne:** Lokalne oddziały mogą oferować programy edukacyjne i warsztaty dostosowane do potrzeb lokalnej społeczności, co sprzyja integracji i rozwojowi społecznemu.

³¹ Kultura i dziedzictwo Narodowe w 2023 r. GUS Warszawa-Kraków 2024, s. 141.

3. Rozwój Turystyki: Muzea przyciągają turystów, co może przyczynić się do rozwoju lokalnej gospodarki. Więcej oddziałów oznacza więcej miejsc do odwiedzenia, co może zwiększyć atrakcyjność regionu.
4. Tworzenie Miejsc Pracy: Nowe oddziały muzeów tworzą miejsca pracy, zarówno bezpośrednio w muzeum, jak i pośrednio w branżach związanych z turystyką i usługami.
5. Zróżnicowanie Oferty: Wielooddziałowe muzea mogą oferować zróżnicowane wystawy i programy, co sprawia, że każda lokalizacja ma coś unikalnego do zaoferowania. To zachęca do odwiedzania różnych oddziałów i odkrywania nowych treści.

Muzea wielooddziałowe notują wysoką frekwencję poprzez zsumowanie liczby odwiedzających poszczególne oddziały. Najczęściej są to duże placówki muzealne o statusie Muzeum Narodowego. W tab. 10 zestawiono wyróżniające się pod względem frekwencji muzea wielooddziałowe, wraz z informacją o liczbie oddziałów oraz liczbie odwiedzających w 2023 r.

Najwięcej oddziałów, bo aż 16, wykazało Muzeum Krakowa, a po 10 oddziałów Muzea Narodowe w Krakowie i Poznaniu. O ile w odniesieniu do muzeów wielooddziałowych w Krakowie liczebność oddziałów przekłada się na frekwencję odwiedzających, która oscyluje wokół liczby 1,5 mln, to Muzeum Narodowe w Poznaniu wykazało trzykrotnie mniej odwiedzających. Po 7 oddziałów posiadają takie placówki jak Muzeum Miejskie we Wrocławiu, Muzeum Okręgowe w Tarnowie, Muzeum Warszawy, Muzeum Podlaskie i Muzeum Gdańska. Znaczną sumaryczną frekwencję sięgającą 0,5 mln odwiedzających posiada Muzeum Gdańska oraz Muzeum Warszawy (0,25 mln), pozostałe wymienione placówki odwiedza znacznie mniej osób. Wśród analizowanych placówek wielooddziałowych pod względem frekwencji wyróżnia się Zamek Królewski na Wawelu (ponad 2,5 mln odwiedzających) z 3 oddziałami (Zamek w Pieskowej Skale i Dwór w Stryzowie). Najmniejszą frekwencję natomiast ma dwuoddziałowe Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze (nieco ponad 14 tys. odwiedzających).

Tabela 10. Odwiedzający muzea wielooddziałowe w 2023 r.

Lp.	NAZWA MUZEUM	Liczba oddziałów	Suma odwiedzających wszystkie placówki
1.	Muzeum Narodowe we Wrocławiu	4	788 593
2.	Muzeum Miejskie we Wrocławiu	7	148 541
3.	Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze	2	14 196
4.	Muzeum Ziemi Pałuckiej w Żninie	2	126 073
5.	Muzeum Narodowe w Lublinie	6	413 513
6.	Muzeum Zamojskie w Zamościu	3	91 348
7.	Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym	5	158 456
8.	Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze	2	59 507

9.	Muzeum Sztuki w Łodzi	3	309 051
10.	Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi	3	46 214
11.	Muzeum Okręgowe w Sieradzu	2	18 505
12.	Zamek Królewski na Wawelu	3	2 588 728
13.	Muzeum Narodowe w Krakowie	10	1 549 402
14.	Muzeum Krakowa	16	1 310 090
15.	Muzeum Inżynierii i Techniki w Krakowie	2	160 938
16.	Muzeum Ziemi Sądeckiej w Nowym Sączu	4	149 682
17.	Muzeum Okręgowe w Tarnowie	7	90 689
18.	Muzeum Dwory Karwacjanów i Gładyszów Gorlice	3	34 956
19.	Muzeum Narodowe w Warszawie	3	712 246
20.	Muzeum Warszawy	7	249 109
21.	Muzeum Niepodległości w Warszawie	2	643 357
22.	Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie	3	95 204
23.	Muzeum Mazowieckie w Płocku	3	23 381
24.	Muzeum Podlaskie w Białymstoku	7	161 277
25.	Muzeum Narodowe w Gdańsku	4	161 308
26.	Muzeum Zamkowe w Malborku	3	760 913
27.	Muzeum Gdańska	7	481 755
28.	Narodowe Muzeum Morskie Gdańsk	9	353 667
29.	Muzeum Pomorza Środkowego	2	69 173
30.	Muzeum Wsi Kieleckiej	3	184 577
31.	Muzeum Narodowe w Kielcach	5	146 448
32.	Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie	4	133 298
33.	Muzeum Narodowe w Poznaniu	10	520 255
34.	Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy	4	86 413
35.	Muzeum Narodowe w Szczecinie	5	61 413

Źródło: opracowanie własne

Studium przypadku Muzeum Krakowa

Muzeum Krakowa (do 2019 r. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa) to jedno z najstarszych muzeów w Polsce, założone zostało w 1899 jako oddział Archiwum Akt Dawnych miasta Krakowa (obecnie Archiwum Narodowe w Krakowie). Muzeum kilkakrotnie zmieniało swoją siedzibę; najpierw znajdowało się w budynku Archiwum przy ul. Siennej, potem w Domu pod Krzyżem na ul. Szpitalnej, w Kamienicy Krauzowskiej (ul. św. Jana), a od 1964 r. w pałacu Krzysztofora w Rynku Głównym. Początkowo Muzeum nie eksponowało swoich zbiorów, dopiero w 1952 przy ul. św. Jana została otwarta pierwsza wystawa stała. Jej kolejna odsłona pt. „Z Dziejów i Kultury Krakowa” mieściła się w Krzysztoforach, prezentowała m.in. dawną broń, dzieła sztuki i pamiątki związane z Krakowem, z samorządem miejskim i z rzemieślniczymi cechami. Obecna wystawa stała, zatytułowana „Kraków od początku, bez końca”, miała swoją inaugurację 18 grudnia 2021 r. Od początku swojego istnienia Muzeum dba o kultywowanie lokalnych tradycji, takich jak Lajkonik, Bractwo Kurkowe, jest organizatorem konkursu szopki krakowskie.

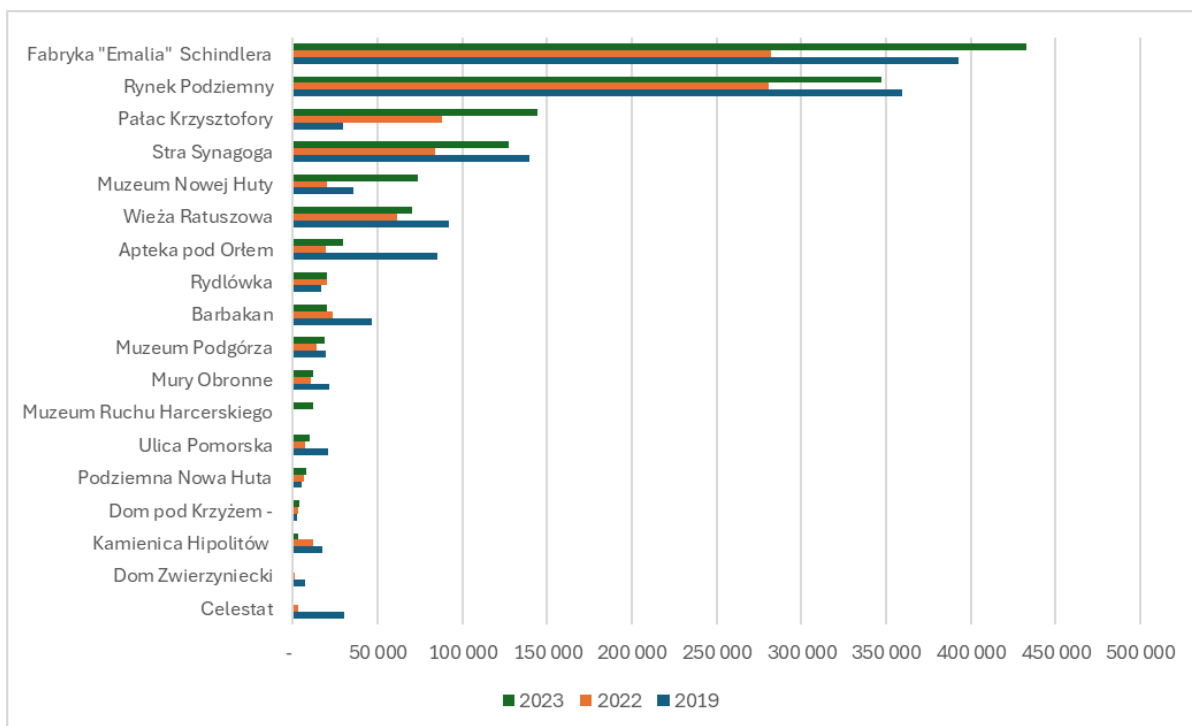
Zgodnie ze statutem, Muzeum jest samorządową instytucją kultury, wyodrębnioną pod względem prawnym i ekonomiczno-finansowym, której organizatorem jest Gmina Miejska Kraków. Nadzór nad Muzeum w sposób ogólny sprawuje Minister Kultury

i Dziedzictwa Narodowego, a w sposób bezpośredni – organizator, Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa. 21 września 2005 r. Muzeum zostało wpisane do Państwowego Rejestru Muzeów pod nr DDN-IV/PRM/84/05, prowadzonego przez Ministra Dziedzictwa i Kultury Narodowej. Od 2005 r. muzeum jest zrzeszone w powstałej w Paryżu w 1946 r. Międzynarodowej Radzie Muzeów.

W 2023 r. Muzeum Krakowa posiadało 13 oddziałów i 5 placówek filialnych.

1. Oddział „Rynek Podziemny”
2. Oddział „Pałac Krzysztofory” z filią „Wieża Ratuszowa”
3. Oddział „Celestat” Filia „Barbakan” i „Mury Obronne”
4. Oddział „Muzeum Nowej Huty, Filia „Podziemna Nowa Huta”
5. Oddział „Muzeum Podgórze”
6. Oddział „Dom Zwierzyniecki”
7. Oddział „Kamienica Hipolitów”
8. Oddział „Stara Synagoga”
9. Oddział „Dom Pod Krzyżem” Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa
10. Oddział „Rydlówka”
11. Oddział „Fabryka Emalia Oskara Schindlera”
12. Filia „Apteka Pod Orłem Tadeusza Pankiewicza”
13. Filia „Ulica Pomorska”
14. Oddział „Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego
15. Oddział „Thesaurus Cracoviensis”

W 2023 r. wszystkie oddziały Muzeum Krakowa odwiedziło łącznie 1 337 769. Rycina 15 prezentuje frekwencję w poszczególnych oddziałach. Nie uwzględniono oddziału Thesaurus Cracoviensis, który jest w stadium organizacji. „Gwiazdami” Muzeum Krakowa są dwa oddziały – Fabryka Emalia Oskara Schindlera z frekwencją w 2023 r. 432 tys. odwiedzających i oddział Podziemia Rynku Krakowa (347 tys.). Ponad 100 tys. odwiedzających wykazały oddział Krzysztofory i Stara Synagoga, a ponad 70 tys. Muzeum Nowej Huty i oddział Wieża Ratuszowa.

Rycina 15. Frekwencja w oddziałach i filiach Muzeum Krakowa w latach 2019, 2022 i 2023.

Źródło: opracowanie własne

Muzeum Miasta Krakowa jest laureatem wielu nagród i wyróżnień polskich organizacji, a w 2012 r. znalazło się na liście Diamentów "Forbesa". Muzeum jest otwarte na turystów, obsługa miła i przyjazna, a w poszczególnych oddziałach istnieje możliwość wykonywania zdjęć (bez lampy błyskowej). Na uwagę zasługuje również proces przystosowania obiektów muzealnych dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

5. PODSUMOWANIE

Atrakcje turystyczne są ważnym sektorem turystyki, stymulują bowiem zainteresowanie odbyciem podróży do miejsca docelowego, są również głównym składnikiem produktu turystycznego. Dlatego warto kontynuować badanie frekwencji w atrakcjach turystycznych. Wiedza o atrakcjach jest niezbędna dla twórców produktów turystycznych – organizatorów turystyki, gestorów atrakcji, samorządów terytorialnych. Istnieje zatem potrzeba przeprowadzenia takiej oceny z wykorzystaniem różnych narzędzi. Do badania jakości atrakcji wykorzystać można metodę sondażu diagnostycznego (techniki ankietowe, wywiady), metody marketingowe, metody etnografii wirtualnej oraz metodę mystery shopping. W odniesieniu do atrakcji niebiletowanych wykorzystuje się dane z logowania odwiedzających w telefonii komórkowej.

Mając na uwadze istniejące luki informacyjne i ograniczenia w uzyskaniu informacji o frekwencji w atrakcjach istnieje potrzeba wspierania badań podstawowych w tych obiektach. Powinny mieć one charakter kompleksowy i dotyczyć wybranych przykładów ze wszystkich grup atrakcji. Ustalenie frekwencji w obiektach niebiletowanych pozwoli na szacowanie liczby odwiedzających w podobnych atrakcjach. W pierwszej kolejności takimi badaniami powinno się objąć wytypowane parki rozrywki (tematyczne, dinozaurów, wodne, wesole miasteczka, miasteczka westernowe), do których brakuje oficjalnych informacji, a gestorzy najczęściej odmawiają ich udzielenia.

Oprócz parków rozrywki badania pierwotne powinny być prowadzone na tematycznych szlakach turystycznych, w stosunku do których w zasadzie nie ma danych statystycznych o frekwencji oraz ważniejszych szlakach pieszych, jak np. Orla Perć w Tatrach, Główny Szlak Beskidzki. Ze względu na trudności w oszacowaniu frekwencji w obiektach, takich jak ruiny zamków, pojedyncze obiekty zabytkowe, imprezy i wydarzenia wskazane jest inicjowanie badań ilościowych i jakościowych w odniesieniu do przykładowych atrakcji z tych kategorii.

Potrzebne są również badania dostępności atrakcji dla osób niepełnosprawnych oraz innych grup defaworyzowanych. Problematyka ta wpisuje się w zainicjowaną przez POT kampanię „Polska bez barier”, w której zachęca się osoby z niepełnosprawnościami do korzystania z uroków podróżowania po całej Polsce.

6. BIBLIOGRAFIA

- Campos A.C., Mendes J., Valle P.O., Scott N. 2015, Co-creation of tourist experiences: A literature review. *Current Issues in Tourism*, 0(00), s. 1-15.
- Kaczmarek J., Stasiak A., Włodarczyk B. 2010, *Produkt turystyczny. Pomysł, organizacja, zarządzanie*, PWE, Warszawa.
- Kultura i dziedzictwo narodowe w 2023 r.* 2024, GUS Warszawa-Kraków.
- Nowacki M., Kruczek Z. 2020, Experience marketing at Polish museums and visitor attractions: the co-creation of visitor experiences, emotions and satisfaction, *Museum Management and Curatorship*, DOI: 10.1080/09647775.2020.1730228.
- Ochrona środowiska w 2024.* 2024, GUS Warszawa.
- Pine B. J., Gilmore J. H. 1999, *The Experience Economy: Work Is Theater & Every Business a Stage*, Harvard Business School Press, 254.
- Rogowski M. 2018, System Monitoringu ruchu turystycznego (SMrt) w Parku Narodowym Gór Stołowych dla potrzeb badań przestrzeni turystycznej, *Prace i Studia Geograficzne*, 63.3, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2018, 153-172.
- Sobaś, E., Gawroński, K., Gawrońska, G., Janus B. 2017, Monitoring ruchu turystycznego jako podstawa zarządzania i ochrony atrakcyjnych terenów turystycznych na przykładzie Popradzkiego Parku Krajobrazowego. *Acta. Sci. Pol., Formatio Circumiectus*, 16(3), 73–88.
- Stasiak A. 2013, Produkt turystyczny w gospodarce doświadczeń, *Turyzm*, 23/1, 29-38.
- Stasiak A. 2016, Doświadczenie – stary-nowy paradygmat turystyki, *Folia Turistica*, 41.
- Stasiak A. 2007, Turystyka w parkach narodowych – obszary konfliktów. *Turyzm* t.7, z.2.
- Socha R. 2024, Po pegeerze w rollercoastrze. Energylandia, Mandoria, Majaland, Suntago, Hossoland. Rosną parki rozrywki..., *Polityka* nr 21 (3464), 15.05.2024.
- Spychała A., Graja-Zwolińska S. 2024, *Monitoring ruchu turystycznego w parkach narodowych*, Barometr Regionalny, Tom 12 nr 4.
- The Global Attractions Attendance Report. 2023, Theme Index and Museum Index.* Themed Entertainment Association (TEA). www.TEAconnect.org.
- Warcholik W., Semczuk M. 2011, Natężenie ruchu turystycznego w Pienińskim Parku Narodowym, *Prace Komisji Geografii Przemysłu*, 18, Warszawa–Kraków 2011.
- Wąsik Ż. 2017, Rozwój turystyki w parkach narodowych w latach 2006–2015. *Turystyka i Rekreacja* nr 19. S. 129 – 140.

7. SPIS RYCIN

Rycina 1. Udział atrakcji objętych badaniem w 2023 r. według typów	10
Rycina 2. Liczba muzeów wraz z oddziałami według województw w 2023 r.....	12
Rycina 3. Liczba zwiedzających muzea wg województw w 2019 oraz w 2022 i 2023 r.	14
Rycina 4. TOP 10 najczęściej odwiedzanych muzeów w Polsce w latach 2019 i 2022-2023 r. ...	16
Rycina 5. Frekwencja w TOP10 Zespołów Pałacowo-Ogrodowych w 2023 r.....	22
Rycina 6. Frekwencja w TOP10 zamków w 2023 r.	23
Rycina 7. Frekwencja w TOP10 zabytków techniki w 2023 r.	24
Rycina 8. Frekwencja w TOP10 zabytków archeologii w 2023 r.....	25
Rycina 9. Porównanie frekwencji w polskich parkach narodowych w 2019, 2022 i w 2023 r.....	32
Rycina 10. Zmiany gęstość ruchu turystycznego w polskich parkach narodowych w 2019 oraz 2022 i 2023 r.....	33
Rycina 11. Ogrody zoologiczne i botaniczne w Polsce	34
Rycina 12. TOP5 ogrodów zoologicznych w Polsce.....	35
Rycina 13. TOP5 ogrodów botanicznych w Polsce	36
Rycina 14. Liczba atrakcji objętych badaniem według województw w 2023 r.	38
Rycina 15. Frekwencja w oddziałach i filiach Muzeum Krakowa w latach 2019, 2022 i 2023.	51

8. SPIS TABEL

Tabela 1. TOP10 najczęściej odwiedzanych muzeów na świecie w latach 2019 i 2022–2023 (w tysiącach)	11
Tabela 2. Liczba muzeów i zwiedzających muzea w Polsce w 2019 oraz w 2022 i 2023 r.....	13
Tabela 3. Odwiedzających muzea i wystawy muzealne w 2023 r. wg form organizacji zwiedzania (w tys.)	15
Tabela 4. TOP5 najczęściej odwiedzanych muzeów w regionach w 2023 r.....	17
Tabela 5. Top 10 najczęściej odwiedzanych parków rozrywki/tematycznych na świecie w latach 2019 oraz 2022 – 2023 (w tys.).....	26
Tabela 6. Frekwencja w polskich parkach rozrywki i parkach tematycznych w 2023 r.	28
Tabela 7. Frekwencja w parkach wodnych i kąpieliskach termalnych w 2023 r.	29
Tabela 8. Frekwencja w innych atrakcjach tworzonych dla turystów w 2023 r.....	30
Tabela 9. Liczba atrakcji objętych badaniami frekwencji wg ich rodzajów i województw w roku 2023.	39
Tabela 10. Odwiedzający muzea wielooddziałowe w 2023 r.	48

9. ANEKS – ZESTAWIENIE TABELARYCZNE

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE			
1. ZOO WROCŁAW SPÓŁKA I AFRIKARIUM	1 650 635	1 735 109	1 698 107
2. OGRÓD ZOOLOGICZNY W LUBINIE / CENTRUM EDUKACJI PRZYRODNICZEJ	BD	476 566	562 448
3. ZARZĄD ZIELENI MIEJSKIEJ. OGRÓD JAPOŃSKI W PARKU SZCZYTNIKIM	277 033	271 425	250 669
4. OGRÓD BOTANICZNY UNIWERSYTETU WROCŁAWSKIEGO	122 493	164 203	178 096
5. ARBORETUM WOJSŁAWICE - FILIA OGRODU BOTANICZNEGO WE WROCŁAWIU	102 481	128 094	131 253
6. ARBORETUM LEŚNE IM. PROF. ST. BIAŁOBOKA STRADOMIA DOLINA	13 184	23 288	33 266
7. MUZEUM PRZYRODNICZE W JELENIEJ GÓRZE	38 720	28 616	29 484
8. MUZEUM PRZYRODNICZE - UNIWERSYTET WROCŁAWSKI	19 592	20 912	22 543
9. MUZEUM MINERALOGICZNE – R. SOKOŁOWSKA SZKLARSKA PORĘBA	17 802	12 458	22 435
10. EKOCENTRUM PN. GÓR STOŁOWYCH W KUDOWIE ZDROJU	BD	3 574	12 389
11. NAUMOWICZ K. - MUZEUM ZIEMI MINERALS & ROCKS – JUNA SZKLARSKA PORĘBA	10 112	9 977	10 633
12. MUZEUM MINERALOGICZNE IM. K. MAŚLANKIEWICZA WROCŁAW	6 745	7 461	8 932
13. ARBORETUM LEŚNEGO BANKU GENÓW KOSTRZYCA	BD	4 095	5 146
14. KARKONOSKIE CENTRUM EDUKACJI EKOLOGICZNE SZKLARSKA PORĘBA	BD	26 010	2827
15. KARKONOSKI PN	1 861 084	2 402 000	2 329 000
16. PN GÓR STOŁOWYCH	914 000	1 303 000	1 300 000
17. MUZEUM NARODOWE WE WROCŁAWIU - MUZEUM PANORAMA RACŁAWICKA	371 389	333 973	476 398
18. MUZEUM NARODOWE WE WROCŁAWIU GMACH GŁÓWNY	134 365	134 379	191 983
19. MUZEUM NARODOWE WE WROCŁAWIU - MUZEUM SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ	62 542	86 352	92 219
20. MUZEUM NARODOWE WE WROCŁAWIU – MUZEUM ETNOGRAFICZNE WE WROCŁAWIU	25 035	26 027	27 993
21. MUZEUM MIEJSKIE WROCŁAWIA - O/MUZEUM SZTUKI MIESZCZAŃSKIEJ	45 915	42 057	48 485
22. MUZEUM MIEJSKIE WROCŁAWIA - O/MUZEUM HISTORYCZNE (PAŁAC KRÓLEWSKI)	75 515	23 885	28 313
23. MUZEUM MIEJSKIE WROCŁAWIA - O/MUZEUM SZTUKI CMENTARNEJ	20 074	18 727	22 014
24. MUZEUM MIEJSKIE WROCŁAWIA - O/MUZEUM ARCHEOLOGICZNE	20 511	11 623	16 167
25. MUZEUM MIEJSKIE WROCŁAWIA - O/MUZEUM TEATRU IM. HENRYKA TOMASZEWSKIEGO	BD	10 683	13 347
26. MUZEUM MIEJSKIE WROCŁAWIA - O/MUZEUM MILITARIÓW	10 333	7 748	10 778
27. MUZEUM MIEJSKIE WROCŁAWIA - O/MUZEUM SZTUKI MEDALERSKIEJ	19 779	10 127	9 437
28. MUZEUM UNIWERSYTETU WROCŁAWSKIEGO	111 720	84 438	105 544
29. MUZEUM ARCHITEKTURY WE WROCŁAWIU	29 787	24 254	37 876
30. MUZEUM WSPÓŁCZESNE WROCŁAW	38 930	19 438	18 751
31. OŚRODEK "PAMIĘĆ I PRZYSZŁOŚĆ" WROCŁAW		158 880	262 474
32. MUZEUM ILUZJI WROCŁAW SP. Z O.O.	BD	BD	83 261

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
33. MUZEUM PANA TADEUSZA W WROCŁAWIU	35 991	12 387	45 424
34. MUZEUM POCZTY I TELEKOMUNIKACJI WE WROCŁAWIU	12 980	9 145	14 379
35. ZAKŁAD NARODOWY IM. OSSOLIŃSKICH. MUZEUM KSIĄŻĄT LUBOMIRSKICH	BD	4 557	7 229
36. MUZEUM FARMACJI WYDZIAŁU FARMACEUTYCZNEGO UNIWERSYTETU MEDYCZNEGO.	BD	5 094	9 060
37. MUZEUM WOJSK LĄDOWYCH - O/ZAMIEJSCOWY WE WROCŁAWIU	13 304	8 341	10 009
38. MUZEUM ZABAWEK W KUDOWIE ZDROJU MARIA OZIERAŃSKA	51 000	73 100	76 000
39. MUZEUM KARKONOSKIE - O/ZAMEK BOLKÓW	65 028	71 655	72 949
40. MUZEUM PAPIERNICTWA W DUSZNIKACH-ZDROJU	66 803	57 304	54 622
41. MUZEUM HISTORYCZNE W LUBINIE	BD	314 985	437 302
42. MUZEUM GROSS-ROSEN W ROGOŹNICY. NIEMIECKI NAZISTOWSKI OBÓZ KONCENTRACYJNY	45 086	40 303	48 072
43. MUZEUM SPORTU I TURYSTYKI W KARPACZU	21 919	13 402	47 118
44. MUZEUM PRZEMYSŁU I KOLEJNICTWA JAWORZYNA ŚLĄSKA	39 643	32 000	42 600
45. MUZEUM PORCELANY W WAŁBRZYCHU	14 600	27 173	29 036
46. MUZEUM KARKONOSKIE W JELENIEJ GÓRZE	19 028	23 432	25 760
47. MUZEUM TECHNIKI I BUDOWLI Z KLOCKÓW MAGDALENA SZOLC-LEWASZKIEWICZ W KARPACZU	22 900	25 000	25 500
48. MUZEUM CERAMIKI BOLESŁAWIEC	61 772	67 028	20 809
49. MIEJSKIE MUZEUM ZABAWEK ZE ZBIORÓW HENRYKA TOMASZEWSKIEGO W KARPACZU	29 270	21 947	20 567
50. MUZEUM ARCHEOLOGICZNO-HISTORYCZNE W GŁOGOWIE	20 334	11 507	16 951
51. MUZEUM KULTURY LUDOWEJ POGÓRZA SUDECKIEGO W KUDOWIE-ZDROJU	17 320	17 413	15 824
52. MUZEUM ZIEMI KŁODZKIEJ	15 080	13 263	15 160
53. MUZEUM REGIONALNE W LUBANIU	18 402	15 761	15 002
54. MUZEUM MIEJSKIE "DOM GERHARTA HAUPTMANN" JELENIA GÓRA	13 988	11 416	14 217
55. MUZEUM MIEDZI W LEGNICY	38 243	14 320	13 664
56. MUZEUM KARGULA I PAWLAKA W LUBOMIERZU	10 668	9 681	12 988
57. MUZEUM DAWNEGO KUPIECTWA ŚWIDNICA	9 205	10 790	11 209
58. MUZEUM REGIONALNE W JAWORZE	5 990	5 534	10 592
59. PLACÓWKA HISTORYCZNO-MUZEALNA LWÓWEK ŚLĄSKI	11 072	8 496	9 349
60. MUZEUM KARKONOSKIE - O/MUZEUM HISTORII I MILITARIÓW JELENIA GÓRA	6 384	8 622	8 567
61. MUZEUM KARKONOSKIE - O/DOM CARLA I GERHARTA HAUPTMANNÓW	7 694	6 169	5 772
62. MUZEUM FILUMENISTYCZNE W BYSTRZYCY KŁODZKIEJ	15 771	9 454	8 424
63. MUZEUM MIEDZI W LEGNICY - O/LEGNICKIE POLE	7 203	4 840	6 160
64. MUZEUM TKACTWA W KAMIENNEJ GÓRZE	8 589	7 616	5 865
65. CENTRUM KULTURY SYCÓW. MUZEUM REGIONALNE W SYCOWIE	9 351	5 495	5 789
66. MUZEUM POWOZÓW GALOWICE	6 000	3 424	5 346
67. MUZEUM SZTOLNIE WALIMSKIE CKIT W WALIMIU	55 132	62 800	57 401
68. MUZEUM GÓRNICTWA W NOWEJ RUDZIE	BD	26 000	3 796
69. TWIERDZA KŁODZKO	255 171	179 140	185 426
70. TWIERDZA SREBRNA GÓRA	95 938	120 322	134 731
71. ZAMEK KSIĄŻ W WAŁBRZYCHU	583 710	470 000	520 000
72. ZAMEK GRODNO W ZAGÓRZU ŚLĄSKIM	59 591	67 528	64 673

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
73. HUTA JULIA W PIECHOWICACH	120 859	87 000	130 843
74. KOPALNIA ŻŁOTA W ŻŁOTYM STOKU	210 000	213 000	226 000
75. MŁYN HILBERTA- ODDZIAŁ W DZERŻONIOWIE	4 239	6 000	8 900
76. OSADA GÓRNICZA W ŻŁOTYM STOKU	93 000	100 000	110 000
77. PODZIEMNE MIASTO OSÓWKA	122 000	BD	85 000
78. PARK WIELOKULTUROWY - STARA KOPALNIA W WAŁBRZYCHU	102 341	47 726	46 908
79. HYDROPOLIS WE WROCŁAWIU CENTRUM NAUKI O WODZIE	308 363	401 816	389 645
80. KOLEJKOWO WROCŁAW	BD	200 000	220 000
81. PARK WODNY WE WROCŁAWIU	1 759 000	2 000 000	2 180 000
82. STROŃSKI PARK SP. CENTRUM REKREACJI	82 132	86 997	87 000
83. TERMY CIEPLICKIE DOLNOŚLASKIE CENTRUM REKREACJI	334 605	369 000	385 400
MUZEUM NARODOWE WE WROCŁAWIU (RAZEM ODDZ.)	593 331	698 568	788 593
MUZEUM MIEJSKIE WROCŁAWIA (RAZEM ODDZ.)	192 127	117 591	148 541
WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE			
1. OGRÓD ZOOBOTANICZNY W TORUNIU	105 877	115 432	112 703
2. OGRÓD BOTANICZNY ARBORETUM W BYDGOSZCZY		22 500	20 650
3. MUZEUM BORÓW TUCHOLSKICH	6 429	8 360	5 260
4. MUZEUM OKRĘGOWE W TORUNIU	397 528	468 898	531 716
5. ŻYWE MUZEUM PIERNIKA W TORUNIU	134 840	147 862	152 126
6. MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W BISKUPINIE	225 677	205 418	217 265
7. MUZEUM ZIEMI PAŁUCKIEJ W ŻNINIE ŻNIŃSKA KOLEJ WAŃKOTOROWA	BD	91 203	95 402
8. MUZEUM ZIEMI PAŁUCKIEJ W ŻNINIE - MUZEUM KOLEI WAŃKOTOROWEJ I ZAMEK	40 112	33 685	30 671
9. MUZEUM OKRĘGOWE IM.LEONA WYCZÓŁKOWSKIEGO W BYDGOSZCZY	78 157	76 442	85 003
10. MUZEUM MYDŁA HISTORII MYDŁA BYDGOSZCZ	43 461	41 700	49 225
11. MUZEUM REGIONALNE W BRODNICY	44 915	40 296	35 321
12. ZAMEK GOLUB DOBRZYŃ- MUZEUM	43 000	38 600	33 456
13. MUZEUM IM. KS. W. ŁĘGI W GRUDZIĄDZU	31 092	41 897	29 988
14. MUZEUM IM. KS. W. ODDZIAŁ MUZEUM HANDLU WIŚLANEGO	BD	BD	17 981
15. MUZEUM WOJSK LĄDOWYCH W BYDGOSZCZY	29 000	27 817	26 223
16. MUZEUM ETNOGRAFICZNE IM.MARII ZNAMIEROWSKIEJ PRUFFEROWEJ W TORUNIU	12 851	20 523	18 587
17. MUZEUM ZIEMI KUJAWSKO-DOBRZYŃSKIEJ - O/PARK ETNOGRAFICZNY	19 620	16 239	15 634
18. STOWARZYSZENIE FORT WIELKA KSIĘŻA GÓRA	BD	12 651	14 550
19. MUZEUM ZIEMI CHEŁMIŃSKIEJ	10 740	10 120	11 364
20. MUZEUM WODOCIĄGÓW W BYDGOSZCZY	16 369	16 065	10 801
21. MUZEUM IM. JANA KASPROWICZA W INOWROCŁAWIU	14 260	10 538	10 088
22. MUZEUM WOJSK LĄDOWYCH - MUZEUM ARTYLERII O/ZAMIEJSCOWY W TORUNIU	BD	7 800	9 000
23. MUZEUM PIŚMIENICTWA I DRUKARSTWA ARS VETA DARIUSZ SUBOCZ	8 191	10 633	8 466
24. MUZEUM ZIEMI PAŁUCKIEJ W ŻNINIE	102 918	5 691	6 955
25. MUZEUM ZIEMI SZUBIŃSKIEJ IM. ZENONA ERDMANNA W SZUBINIE	BD	6 055	6 119
26. POMORSKIE MUZEUM PRL SĘPÓLNO KRAJEŃSKIE	BD	5 000	6 000
27. PBW MUZEUM OŚWIATY W BYDGOSZCZY	7 595	5 955	5 969

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
28. MUZEUM ZIEMI DOBRZYŃSKIEJ W RYPINIE	7 742	5 315	4 818
29. OŚRODEK CHOPINOWSKI W SZAFARNI	10 266	6 377	7 193
30. MŁYNY ROTHERA W BYDGOSZCZY (otwarte pod koniec 2022 r.)			174 440
31. TO-TUR TORUŃSKA TURYSTYKA ELŻBIETA OLSZEWSKA; DOM LEGEND	BD	149 786	152 126
32. EXPLOSEUM W BYDGOSZCZY	BD	9 500	16 700
33. PLANETARIUM IM. W. DZIEKOŃSKIEGO W TORUNIU	318 934	358 701	345 871
34. CENTRUM NOWOCZESNOŚCI MŁYN WIEDZY	125 536	206 538	149 110
35. LEŚNY PARK KULTURY I WYPOCZYNKU 'MYŚLĘCINEK' SP. O.O. W BYDGOSZCZY	116 786	122 013	115 249
36. BYDGOSKI TRAMWAJ WODNY	27 500	18 200	30 000
37. PARK ROZRYWKI „ZAGINIONY ŚWIAT” W MYŚLĘCINKU	64 000	310 000	63 700
WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE			
1. OGRÓD ZOOLOGICZNY IM. STEFANA MILERA W ZAMOŚCIU	234 159	209 707	222 559
2. OGRÓD BOTANICZNY UMCS W LUBLINIE	77 478	81 676	76 780
3. OŚRODEK DYDAKTYCZNO-MUZEALNY POLESKIEGO PN. W STARYM ZAŁUCZU	55 036	55 534	61 743
4. OŚRODEK DYDAKTYCZNO-MUZEALNY ROZTOCZAŃSKIEGO PN. W ZWIERZYŃCU	45 850	35 981	40 284
5. POLESKI PN	135 500	106 800	116 400
6. ROZTOCZAŃSKI PN	243 400	337 800	312 100
7. MUZEUM NARODOWE W LUBLINIE	BD	455 687	374 089
8. MUZEUM NARODOWE W LUBLINIE - O/MUZEUM LITERACKIE	23 008	25 043	26 652
9. W NAŁĘCZOWIE			
10. MUZEUM NARODOWE W LUBLINIE - O/MUZEUM HISTORII MIASTA LUBLINA	BD	5 714	7 520
11. MUZEUM NARODOWE W LUBLINIE - O/MUZEUM ZIEM WSCH. DAWNEJ RZECZYPOSPOLITEJ	BD	1 161	5 252
12. MUZEUM NARODOWE W LUBLINIE BRAMA KRAKOWSKA	6 889	5 714	BD
13. MUZEUM UNIWERSYTETU M.C.SKŁODOWSKIEJ	5 000	1 300	10 000
14. MUZEUM ZAMOYSKICH W KOZŁÓWCE	288 503	194 902	256 905
15. MUZEUM WSI LUBELSKIEJ	104 209	110 028	119 206
16. PAŃSTWOWE MUZEUM NA MAJDANKU	229 889	96 024	108 179
17. MUZEUM SIŁ POWIETRZNYCH W DĘBLINIE	58 447	42 820	46 153
18. MUZEUM ZAMOJSKIE - O/ MUZEUM FORTYFIKACJI I BRONI ARSENAŁ	57 509	37 155	43 365
19. MUZEUM ZAMOJSKIE - O/ MAUZOLEUM MARTYROLOGICZNE ROTUNDA	BD	25 457	27 592
20. MUZEUM ZAMOJSKIE W ZAMOŚCIU	30 899	17 698	20 391
21. MUZEUM-ZESPÓŁ SYNAGOGALNY WE WŁODAWIE	53 709	29 200	34 236
22. MUZEUM CZARTORYSKICH W PUŁAWACH	32 829	32 817	33 179
23. PAŃSTWOWE MUZEUM NA MAJDANKU - ODDZIAŁ BEŁŻEC	39 883	34 588	32 597
24. MUZEUM POŁUDNIOWEGO PODLASIA W BIAŁEJ PODLASKIEJ	11 445	29 520	30 690
25. MUZEUM BYŁEGO OBOZU ZAGŁADY W SOBIBORZE	16 197	20 031	27 027
26. MUZEUM DIECEZJALNE SZTUKI RELIGIJNEJ	BD	29 972	26 824
27. MUZEUM SAKRALNE KATEDRY ZAMOJSKIEJ	BD	16 127	18 144
28. MUZEUM NADWIŚLAŃSKIE - O/MUZEUM PRZYRODNICZE KAMIENICA CELEJOWSKA	7 479	10 659	16 371
29. MUZEUM NADWIŚLAŃSKIE - O/MUZEUM PRZYRODNICZE	BD	2 060	13 036

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
30. MUZEUM NADWIŚLAŃSKIE - O/MUZEUM SZTUKI ZŁOTNICZEJ	14 687	9 358	13 005
31. MUZEUM NADWIŚLAŃSKIE - O/DOM MARII I JERZEGO KUNCEWICZÓW	BD	11 729	10 219
32. MUZEUM NADWIŚLAŃSKIE - O/ZAMEK W JANOWCU	52 327	64 049	106 115
33. MUZEUM ZIEMI CHEŁMSKIEJ IM.WIKTORA AMBROZIEWICZA W CHEŁMIE	23 319	12 062	15 181
34. MUZEUM REGIONALNE IM.DRA JANUSZA PETERA W TOMASZOWIE LUBELSKIM	BD	8 383	8 058
35. MUZEUM HENRYKA SIENKIEWICZA W WOLI OKRZEJSKIEJ	8 915	1 856	11 560
36. MUZEUM IM.KS.STANISŁAWA STASZICA W HRUBIESZOWIE	10 349	6 832	6 297
37. MUZEUM KOWALSTWA W WOJCIECHOWIE	5 380	5 144	5 618
38. MUZEUM ZIEMI BIŁGORAJSKIEJ W BIŁGORAJU	6 466	6 733	5 480
39. MUZEUM REGIONALNE W ŁUKOWIE	5 670	4 995	5 185
40. MUZEUM REGIONALNE W JANOWIE LUBELSKIM	9 844	7 205	501
41. CHEŁMSKIE PODZIEMIA KREDOWE	30 000	29 630	BD
42. LUBELSKA TRASA PODZIEMNA	31 000	24 116	BD
43. MAGICZNE OGRODY W JANOWCU. PARK TEMATYCZNY	200 000	200 000	BD
44. ZALEW ZEMBORZYCKI	89 242	176 992	343 943
MUZEUM NARODOWE W LUBLINIE RAZEM ODDZ.	BD	610 000	413 513
MUZEUM NADWIŚLAŃSKIE -RAZEM ODDZIAŁY	74 493	97 855	158 456
WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE			
1. OGRÓD BOTANICZNY W ZIELONEJ GÓRZE	80 182	78 430	119 294
2. PN UJŚCIE WARTY	54 000	67 400	62 100
3. UJŚCIE WARTY OE	BD	17 000	17 245
4. MUZEUM ZIEMI MIĘDZYRZECKIEJ IW MIĘDZYRZECZU	18 518	11 872	67 250
5. MIĘDZYRZECKI REJON UMOCNIONY - MUZEUM FORTYFIKACJI I NIETOPERZY W PNIEWI	46 546	43 915	42 863
6. MUZEUM ZIEMI LUBUSKIEJ ZIELONA GÓRA	19 293	31 925	23 553
7. MUZEUM LUBUSKIE IM.JANA DEKERTA GORZÓW WLKP.	15 656	22 606	35 954
8. MUZEUM ETNOGRAFICZNE W ZIELONEJ GÓRZE - OCHLI	39 730	47 832	35 704
9. LUBUSKIE MUZEUM WOJSKOWE W ZIELONEJ GÓRZE Z SIEDZIBĄ W DRZONOWIE	25 081	21 282	23 316
10. MUZEUM OBOZÓW JENIECKICH W ŻAGANIU	21 184	10 306	11 144
11. MUZEUM MIEJSKIE W NOWEJ SOLI	8 946	7 346	10 775
12. MUZEUM REGIONALNE W ŚWIEBODZINIE	14 921	7 877	9 731
13. MUZEUM POGRANICZA ŚLĄSKO-ŁUŻYCKIEGO W ŻARACH	8 168	6 943	7 951
14. MUZEUM TWIERDZY KOSTRZYN NAD ODRĄ	12 835	8 491	3 735
WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE			
1. MIEJSKI OGRÓD ZOOLOGICZNY W ŁODZI Z ORIENTARIUM	142 761	1 002 000	1 214 608
2. OGRÓD BOTANICZNY ŁÓDŹ	202 214	187 247	207 358
3. OGRÓD ZOOLOGICZNY ZOO SAFARI BORYSEW		86 028	128 558
4. SZKOŁA GŁÓWNA GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO W WARSZAWIE LEŚNY ZAKŁAD DOŚWIADCZALNY	51 912	49 036	48 247
5. MUZEUM PRZYRODNICZE UNIWERSYTETU ŁÓDZKIEGO	24 748	17 101	17 852
6. MUZEUM LASU I DREWNA LEŚNEGO SGGW W ROGOWIE	5 200	3 400	5 100
7. MUZEUM NARODOWE W WARSZAWIE ODDZIAŁ - MUZEUM W NIEBOROWIE I ARKADII	162 448	218 635	259 901
8. MUZEUM SZTUKI W ŁODZI	161 506	172 549	216 210
9. MUZEUM SZTUKI W ŁODZI - O/MUZEUM PAŁAC HERBSTA	85 916	93 332	110 370

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
10. CENTRALNE MUZEUM WŁÓKIENICTWA W ŁODZI	67 936	160 199	198 681
11. MUZEUM MIASTA ŁODZI	70 064	77 660	101 266
12. MUZEUM KINEMATOGRAFII W ŁODZI	27 972	42 899	71 902
13. MUZEUM W ŁOWICZU	52 719	44 899	52 280
14. MUZEUM HISTORYCZNE SKIERNIEWIC	24 234	29 911	27 561
15. MUZEUM ARCHEOLOGICZNE I ETNOGRAFICZNE W ŁODZI	20 921	25 246	27 120
16. MUZEUM - ZAMEK W OPOROWIE	20 210	26 133	27 024
17. MUZEUM W ŁĘCZYCY	33 970	32 217	22 191
18. MUZEUM TRADYCJI NIEPODLEGŁOŚCIOWYCH - ODDZIAŁ STACJA RADEGAST	38 793	29 968	20 000
19. MUZEUM TRADYCJI NIEPODLEGŁOŚCIOWYCH	36 843	20 243	16 147
20. MUZEUM TRADYCJI NIEPODLEGŁOŚCIOWYCH W ŁODZI - ODDZIAŁ MARTYROLOGII	BD	10 622	10 067
21. MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA	11 559	10 725	14 692
22. MUZEUM W PIOTRKOWIE TRYBUNALSKIM	17 638	17 508	13 682
23. MUZEUM ZIEMI WIELUŃSKIEJ W WIELUNIU	10 746	10 858	13 037
24. MUZEUM OKRĘGOWE W SIERADZU	20 231	10 587	12 907
25. MUZEUM OKRĘGOWE W SIERADZU - O/SIERADZKI PARK ETNOGRAFICZNY	BD	5 721	6 088
26. MUZEUM MIASTA ZGIERZA	10 795	6 674	12 417
27. MUZEUM WNĘTRZ DWORSKICH W OŻAROWIE – ODDZ. MUZEUM ZIEMI WIELUŃSKIEJ W WIELUNIU	7 472	BD	11 985
28. MUZEUM W TOMASZOWIE MAZ.IM. O HR.OSTROWSKIEGO	12 272	6 332	9 249
29. MUZEUM REGIONALNE IM.S. W RADOMSKU	13 962	7 174	9 059
30. MUZEUM HISTORYCZNE SKIERNIEWIC DWOREK KONSTANCJI	BD	BD	7 511
31. MUZEUM ZIEMI RAWSKIEJ W RAWIE MAZOWIECKIEJ	5 200	6 782	6 086
32. MUZEUM MIASTA PABIANIC	10 089	6 764	5 353
33. CENTRUM NAUKI I TECHNIKI EC1	114 973	463 923	327 120
34. AQUA PARK FALA W ŁODZI	980 000	BD	1 400 000
WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE			
1. MIEJSKI PARK I OGRÓD ZOOLOGICZNY W KRAKOWIE	504 251	539 190	434 368
2. OGRÓD BOTANICZNY UJ	66 400	164 518	163 083
3. CENTRUM EDUKACJI PRZYRODNICZEJ UJ	5 054	26 949	36 528
4. MUZEUM PRZYRODNICZE INSTYTUTU SYSTEMATYKI I EWOLUCJI ZWIERZĄT PAN	20 000	20 000	20 000
5. MUZEUM PRZYRODNICZE W CIĘŻKOWICACH	11 270	15 839	9 552
6. BABIOGÓRSKI PARK NARODOWY	150 000	171 000	135 167
7. CENTRUM EDUKACYJNE TATRZAŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO W ZAKOPANEM	165 200	91 182	121 856
8. GORCZAŃSKI PARK NARODOWY	90 000	110 000	96 200
9. JASKINIA CIEMNA	34 150	28 586	23 666
10. JASKINIA ŁOKIETKA W OJCOWIE	112 602	101 253	97 498
11. JASKINIA SMOCZA JAMA W KRAKOWIE	420 000	340 000	400 000
12. MUZEUM PIENIŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO W KROŚCIENKU	432 413	320 000	295 000
13. MUZEUM PRZYRODNICZE IM. W. SZAFERA W OJCOWIE	25 812	23 000	20 187
14. OJCOWSKI PARK NARODOWY	440 000	480 000	480 000
15. OŚRODEK EDUKACYJNY BABIOGÓRSKIEGO PARKU NARODOWEGO W ZAWOI	2 523	6 782	7 818
16. PIENIŃSKI PARK NARODOWY	982 000	1 097 000	973 500

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
17. TATRZAŃSKI I PARK NARODOWY	3 947 350	4 788 800	4 699 100
18. ZAMEK KRÓLEWSKI NA WAWELU - PAŃSTWOWE ZBIORY SZTUKI	1 468 494	1 602 206	2 224 865
19. ZAMEK KRÓLEWSKI NA WAWELU - O/ZAMEK W PIESKOWEJ SKALE	113 529	179 610	352 169
20. ZAMEK KRÓLEWSKI NA WAWELU - ODDZIAŁ W STRYSZOWIE	5 976	9 138	11 694
21. PAŃSTWOWE MUZEUM AUSCHWITZ-BIRKENAU W OŚWIĘCIMIU	2 320 600	1 184 806	1 676 345
22. MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE NOWY GMACH	373 987	368 168	319 164
23. MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE-O/GALERIA SZTUKI POLSKIEJ XIX W SUKIENNICACH	117 224	193 953	173 474
24. MUZEUM NARODOWE-W KRAKOWIE - O/MUZEUM STANISŁAWA WYSPIAŃSKIEGO	REMONT	50 058	83 768
25. MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE - O/MUZEUM CZAPSKICH	101 072	129 597	71 549
26. MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE - O/EUROPEUM - OŚRODEK KULTURY EUROPEJSKIEJ	BD	21 594	22 841
27. MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE - O/MUZEUM KSIĄŻĄT CZARTORYSKICH	5 159	422 442	710 479
28. MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE - O/DOM JANA MATEJKI	69 503	43 767	67 843
29. MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE- O/ DOM JÓZEFA MEHOFFERA	36 320	48 328	40 773
30. MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE - O/PAŁAC BISKUPA ERAZMA CIOŁKA	25 484	46 019	34 363
31. MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE - O/K. SZYMANOWSKIEGO W WILLI ATMA	12 154	30 465	25 148
32. MUZEUM KRAKOWA - RYDLÓWKA	17 030	20 131	20 456
33. MUZEUM KRAKOWA - FABRYKA SCHINDLERA Z FILIAMI	392 680	308 876	472 331
34. MUZEUM KRAKOWA - PAŁAC KRZYSZTOFORA Z FILIĄ	29 964	167 187	214 813
35. MUZEUM KRAKOWA - STARA SYNAGOGA	139 560	84 253	127 545
36. MUZEUM KRAKOWA - MUZEUM NOWEJ HUTY Z FILIĄ	32 841	19 451	69 977
37. MUZEUM KRAKOWA - CELESTAT	30 645	37 234	32 915
38. MUZEUM KRAKOWA - RYNEK PODZIEMNY	359 865	280 563	347 167
39. MUZEUM KRAKOWA - MUZEUM PODGÓRZA	19 770	13 871	18 566
40. MUZEUM KRAKOWA - MUZEUM RUCHU HARCERSKIEGO	W ORG.	400	11 839
41. MUZEUM KRAKOWA - KAMIENICA HIPOLITÓW	17 204	9 463	3 481
42. MUZEUM KRAKOWA- APTEKA POD ORŁEM	85 047	19 317	29 353
43. MUZEUM KRAKOWA- BARBAKAN	46 384	23 391	20 194
44. MUZEUM KRAKOWA- MURY OBRONNE	21 485	10 388	12 159
45. MUZEUM ULICA POMORSKA	20 565	7 455	10 012
46. MUZEUM KRAKOWA- WIEŻA RATUSZOWA	92 079	61 897	70 016
47. GALICJA -MUZEUM ŻYDOWSKIE W KRAKOWIE	70 836	39 435	2 650
48. MUZEUM HISTORII AGH I TECHNIKI	BD	2 500	5 216
49. MUZEUM ANATOMII UJ	BD	6 766	6 051
50. MUZEUM HISTORII FOTOGRAFII W KRAKOWIE-O/JÓZEFITÓW	BD	3 110	13 092
51. MUZEUM WITRAŻU W KRAKOWIE	12 000	10 000	13 000
52. MUZEUM FARMACJI COLLEGIUM MEDICUM UJ	BD	8 103	11 126
53. MUZEUM LOTNICTWA POLSKIEGO W KRAKOWIE	160 878	149 000	226 551
54. MUZEUM SZTUKI I TECHNIKI JAPOŃSKIEJ MANGGHA KRAKÓW	209 921	151 687	194 458
55. MUZEUM INŻYNIERII I TECHNIKI W KRAKOWIE - OGRÓD DOŚWIADCZEŃ IM. S.LEMA	114 366	268 910	97 483
56. MUZEUM INŻYNIERII I TECHNIKI W KRAKOWIE	114 366	45 529	63 455

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
57. MICET-MUZEUM INTERAKTYWNE CENTRUM EDUKACJI TEATRALNEJ	BD	14 605	18 046
58. MUZEUM OJCA ŚWIĘTEGO JANA PAWŁA II WIELKIEGO	BD	21 299	21 925
59. FUNDACJA CHRONIĆ DOBRO W KRAKOWIE	BD	28 255	25 000
60. OŚRODEK DOKUMENTACJI SZTUKI TADEUSZA KANTORA "CRICOTEKA" W KRAKOWIE	30 968	14 708	24 365
61. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA "MUZEUM RATOWNICTWA" W KRAKOWIE	BD	5 160	25 000
62. MUZEUM UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO UJ	58 142	32 791	39 495
63. MUZEUM ARMII KRAJOWEJ IM.GEN.EMILA FIELDORFA "NILA" W KRAKOWIE	41 984	26 722	35 417
64. MUZEUM ILUZJI W KRAKOWIE	31 123	71 266	139 000
65. MUZEUM KATEDRALNE W KRAKOWIE	BD	122 454	132 265
66. MUZEUM SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ W KRAKOWIE MOCAK	148 983	105 619	105 029
67. MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W KRAKOWIE	89 831	116 879	101 008
68. MUZEUM ETNOGRAFICZNE KRAKÓW	23 726	21 800	27 946
69. MUZEUM HISTORII FOTOGRAFII	5 836	28 989	50 837
70. MUZEUM ARCHIDIECZJALNE KAROLA WOJTYŁY	10 503	18 238	28 158
71. MUZEUM ZIEMI SĄDECKIEJ - O/MIASTECZKO GALICYJSKIE	BD	58 132	56 851
72. MUZEUM ZIEMI SĄDECKIEJ - O/SĄDECKI PARK ETNOGRAFICZNY	BD	44 978	33 897
73. MUZEUM ZIEMI SĄDECKIEJ - O/MUZEUM PIENIŃSKIE	BD	13 869	18 417
74. MUZEUM ZIEMI SĄDECKIEJ – GMACH GŁÓWNY	BD	56 114	40 517
75. MUZEUM TATRZAŃSKIE IM.DRA TYTUSA CHAŁUBIŃSKIEGO	BD	70 446	148 912
76. MUZEUM-ORAWSKI PARK ETNOGRAFICZNY W ZUBRZYCY GÓRNEJ	24 869	26 158	23 824
77. MUZEUM OKRĘGOWE W TARNOWIE	22 767	4 540	5 389
78. MUZEUM OKRĘGOWE W TARNOWIE - O/ MUZEUM ETNOGRAFICZNE Z FILIĄ	2 032	34 062	32 760
79. MUZEUM OKRĘGOWE W TARNOWIE - O/ ZAMEK W DĘBNIE	34 202	18 255	17 199
80. MUZEUM OKRĘGOWE W TARNOWIE - O/ RATUSZ - GALERIA SZTUKI DAWNEJ	11 795	10 565	8 275
81. MUZEUM OKRĘGOWE W TARNOWIE - O/MUZEUM HISTORII TARNOWA I REGIONU	BD	21 072	15 278
82. MUZEUM OKRĘGOWE W TARNOWIE - O/ DWÓR W DOŁĘDZE	5 026	5 697	8 043
83. MUZEUM OKRĘGOWE W TARNOWIE - O/ MUZEUM PAMIĄTEK PO J. MATEJCE KORYZNÓWKA	BD	5 102	3 745
84. MUZEUM DIECZJALNE W TARNOWIE	5 124	7 003	7 586
85. MUZEUM ZIEMI WIŚNICKIEJ W NOWYM WIŚNICZU	47 878	76 404	77 782
86. MUZEUM BIOGRAFICZNE I.J. PADEREWSKIEGO W KAŚNEJ DOLNEJ	6 891	4 342	5 552
87. DZIAŁ MUZEALNO-REGIONALNY MOK W OLKUSZU	BD	64 979	67 817
88. MUZEUM REGIONALNE PTTK W DOBCZYCACH	28 735	32 480	35 409
89. MUZEUM NIEPOŁOMICKIE W NIEPOŁOMICACH	23 451	21 500	25 509
90. MUZEUM ZAMEK W OŚWIĘCIMIU	18 130	24 804	22 982
91. MUZEUM ŻYDOWSKIE - CENTRUM ŻYDOWSKIE W OŚWIĘCIMIU	35 000	9 000	20 000
92. MUZEUM MIEJSKIE SUCHEJ BESKIDZKIEJ	15 260	19 003	19 355
93. MUZEUM ZIEMI BIECKIEJ	BD	20 912	18 221
94. MUZEUM KLASZTORNE PP.KLARYSEK W STARYM SĄCZU	16 000	10 000	16 000
95. MUZEUM DWORY KARWACJANÓW I GŁADYSZÓW-ODDZIAŁ:SKANSEN WSI POGÓRZAŃSKIEJ	19 060	14 175	13 694

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
96. MUZEUM DWORY KARWACJANÓW I GŁADYSZÓW W GORLICACH ODDZIAŁ GALERIA SZTUKI	7 131	4 484	5 682
97. MUZEUM DWORY KARWACJANÓW I GŁADYSZÓW - O/ZAGRODA MAZIARSKA W ŁOSIA	9 697	4 795	6 771
98. MUZEUM DWORY KARWACJANÓW I GŁADYSZÓW KASZTEL W SZYMBARKU`	11 102	9 512	8 809
99. MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI W MYŚLENICACH	BD	10 822	10 822
100. MUZEUM MOTYLI ARTHROPODA W BOCHNI	BD	6 000	10 050
101. SKANSEN W SIDZINIE	6 369	8 294	9 345
102. MUZEUM IM.WŁADYSŁAWA ORKANA W RABCE	BD	9 123	8 730
103. IZBA MUZEALNA IM.PROF. A. KRAJEWSKIEGO PRZY GOK W LANCKORONIE	7 265	10 200	7 887
104. MUZEUM PAMIĘCI MIESZKAŃCÓW ZIEMI OŚWIĘCIMSKIEJ	BD	3 911	7 248
105. MUZEUM DOM RODZINNY OJCA ŚWIĘTEGO JANA PAWŁA II W WADOWICACH	211 072	344 627	150 617
106. MUZEUM MIEJSKIE IM. MARCINA WADOWITY	12 380	7 995	7 160
107. MUZEUM REGIONALNE PAŃSTWA MUSZYŃSKIEGO	BD	5 315	6 252
108. MUZEUM ZIEMI BIECKIEJ	BD	16 775	6 250
109. MUZEUM REGIONALNE PTTK W GORLICACH	5 420	9 616	6 200
110. PARK ETNOGRAFICZNY W WYGIĘŁZOWIE I ZAMEK LIPOWIEC	70 560	42 552	35 510
111. KOPALNIA SOLI W WIELICZCE (TRASA TURYSTYCZNA I MUZEUM ŻUP SOLNYCH)	2 078 544	1 147 048	1 537 215
112. KOPALNIA SOLI BOCHNIA	176 726	161 002	166 414
113. SKANSEN TABORU KOLEJOWEGO W CHABÓWCE	33 252	23 237	21 883
114. CERKIEW W POWROŹNIKU – UNESCO	39 903	33 073	34 527
115. ZAMEK W OJCOWIE	89 257	65 355	51 413
116. ZAMEK W NIEDZICY ZESPÓŁ	213 958	239 167	251 341
117. ZAMEK WRONIN W CZORSZTYNIE	14 000	165 260	BD
118. ZAMEK W MUSZYNIE	OTWARCIE 30.09.2023		20 000
119. GOSPODARSTWO PASIECZNE "SĄDECKI BARTNIK"	8 266	7 692	8 312
120. ENERGYLANDIA – ZESPOŁ PARKÓW W ZATORZE	1 600 000	1 850 000	2 000 000
121. KĄPIELISKO ZAKRZÓWEK (OTWARTE W 2023 R.)			96 000
122. OGRODY SENSORYCZNE W MUSZYNIE	120 000	225 425	245 000
123. PARK WODNY W KRAKOWIE	400 000	550 000	650 000
124. PARK WODNY W TARNOWIE	200 000	240 000	300 000
125. SPŁYW TRATWAMI NA RZECE DUNAJEC	324 581	298 131	273 000
126. STARA BAŚN” W GRYBOWIE	12 000	5 000	5 000
127. TERMY BUKOWINA TATRZAŃSKA	360 000	360 000	360 000
128. TERMY CHOCHOŁOWSKIE	614 250	705 000	743 000
129. TERMY W BIAŁCE TATRZAŃSKIEJ	700 000	550 000	600 000
ZAMEK KRÓLEWSKI NA WAWELU RAZEM Z ODDZ.	1 587 999	1 790 954	2 588 728
MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE RAZEM ODDZ.	743 987	1 360 736	1 549 402
MUZEUM KRAKOWA RAZEM ODDZIAŁY	1 323 993	936 610	1 337 769
MUZEUM ZIEMI SĄDECKIEJ RAZEM ODDZIAŁY	BD	173 093	149 682
MUZEUM OKRĘGOWE W TARNOWIE RAZEM ODDZIAŁY	75 822	99 293	90 689
MUZEUM DWORY KARWACJANÓW I GŁADYSZÓW RAZEM ODDZIAŁY	46 990	32 969	34 956
WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE			
1. OGRÓD BOTANICZNY UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO	66 028	97 232	1 391 620

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
2. MIEJSKI OGRÓD ZOOLOGICZNY IM. ANTONINY I JANA ŻABIŃSKICH W WARSZAWIE	836 406	601 373	591 287
3. POLSKA AKADEMIA NAUK OGRÓD BOTANICZNY - CENTRUM ZACHOWANIA RÓŻNORODNOŚCI	120 444	177 040	225 479
4. MIEJSKI OGRÓD ZOOLOGICZNY W PŁOCKU	BD	199 505	190 626
5. MUZEUM GEOLOGICZNE PAŃSTWOWEGO INSTYTUTU GEOLOGICZNEGO WARSZAWA	BD	88 636	97 115
6. POLSKA AKADEMIA NAUK MUZEUM ZIEMI W WARSZAWIE	38 140	26 142	33 555
7. ARBORETUM I CENTRUM EDUKACJI PRZYRODNICZEJ PRZY NADLEŚNICTWIE MARCULE	7 752	10 965	12 500
8. KAMPINOSKI PN	1 000 000	1 300 000	1 300 000
9. MUZEUM KAMPINOSKIEGO PARKU NARODOWEGO	7 138	9 409	9 269
10. PARK DOLINA WKRY POMIECHÓWEK	21 124	17 142	
11. ŚCIEŻKA LASY KONSTANCIŃSKIE	39 296	30 294	
12. ŹRÓDŁA KRÓLEWSKIE PUSZCZA KOZIENICKA	97 540	64 500	
13. MUZEUM ŁAZIENKI KRÓLEWSKIE W WARSZAWIE (RAZEM Z ODWIEDZAJĄCYMI TYLKO OGRODY)	4 942 079	5 265 110	4 907 374
14. MUZEUM ŁAZIENKI KRÓLEWSKIE ODDZIAŁ MUZEUM ŁOWIECTWA I JEŹDZIECTWA	24 779	58 276	59 614
15. MUZEUM PAŁACU KRÓLA JANA III W WILANOWIE” (RAZEM Z ODWIEDZAJĄCYMI TYLKO OGRODY)	3 115 797	2 659 896	2 603 821
16. ZAMEK KRÓLEWSKI W WARSZAWIE - MUZEUM	1 033 098	1 755 267	1 975 710
17. MUZEUM POWSTANIA WARSZAWSKIEGO	545 356	422 312	485 260
18. MUZEUM NARODOWE W WARSZAWIE	289 079	472 892	483 562
19. MUZEUM NARODOWE - O/ MUZ. RZEŻBY IM. XAWEREGO DUNIKOWSKIEGO KRÓLIKARNI	142 212	10 915	187 714
20. MUZEUM NARODOWE- O MUZEUM WNEŹTRZ W OTWOCKU	26 315	12 570	40 970
21. MUZEUM WARSZAWY	111 724	124 875	131 462
22. MUZEUM WARSZAWY - O/ MUZEUM WARSZAWSKIEJ PRAGI	46 520	33 429	31 591
23. MUZEUM WARSZAWY - O/ MUZEUM WOLI	BD	16 635	28 202
24. MUZEUM WARSZAWY -O/MUZEUM - MIEJSCE PAMIĘCI PALMIRY	33 458	24 564	24 044
25. MUZEUM WARSZAWY - IZBA PAMIĘCI PRZY CMENTARZU POWSTAŃCÓW WARSZAWY	BD	15 296	13 450
26. MUZEUM WARSZAWY - O/MUZEUM FARMACJI IM. A. LEŚNIEWSKIEJ	7 151	10 045	10 471
27. MUZEUM WARSZAWY - O/ MUZEUM DRUKARSTWA WARSZAWSKIEGO	11 377	10 688	9 889
28. MUZEUM HISTORII ŻYDÓW POLSKICH POLIN	486 952	402 677	465 245
29. MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI	BD	87 438	402 195
30. MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI - O/ MUZEUM WIĘZIENIA PAWIAK	89 669	131 551	174 162
31. MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI - O/MUZEUM X PAWILONU CYTADELI WARSZAWSKIEJ	46 042	31 283	67 210
32. MUZEUM HISTORII POLSKI W WARSZAWIE	162 596	89 523	133 815
33. CENTRUM PIENIĄDZA NBP IM. SŁAWOMIRA S. SKRZYPKA	78 193	81 325	125 309
34. PAŃSTWOWE MUZEUM ETNOGRAFICZNE W WARSZAWIE	59 175	52 983	108 341
35. NARODOWE MUZEUM TECHNIKI W WARSZAWIE	3 800	25 027	105 790
36. MUZEUM FRYDERYKA CHOPINA W WARSZAWIE	103 414	54 650	94 794
37. MUZEUM UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO. PAŁAC TYSZKIEWICZÓW-POTOCKICH	11 532	29 271	69 240
38. PAN MUZEUM EWOLUCJI W WARSZAWIE	40 823	56 199	66 000

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
39. MUZEUM POLSKIEJ WÓDKI-FUNDACJA POLSKA WÓDKA	47 984	51 394	61 335
40. MUZEUM SZTUKI NOWOCZESNEJ W WARSZAWIE	108 460	87 793	47 991
41. MUZEUM TEATRALNE W TEATRZE WIELKIM – OPERZE NARODOWEJ W WARSZAWIE	67 444	3 000	42 020
42. MUZEUM JANA PAWŁA II I PRYMASA WYSZYŃSKIEGO	78 570	52 005	41 044
43. MUZEUM MARIII SKŁODOWSKIEJ-CURIE W WARSZAWIE	40 211	24 566	35 123
44. MUZEUM SPORTU I TURYSTYKI	24 185	43 015	34 616
45. MUZEUM WOJSKA POLSKIEGO - O/MUZEUM KATYŃSKIE	22 095	19 064	33 680
46. MUZEUM WOJSKA POLSKIEGO	80 677	82 078	32 462
47. MUZEUM WOJSKA POLSKIEGO - O/MUZEUM POLSKIEJ TECHNIKI WOJSKOWEJ	35 913	33 023	29 062
48. MUZEUM ASP W WARSZAWIE	BD	13 000	21 865
49. MUZEUM LITERATURY IM.ADAMA MICKIEWICZA W WARSZAWIE	15 164	76 461	19 255
50. MUZEUM AZJI I PACYFIKU	37 215	26 991	19 208
51. MUZEUM ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ	6 820	13 200	14 770
52. ŻYDOWSKI INSTYTUT HISTORYCZNY IM. EMANUELA RINGELBLUMA - MUZEUM	9 797	7 902	13 023
53. MUZEUM GETTA WARSZAWSKIEGO	BD	BD	12 000
54. MUZEUM LITERATURY W WARSZAWIE - O/MUZEUM W. GOMBROWICZA WE WSOLI	BD	5 105	10 185
55. MUZEUM GAZOWNICTWA W WARSZAWIE	BD	973	10 089
56. WARSZAWSKIE MUZEUM KOMPUTERÓW I GIER	BD	BD	10 000
57. MUZEUM ŻOŁNIERZY WYKLĘTYCH OSTROŁĘKA	BD	8 190	8 720
58. MUZEUM IM. BOLESŁAWA BIEGASA W WARSZAWIE	BD	BD	8 500
59. MUZEUM FABRYKI NORBLINA W WARSZAWIE (W ORGANIZACJI)	BD	BD	5 756
60. MUZEUM HISTORII POLSKIEGO RUCHU LUDOWEGO	10 971	5 112	5 212
61. MUZEUM ŻOŁNIERZY WYKLĘTYCH I WIĘŹNIÓW POLITYCZNYCH PRL W ORGANIZACJI WARSZAWA	BD	14 000	17 051
62. MUZEUM MAZOWIECKIE W PŁOCKU	62 920	84 305	98 986
63. DOM URODZENIA F. CHOPINA W ŻELAZOWEJ WOLI	121 610	96 682	98 906
64. MUZEUM WSI MAZOWIECKIEJ W SIERPCU	88 281	90 865	97 516
65. STACJA MUZEUM WARSZAWA	69 227	78 735	84 635
66. MUZEUM ROMANTYZMU W OPINOGÓRZE	10 236	114 436	81 955
67. MUZEUM ZBROJOWNIA NA ZAMKU W LIWIE	57 255	68 367	77 289
68. COSMOS MUSEUM WARSZAWA	21 040	70 000	70 000
69. MUZEUM JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO W SULEJÓWKU	BD	54 869	60 517
70. MUZEUM WSI RADOMSKIEJ W RADOMIU	43 552	67 463	57 220
71. MUZEUM IM.JACKA MALCZEWSKIEGO W RADOMIU	25 169	32 194	44 205
72. MUZEUM IM.KAZIMIERZA PUŁASKIEGO W WARCE	20 401	15 508	40 311
73. STACJA MUZEUM - ODDZIAŁ SOCHACZEWSKA KOLEJ WĄSKOTOROWA W SOCHACZEWIE	33 355	30 421	37 528
74. MUZEUM TREBLINKA. NIEMIECKI NAZISTOWSKI OBÓZ ZAGŁADY I OBÓZ PRACY (1941-1944)	61 330	25 051	35 390
75. MUZEUM SZLACHTY MAZOWIECKIEJ W CIECHANOWIE	24 378	32 589	31 111
76. MUZEUM JANA KOCHANOWSKIEGO W CZARNOLESIE	BD	23 938	31 021
77. MUZEUM KARYKATURY IM. ERYKA LIPIŃSKIEGO	19 479	18 141	27 055
78. MUZEUM MOTORYZACJI I TECHNIKI OTRĘBUSY	12 415	800	25 000
79. MUZEUM KULTURY KURPIOWSKIEJ W OSTROŁĘCE	14 955	14 919	18 772

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
80. MUZEUM STAROŻYTNEGO HUTNICICTWA MAZOWIECKIEGO IM.STEFANA WOYDY W PRUSZKOWIE	10 628	20 880	18 052
81. MUZEUM LUDOWYCH INSTRUMENTÓW MUZYCZNYCH W SZYDŁOWCU	23 150	12 100	17 598
82. MUZEUM KSIĘDZA JERZEGO POPIEŁUSZKI WARSZAWA	BD	16 564	16 662
83. MUZEUM DULAG 121 W PRUSZKOWIE	13 401	15 804	16 350
84. MUZEUM HISTORII NAJNOWSZEJ RADOMIA W RADOMIU	BD	8 116	12 982
85. MUZEUM REGIONALNE W PUŁTUSKU	8 152	11 640	12 953
86. MUZEUM ŚW.OJCA MAKSYMILIANA KOLBE NIEPOKALANÓW	105 000	12 100	12 100
87. MUZEUM POZYTYWIZMU W GOŁOTCZYŃNIE/ ODZIAŁ MUZEUM SZLACHTY MAZOWIECKIEJ W CIECHANOWIE	8 400	10 977	11 778
88. MAZOWIECKIE CENTRUM SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ "ELEKTROWNIA" W RADOMIU	BD	7 432	11 606
89. MUZEUM DIECEZJALNE IM. BŁ. ABPA. ANTONIEGO JULIANA NOWOWIEJSKIEGO W PŁOCKU	8 454	8 000	11 000
90. MUZEUM HISTORYCZNE W LEGIONOWIE	12 036	9 762	10 681
91. MUZEUM REGIONALNE W SIEDLCACH	5 557	5 763	10 613
92. MUZEUM - DOM RODZINY PILECKICH	BD	2 056	10 506
93. MUZEUM KULTURY KURPIOWSKIEJ W OSTROLECE -O/ZAGRODA KURPIOWSKA W KADZIDLE	14 562	10 431	9 498
94. SKANSEN BOJOWY W MAGNUSZEWIE	11 117	8 405	8 500
95. MUZEUM HISTORYCZNE W PRZASNYSZU	7 643	6 799	8 387
96. MUZEUM REGIONALNE W KOZIENICACH	3 528	7 211	7 116
97. MUZEUM MAZOWIECKIE W PŁOCKU - O/MUZEUM ŻYDÓW MAZOWIECKICH	11 101	7 520	6 859
98. MUZEUM MAZOWIECKIE W PŁOCKU - O/SKANSEN OSADNICTWA NADWIŚLAŃSKIEGO	13 626	10 558	12 142
99. MUZEUM MAZOWIECKIE - O/MUZEUM WISŁY ŚRODKOWEJ I ZIEMI WYSZOGRODZKIEJ	13 988	5 669	4 380
100. MUZEUM WSI RADOMSKIEJ W RADOMIU - O/MUZEUM IM. O. KOLBERGA W PRZYSUSZE	BD	2 786	6 848
101. MUZEUM ZIEMI SOCHACZEWSKIEJ I POLA BITWY NAD BZURĄ	6 774	4 891	6 421
102. MUZEUM CYPRIANA NORWIDA W DĘBINKACH (W ORGANIZACJI)	BD	7 300	6 000
103. MUZEUM MAZOWSKA ZACHODNIEGO W ŻYRARDOWIE	1 122	6 026	5 482
104. MUZEUM KURPIOWSKIE W WACHU	BD	3 582	5 324
105. MUZEUM ZIEMI MIŃSKIEJ W MIŃSKU MAZOWIECKIM	22 001	8 580	5 151
106. MUZEUM DIECEZJALNE W SIEDLCACH	5 500	7 500	2 340
107. MUZEUM ZIEMI ZAWKRZEŃSKIEJ W MŁAWIE	8 939	5 712	200
108. ZABYTKOWA HUTA ŻELAZA W CHLEWISKACH O/NARODOWEGO MUZEUM TECHNIKI	BD	4 476	8 927
109. TWIERDZA MODLIN	16 124	15 000	BD
110. ZAMEK W CZERSKU			56 100
111. CENTRUM NAUKI KOPERNIK	1 121 397	1 219 994	1 284 712
112. CENTRUM FOLKLORU POLSKIEGO KAROLIN	23 621	23 756	BD
113. EUROPEJSKIEM CENTRUM ARTYSTYCZNE IM. F. CHOPINA W SANNIKACH	31 260	17 230	BD
114. FARMA ILUZJI PARK EDUKACJI I ROZRYWKI	24 123	13 861	BD
115. KŁADKA WISZACA NA ŚWIDREM	13 503	10 442	BD
116. PAŁAC KULTURY I NAUKI TARAS WIDOKOWY	110 000	BD	795 000

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
117. PARK NAUKO TORUS W CIECHANOWIE	33 261	27 265	BD
118. STACJA KOLEJKI WĄSKOTOROWEJ W PIASECZNIKACH	10 700	12 283	BD
119. SUNTAGO PARK W MSZCZONOWIE		925 164	1 300 000
120. ZALEW SICZKI JEDLONIA LETNISKO	63 077	36 511	BD
MUZEUM NARODOWE- RAZEM ODDZIAŁY	457 606	496 377	712 246
MUZEUM WARSZAWY RAZEM ODDZ.	210 230	235 532	249 109
MUZEUM WOJSKA POLSKIEGO RAZEM ODDZ.	138 695	134 165	95 204
WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE			
1. OGRÓD ZOOLOGICZNY W OPOLU	274 402	287 751	282 429
2. MUZEUM WSI OPOLSKIEJ W OPOLU	47 883	56 886	51 686
3. MUZEUM ŚLĄSKA OPOLSKIEGO W OPOLU	53 552	33 065	43 684
4. CENTRALNE MUZEUM JEŃCÓW WOJENNYCH W OPOLU	82 977	48 065	37 461
5. MUZEUM POLSKIEJ PIOSENKI W OPOLU	41 045	35 360	37 377
6. MUZEUM PIASTÓW ŚLĄSKICH W BRZEGU	50 075	23 117	25 633
7. MUZEUM ZIEMI PRUDNICKIEJ	6 952	9 688	9 948
8. MUZEUM ZIEMI KOZIELSKIEJ W KĘDZIERZYNIE KOŻLU	BD	5 644	9 228
9. MUZEUM IM. JANA DZIERŻONA W KLUCZBORKU	5 405	6 381	7 108
10. MUZEUM W PRASZCE	B	5 687	5 537
11. MUZEUM POWIATOWE W NYSIE	7 817	5 138	5 265
12. MUZEUM GAZOWNICTWA W PACZKOWIE	5 295	3 836	5 014
13. MUZEUM REGIONALNE - GŁOGÓWEK	8 620	5 022	4 812
14. MUZEUM ŚLĄSKA OPOLSKIEGO - O/MUZEUM CZYNU POWSTAŃCZEGO	5 616	7 061	2 510
15. WIEŻA PIASTOWSKA W OPOLU	11 000	13 826	14 600
16. ZAMEK W MOSZNEJ	200 000	180 000	200 000
17. JURA PARK W KRASIJEWIE	150 000	BD	160 000
WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE			
1. ARBORETUM I ZAKŁAD FIZJOGRAFII W BOLESTRASZYCACH	59 790	49 465	58 710
2. EKSPOZYCJA OŚRODKA EDUKACJI EKOLOGICZNEJ BPN USTRZYKI G.	17 536	10 185	28 420
3. BIESZCZADZKI PN	571 600	596 400	625 476
4. MAGURSKI PN	50 000	70 000	65 000
5. MUZEUM MAGURSKIEGO PN W KREMPNEJ	12 361	13 137	13 676
6. MUZEUM PRZYRODNICZO-ŁOWIECKIE 'KNIEJA' W NOWOSIÓLKACH	BD	4 700	6 200
7. MUZEUM BUDOWNICTWA LUDOWEGO W SANOKU	155 361	120 428	138 940
8. MUZEUM REGIONALNE W STAŁOWEJ WOLI	64 662	46 635	73 170
9. MUZEUM HISTORYCZNE W SANOKU	63 058	59 526	68 018
10. MUZEUM W ZESPOLE ZAMKOWO-PARKOWYM W BARANOWIE SANDOMIERSKIM	50 551	31 196	65 083
11. MUZEUM POLAKÓW RATUJĄCYCH ŻYDÓW PODCZAS II WOJNY ŚWIATOWEJ IM. RODZINY ULMÓW W MARKOWEJ	32 496	19 722	56 423
12. MUZEUM KULTURY LUDOWEJ W KOLBUSZOWEJ	47 903	57 623	51 008
13. MUZEUM PRZEMYSŁU NAFTOWEGO I GAZOWNICTWA BÓBRKA	48 083	59 881	38 757
14. MUZEUM REGIONALNE W STAŁOWEJ WOLI - O/MUZEUM CENTRALNEGO OKRĘGU PRZEMYSŁ		NOWY ODDZIAŁ	34 450
15. MUZEUM PODKARPACKIE W KROŚNIE - O/SKANSEN ARCHEOLOGICZNY KARPACKA TROJA	37 578	30 499	33 561
16. MUZEUM DOBRANOCEK ZE ZBIORÓW WOJCIECHA JAMY W RZESZOWIE	27 469	22 215	31 875

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
17. SKANSEN ZAGRODA - MUZEUM WSI MARKOWA W MARKOWEJ	BD	7 849	20 421
18. MUZEUM MARIII KONOPNICKIEJ W ŻARNOWCU	14 498	14 214	20 000
19. MUZEUM W PRZEWORSKU ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY	8 600	9 500	19 000
20. MUZEUM REGIONALNE W MIELCU	7 083	11 207	15 066
21. MUZEUM KULTURY DUCHOWEJ I MATERIALNEJ BOJKÓW W MYCZKOWIE	BD	11 551	14 605
22. MUZEUM NARODOWE ZIEMI PRZEMYSKIEJ - O/MUZEUM DZWONÓW I FAJEK W PRZEMYSLU	11 213	12 186	14 332
23. MUZEUM NARODOWE ZIEMI PRZEMYSKIEJ - O/MUZEUM HISTORII MIASTA PRZEMYŚLA	BD	6 290	7 685
24. MUZEUM NARODOWE ZIEMI PRZEMYSKIEJ W PRZEMYŚLU	15 833	11 451	12 690
25. MUZEUM HISTORYCZNE - PAŁAC W DUKLI	16 905	13 284	13 384
26. MUZEUM KRESÓW W LUBACZOWIE - O/ZESPÓŁ CERKIEWNY W RADRUŻU	7 716	11 495	12 981
27. MUZEUM OKRĘGOWE W RZESZOWIE	17 210	10 484	12 520
28. MUZEUM PODKARPACKIE W KROŚNIE	9 723	11 185	9 929
29. MUZEUM RZEMIOSŁA W KROŚNIE	9 890	9 532	8 920
30. MUZEUM SAMORZĄDOWE ZIEMI STRYŻÓWSKIEJ IM.ZYGMUNTA LEŚNIAKA W STRYŻOWIE	5 604	8 182	8 325
31. TOWARZYSTWO NA RZECZ ROZWOJU MUZEUM KULTURY ŁEMKOWSKIEJ	12 578	12 247	7 157
32. MUZEUM W JAROSŁAWIU KAMIENICA ORSETTICH	7 698	7 846	6 954
33. MUZEUM ZIEMI LEŻAJSKIEJ	6 814	5 814	5 857
34. MUZEUM LALEK GAĞAŁA-BOHACZYK ZOFIA PILZNO	10 300	5 200	5 700
35. MUZEUM REGIONALNE W JAŚLE	8 269	3 928	5 513
36. MUZEUM KRESÓW W LUBACZOWIE	22 279	6 799	5 177
37. MUZEUM TECHNIKI I MILITARIÓW W RZESZOWIE	16 000	17 000	2 000
38. MUZEUM-ZAMEK W ŁAŃCUCIE	212 419	251 434	321 359
39. ZESPÓŁ ZAMKOWO-PARKOWY W KRASICZYNIE	55 019	25 200	38 661
40. MUZEUM ZAMKOWE KAMIENIEC	16 000	15 000	15 000
41. MUZEUM - ZAMEK TARNOWSKICH W TARNOBRZEGU	BD	4 375	8 519
42. PODZIEMNA TRASA TURYSTYCZNA "RZESZOWSKIE PIWNICE"	39 566	70 000	72 000
43. PODZIEMNA TRASA TURYSTYCZNA W PRZEMYŚLU		REMONT	22 210
44. BIESZCZADZKA KOLEJKA LEŚNA	153 000	BD	158 196
45. BIESZCZADZKA SZKOŁA RZEMIOSŁA W UHERCACH MINERALNYCH	11 000	BD	9 500
46. BIESZCZADZKIE DREZYNY ROWEROWE	55 000	BD	78 000
47. CENTRUM DZIEDZICTWA SZKŁA SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	48 000	50 000	52 900
48. CENTRUM WIKLINIARSTWA W RUDNIKU N. SANEM	4 865	BD	13 491
49. POGÓRZAŃSKA KOLEJKA WĄSKOTOROWA	12 000	BD	24 817
50. PODKARPACKE CENTRUM NAUKI ŁUKASIEWICZ		OTWARTE W 2023	67 383
51. PKL SOLINA		OTWARTA W 2022	600 000
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE			
1. MUZEUM PRZYRODNICZO-LEŚNE PRZY BPN	72 850	34 521	53 831
2. PODLASKI OGRÓD ZIOŁOWY OŚRODEK EDUKACJI PRZYRODNICZEJ	1 909	25 607	14 052
3. MUZEUM WIGIER	BD	9 744	12 116
4. UNIWERSYTECKIE MUZEUM PRZYRODNICZE	18 632	8 295	10 159
5. MUZEUM PRZYRODY - DWÓR LUTOSŁAWSKICH W DROZDOWIE	12 573	8 543	9 775
6. BIAŁOWIESKI PN	173 500	97 000	144 000

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
7. BIEBRZAŃSKI PN	83 000	50 700	61 700
8. CENTRUM EDUKACJI I ZARZĄDZANIA BIEBRZAŃSKIM PN W OSOWCU	22 928	7 431	9 651
9. NARWIAŃSKI OE	BD	5 306	4 926
10. NARWIAŃSKI PN	57 000	21 000	28 700
11. WIGIERSKI OE	18 572	17 866	
12. WIGIERSKI PN	140 000	125 000	130 000
13. MUZEUM PODLASKIE W BIAŁYMSTOKU - O/MUZEUM W TYKOCINIE	94 206	44 662	60 862
14. MUZEUM PODLASKIE W BIAŁYMSTOKU - O/MUZEUM IKON W SUPRAŚLU	39 827	34 283	47 545
15. MUZEUM PODLASKIE - O/MUZEUM WNĘTRZ PAŁACOWYCH	7 557	9 142	32 956
16. W CHOROSZCZY			
17. MUZEUM PODLASKIE W BIAŁYMSTOKU	12 419	9 113	6 837
18. MUZEUM PODLASKIE W BIAŁYMSTOKU - O/ MUZEUM HISTORYCZNE W BIAŁYMSTOKU	11 298	8 973	6 437
19. MUZEUM PODLASKIE - O/MUZEUM RZEŻBY ALFONSA KARNEGO W BIAŁYMSTOKU	6 865	7 086	4 260
20. MUZEUM PODLASKIE W BIAŁYMSTOKU - O/MUZEUM W BIELSKU PODLASKIM	17 426	5 898	2 330
21. MUZEUM HISTORII MEDYCYNY I FARMACJI	32 263	31 104	38 244
22. MUZEUM PAMIĘCI SYBIRU	5 445	31 951	36 002
23. MUZEUM - SKANSEN KURPIOWSKI IM. ADAMA CHĘTNIKA W NOWOGRODZIE	21 021	15 512	25 666
24. MUZEUM ROLNICTWA IM. KS.KRZYSZTOFA KLUKA W CIECHANOWCU	29 543	39 712	20 675
25. MUZEUM OKRĘGOWE W SUWAŁKACH - ODDZIAŁ MUZEUM IM. M. KONOPNICKIEJ	12 533	14 068	19 789
26. PODLASKIE MUZEUM KULTURY LUDOWEJ	48 679	47 397	19 194
27. MUZEUM WOJSKA W BIAŁYMSTOKU	40 438	40 732	19 181
28. MUZEUM OKRĘGOWE W SUWAŁKACH	9 454	8 971	10 568
29. SPOŁECZNE MUZEUM REGIONALNE W DROHICZYNIE	8 276	7 202	10 557
30. STOWARZYSZENIE MUZEUM I OŚRODEK KULTURY BIAŁORUSKIEJ W HAJNÓWCE	12 000	8 000	9 770
31. MUZEUM SZTUKI DRUKARSKIEJ I PAPIERNICTWA IM. FIOŁA I FIODOROWA	6 450	8 950	9 050
32. MUZEUM DIECEZJALNE W DROHICZYNIE IM. JANA PAWŁA II	BD	5 121	7 268
33. MUZEUM PÓLNOCNO-MAZOWIECKIE	22 753	7 189	7 191
34. MUZEUM ZIEMI AUGUSTOWSKIEJ	6 288	4 224	5 684
35. KANAŁ AUGUSTOWSKI	80 000	120 000	
MUZEUM PODLASKIE RAZEM Z ODDZ.	189 598	119 157	161 277
WOJEWÓDZTWO POMORSKIE			
1. GDAŃSKI OGRÓD ZOOLOGICZNY	486 693	587 711	606 637
2. AKWARIUM GDYŃSKIE	463 530	486 351	444 005
3. PALMIARNIA W PARKU OLIWSKIM		225 500	250 000
4. TOURTREND W SŁUPSKU	100 000	85 000	90 000
5. AROBRETUM-OGRÓD DENDROLOGICZNY W WIRTACH	17 338	26 974	22 044
6. MUZEUM INKLUZJI W BURSZTYNIE PRZY WYDZIALE BIOLOGII UG	16 000	22 500	14 215
7. MUZEUM MOTYLI ŁEBA		12 300	11 200
8. MUZEUM MOTYLI WŁADYSŁAWOWO		7 800	10 500

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
9. ZOO CANPOL W CZŁUCHOWIE	10 000	10 000	8 000
10. MUZEUM PRZYRODNICZE SŁOWIŃSKIEGO PN W SMOŁDZINIE	8 923	9 478	7 607
11. PN BORY TUCHOLSKIE	35 300	32 400	44 000
12. SŁOWIŃSKI PN	334 500	360 600	375 400
13. MUZEUM NARODOWE - ODDZIAŁ SZTUKI NOWOCZESNEJ W GDAŃSKU	14 384	50 328	61 097
14. MUZEUM NARODOWE W GDAŃSKU ODDZIAŁ SZTUKI DAWNEJ	24 883	BD	49 563
15. MUZEUM NARODOWE - ODDZIAŁ ETNOGRAFII W GDAŃSKU	47 976	31 022	38 802
16. MUZEUM NARODOWE - O/ZIELONA BRAMA W GDAŃSKU	9 497	14 519	11 846
17. MUZEUM ZAMKOWE W MALBORKU	805 201	635 970	708 733
18. MUZEUM ZAMKOWE W MALBORKU - ZAMEK W KWIDZYNIE	28 404	32 312	30 598
19. MUZEUM ZAMKOWE W MALBORKU - ZAMEK W SZTUMIE	9 775	16 505	21 581
20. MUZEUM II WOJNY ŚWIATOWEJ W GDAŃSKU	536 441	470 201	532 245
21. HEVELIANUM	244 476	320 794	317 380
22. CENTRUM NAUKI EXPERYMENT W GDYNI	231 266	247 897	243 911
23. WYSTAWA STAŁA EUROPEJSKIEGO CENTRUM SOLIDARNOŚCI	288 464	181 616	218 178
24. MUZEUM GDAŃSKA - O/MUZEUM BURSZTYNU	123 086	164 192	200 658
25. MUZEUM GDAŃSKA - O/RATUSZ GŁÓWNEGO MIASTA	129 554	BD	137 000
26. MUZEUM GDAŃSKA - O/DWÓR ARTUSA	71 238	49 738	52 212
27. MUZEUM GDAŃSKA - O/DOM UPHAGENA	51 353	37 624	45 625
28. MUZEUM GDAŃSKA - O/MUZEUM POCZTY POLSKIEJ	11 844	15 004	17 943
29. MUZEUM GDAŃSKA - O/WARTOWNIA NR 1 WESTERPLATTE	63 180	26 282	16 222
30. MUZEUM GDAŃSKA - O/MUZEUM NAUKI GDAŃSKIEJ	BD	10 197	12 095
31. MUZEUM STUTTHOF W SZTUTOWIE. NIEMIECKI NAZISTOWSKI OBÓZ KONCENTRACYJNY I ZAGŁADY (1939-1945)	143 766	160 566	169 088
32. MUZEUM MARYNARKI WOJENNEJ W GDYNI	171 717	125 427	151 826
33. MUZEUM OBRONY WYBRZEŻA STOWARZYSZENIA PRZYJACIELE HELU	138 577	113 885	109 546
34. MUZEUM-KASZUBSKI PARK ETNOGRAFICZNY IM.TEODORY I IZYDORA GULGOWSKICH WE WDZYDZACH	97 553	99 377	102 598
35. NARODOWE MUZEUM MORSKIE W GDAŃSKU	46 300	50 381	50 051
36. NARODOWE MUZEUM MORSKIE - O/STATEK MUZEUM "DAR POMORZA" W GDYNI	125 861	110 318	100 391
37. NARODOWE MUZEUM MORSKIE - O/STATEK MUZEUM "SOŁDEK" W GDAŃSKU	62 632	79 737	80 226
38. NARODOWE MUZEUM MORSKIE - O/MUZEUM RYBOŁÓWSTWA W HELU	44 825	44 591	40 761
39. NARODOWE MUZEUM MORSKIE - O/OŚRODEK KULTURY MORSKIEJ	87 196	72 602	57 057
40. NARODOWE MUZEUM MORSKIE - O/MUZEUM WISŁY W TCZEWIE	12 853	7 739	7 722
41. NARODOWE MUZEUM MORSKIE - O/MUZEUM ZALEWU WIŚLANEGO W KĄTACH RYBACKICH	16 408	13 617	10 280
42. NARODOWE MUZEUM MORSKIE - O/CENTRUM KONSERWACJI WRAKÓW STATKÓW W TCZEWIE	BD	6 446	7 179
43. MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W GDAŃSKU	19 158	37 124	BD
44. MUZEUM DIECEZJALNE IM.BISKUPA STANISŁAWA WOJCIECHA OKONIEWSKIEGO W PELPINIE	13 440	23 782	54 008
45. MUZEUM EMIGRACJI W GDYNI	204 072	137 115	81 845
46. MUZEUM SALI BHP STOCZNI GDAŃSKIEJ (W ORGANIZACJI)	21 208	59 584	75 861

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
47. MUZEUM ZIEMI KOŚCIERSKIEJ - O/MUZEUM KOLEJNICTWA W KOŚCIERZYNIE	45 654	46 821	46 438
48. MUZEUM REGIONALNE W CZŁUCHOWIE	36 603	34 866	39 516
49. MUZEUM POMORZA ŚRODKOWEGO - ODDZIAŁ MUZEUM WSI SŁOWIŃSKIEJ	38 028	32 581	35 704
50. MUZEUM POMORZA ŚRODKOWEGO - ODDZIAŁ MUZEUM KULTURY LUDOWEJ POMORZA	36 495	27 736	33 469
51. MUZEUM ZACHODNIOKASZUBSKIE W BYTOWIE	30 653	34 408	30 274
52. MUZEUM POJAZDÓW WOJSKOWYCH I UZBROJENIA (W ORGANIZACJI)		17 000	27 000
53. MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W GDAŃSKU - O/ W GNIEWIE - ZAMEK	30 305	1 480	26 441
54. MUZEUM MIASTA GDYNI	48 778	9 381	24 638
55. MUZEUM W LĘBORKU	20 822	37 985	23 772
56. MUZEUM PIŚMIENICTWA I MUZYKI KASZUBSKO-POMORSKIEJ	38 828	38 011	23 143
57. MUZEUM POMORZA ŚRODKOWEGO W SŁUPSKU	24 279	25 017	20 590
58. MUZEUM NARODOWE - O/ MUZEUM HYMNU NARODOWEGO W BĘDOMINIE	31 234	25 824	20 479
59. MUZEUM KASZUBSKIE IM.FRANCISZKA TREDERA W KARTUZACH	17 815	16 676	19 292
60. MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W GDAŃSKU - O/GRODZISKO W SOPOCIE	25 086	20 827	19 195
61. MUZEUM TECHNIKI WOJSKOWEJ "GRYF" LUZINO	12 250	17 056	17 826
62. MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W GDAŃSKU - O/C. E. A "BŁĘKITNY BARANEK"	BD	14 817	15 710
63. MUZEUM VOLKSWAGENA PĘPOWO	14 200	12 500	12 500
64. MUZEUM HISTORYCZNO-ETNOGRAFICZNE IM. JULIANA RYDZKOWSKIEGO W CHOJNICACH	5 825	8 306	9 527
65. MUZEUM SOPOTU	6 977	9 022	8 935
66. MUZEUM ZIEMI PUCKIEJ IM. FLORIANA CEYNOWY - O/ZAGRODA GBURSKA I RYBACKA	7 719	5 956	7 446
67. MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W GDAŃSKU - O/PIWNICA ROMAŃSKA	7 203	6 397	7 329
68. GDYŃSKIE MUZEUM MOTORYZACJI	BD	7 185	7 092
69. MUZEUM ZIEMI KOŚCIERSKIEJ - O/MUZEUM AKORDEONU W KOŚCIERZYNIE	7 650	6 838	6 615
70. MUZEUM ZIEMI KOŚCIERSKIEJ IM. DRA JERZEGO KNYBY W KOŚCIERZYNIE	21 346	7 961	6 544
71. MUZEUM ŻUŁAWSKIE W NOWYM DWORZE GDAŃSKIM	5 015	3 800	5 639
72. MUZEUM ZIEMI KOCIEWSKIEJ	14 480	2 712	5 558
73. MUZEUM MIASTA MALBORKA	BD	3 657	5 341
74. MUZEUM ZACHODNIOKASZUBSKIE W BYTOWIE - O/GOTYCKA WIEŻA ŚW. KATARZYNY	7 760	6 619	2 990
75. KAMIENNE KRĘGI W ODRACH I WĘSIORACH	7 000	7 000	10 000
76. MOŁO W SOPOCIE	1 174 361	1 000 000	1 000 000
MUZEUM NARODOWE RAZEM ODDZ.	96 640	95 869	161 308
MUZEUM ZAMKOWE W MALBORKU - RAZEM	843 780	684 787	760 913
MUZEUM GDAŃSKA RAZEM ODDZ.	450 255	303 037	481 755
NARODOWE MUZEUM MORSKIE RAZEM ODDZ.	396 095	385 431	353 667
WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE			
1. ŚLĄSKI OGRÓD ZOOLOGICZNY	420 310	483 483	476 923

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
2. PALMIARNIA MIEJSKA W GLIWICACH	201 401	178 836	205 722
3. ŚLĄSKI OGRÓD BOTANICZNY	75 000	48 369	82 493
4. ARBORETUM BRAMY MORAWSKIEJ	50 000	62 000	63 000
5. MIEJSKI OGRÓD BOTANICZNY W ZABRZU	35 599	51 467	47 228
6. CENTRUM EDUKACJI EKOLOGICZNEJ - EGZOTARIUM	BD	BD	31 032
7. MUZEUM NAUK O ZIEMI W SOSNOWCU UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO W KATOWICACH	31 526	8 634	16 973
8. MUZEUM FAUNY I FLORY MORSKIEJ I ŚRÓDLĄDOWEJ IM. BOSMANA ERWINA PASTERNEGO W JAWORZU	10 713	12 000	14 000
9. LEŚNY PARK NIESPODZIANEK S.C. MACHNOWSKI	BD	100 000	BD
10. ZAGRODA ŻUBRÓW W PSZCZYNIE	85 510	BD	67 632
11. MUZEUM ŚLĄSKIE W KATOWICACH	186 375	185 563	435 630
12. MUZEUM GÓRNICZWA WĘGLOWEGO W ZABRZU	215 046	259 009	304 969
13. MUZEUM ZAMKOWE W PSZCZYNIE	265 139	227 948	215 330
14. MUZEUM "GÓRNOŚLĄSKI PARK ETNOGRAFICZNY W CHORZOWIE"	100 632	79 063	86 216
15. MUZEUM PIWOWARSTWA W ŻYWCU	88 445	73 260	79 080
16. MUZEUM ZAGŁĘBIA W BĘDZINIE	67 079	58 843	67 262
17. MUZEUM MIEJSKIE "SZTYGARKA" W DĄBROWIE GÓRNICZEJ	10 717	5 376	43 142
18. MUZEUM W WODZISŁAWIU ŚLĄSKIM	BD	22 549	40 622
19. MUZEUM GÓRNOŚLĄSKIE W BYTOMIU	BD	27 012	35 506
20. CENTRALNE MUZEUM POŻARNICTWA	26 890	26 332	31 806
21. MUZEUM W GLIWICACH	31 208	31 732	28 320
22. MUZEUM IM. O. EMILA DROBNEGO W RYBNIKU	9 722	17 102	27 757
23. MUZEUM HISTORYCZNE W BIELSKU-BIAŁEJ	22 265	22 567	26 218
24. TYSKIE MUZEUM PIWOWARSTWA	33 112	BD	25 765
25. MUZEUM MIEJSKIE W ŻYWCU	23 104	29 639	24 770
26. MUZEUM W RACIBORZU	9 769	24 829	24 650
27. MUZEUM HUTNICTWA W CHORZOWIE	BD	28 520	21 581
28. MUZEUM CZĘSTOCHOWSKIE	19 781	18 436	21 218
29. FUNDACJA MINIONEJ EPOKI RUDA ŚLĄSKA	BD	7 000	20 000
30. MUZEUM CHLEBA, SZKOŁY I CIEKAWOSTEK RADZIONKÓW	BD	20 300	19 540
31. MUZEUM ŚLĄSKA CIESZYŃSKIEGO - O/MUZEUM BESKIDZKIE W WIŚLE	18 272	15 922	18 591
32. MUZEUM SATURN W CZELADZI	12 015	10 721	17 351
33. MUZEUM W GLIWICACH - O/ZAMEK PIASTOWSKI	10 223	8 633	14 557
34. MUZEUM KORONKI KONIAKOWSKIEJ	BD	21 125	14 190
35. MUZEUM HISTORII KATOWIC - O/DZIAŁ ETNOLOGII MIASTA	BD	11 593	13 874
36. MUZEUM TECHNIKI WOJSKOWEJ W ZABRZU	BD	24 420	13 247
37. MUZEUM W GLIWICACH - O/MUZEUM RADIOSTACJA W GLIWICACH	15 902	6 633	12 272
38. MUZEUM HISTORII KATOWIC	41 316	8 079	11 466
39. MUZEUM POWSTAŃ ŚLĄSKICH W ŚWIĘTOCHŁOWICACH	19 026	11 200	10 254
40. MUZEUM USTROŃSKIE IM. JANA JAROCKIEGO	12 309	11 855	9 517
41. MUZEUM ŚLĄSKA CIESZYŃSKIEGO	10 610	10 943	9 431
42. MUZEUM REGIONALNE IM.ZYGMUNTA KRASIŃSKIEGO W ŻŁOTYM POTOKU	10 329	9 910	9 091
43. MUZEUM OGNIA W ŻORACH	23 114	16 492	8 629
44. MUZEUM W TARNOWSKICH GÓRACH	6 170	5 839	8 497

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
45. STARA FABRYKA – ODDZ. MUZEUM HISTORYCZNEGO W BIELSKU-BIAŁEJ	9 812	7 771	8 121
46. MUZEUM MIEJSKIE IM. CHROBOKA W RUDZIE ŚLĄSKIEJ	BD	6 116	6 770
47. MUZEUM MIEJSKIE W ŻORACH	10 406	5 417	6 303
48. MUZEUM MIASTA MYSŁOWICE	6 049	7 064	6 104
49. MUZEUM W GLIWICACH - O/ODLEWNICTWA ARTYSTYCZNEGO	5 391	5 486	6 076
50. MUZEUM W GLIWICACH - O/DOM PAMIĘCI ŻYDÓW GÓRNOŚLĄSKICH	8 060	4 099	7 031
51. PAŁAC SCHOENA MUZEUM W SOSNOWCU	5 990	6 452	3 973
52. MUZEUM HUTNICTWA CYNKU	13 859	9 870	2 520
53. MUZEUM GÓRNICZWA RUD ŻELAZA W CZĘSTOCHOWIE	8 907	BD	21 218
54. MUZEUM GÓRNOŚLĄSKIE W BYTOMIU	32 251	27 212	38 000
55. MUZEUM IZBA PAMIĘCI KOPALNI „WUJEK” (OBECNIE - ŚLĄSKIE CENTRUM WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI)	6 378	BD	22 187
56. SKANSEN WSI PSZCZYŃSKIEJ W PSZCZYNIE	57 180	BD	19 844
57. WILLA CARO W GLIWICACH	23 731	BD	28 320
58. ŻYWIECKI PARK ETNOGRAFICZNY	22 867	1 230	BD
59. PLANETARIUM W CHORZOWIE		290 634	399 395
60. ZAMEK OGRODZIENIEC	216 440	249 299	230 274
61. FUNDACJA "ZAMEK CHUDÓW" (MUZEUM ZAMKU W CHUDOWIE)		4 461	106 102
62. MUZEUM STOWARZYSZENIA MIŁOŚNIKÓW ZIEMI TARNOGÓRSKIEJ- KOPALNIA SREBRA W TARNOWSKICH GÓRACH	89 410	74 052	77 849
63. ZABYTKOWA KOPALNIA IGNACY W RYBNIKU		32 607	41 987
64. MUZEUM ZAMKOWE W GRODŹCU	BD	BD	11 148
65. GÓRNOŚLĄSKIE KOLEJ WĄSKOTOROWE W BYTOMIU	21 292	BD	26 000
66. GRÓD NA GÓRZE BIRÓW	47 455	BD	40 949
67. KOPALNIA „GUIDO” W ZABRZU	80 557	BD	123 494
68. PAŁAC W KOSZĘCINIE	45 351	BD	58 493
69. SKANSEN GÓRNICZY „KRÓLOWA LUIZA”	147 472	BD	23 822
70. WIEŻA WIDOKOWA NA SZCZYCIE SZYNDZIELNIA	27 770	BD	26 443
71. ZABYTKOWA STACJA KOLEJOWA W RUDACH ŚLĄSKICH	48 731	BD	86 393
72. ZAMEK CIESZYN	62 000	BD	55 299
73. ZAMEK PIASTOWSKI W GLIWICACH	10 223	BD	9 915
74. ZAMEK PIASTOWSKI W RACIBORZU	100 437	BD	101 760
75. ZAMEK SUŁKOWSKICH W BIELSKO-BIAŁEJ	22 265	BD	26 218
76. ZAMEK W BĘDZINIE	BD	BD	27 418
77. ZAMEK PILCZA W SMOLENIU	BD	BD	32 700
78. ZAMEK OLSZTYN	BD	BD	95 000
79. KOLEJKA GONDOLOWA NA SZYNDZIELNIE	357 404	BD	327 350
80. KOLEJKA LINOWA NA CZANTORIĘ	BD	BD	366 500
81. KOLEJKA ELKA	BD	BD	80 000
82. LEGENDIA – ŚLĄSKIE WESOŁE MIASTECZKO	350 000	496 854	464 532
83. SZLAK ZABYTKÓW TECHNIKI	1 200 000	1 407 169	BD
WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE			
1. JASKINIA RAJ	101 490	105 729	106 612
2. GEONATURA OGRÓD OBOTANICZNY KIELCE	BD	55 940	48 856
3. MUZEUM PRZYRODNICZE ŚWIĘTOKRZYSKIEGO PARKU NARODOWEGO	30 058	44 641	27 007

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
4. MUZEUM PRZYRODY I TECHNIKI EKOMUZEUM IM.JANA PAZDURA W STARACHOWICACH	25 869	21 433	24 581
5. PODZIEMNA TRASA TURYSTYCZNA NA KADZIELNI		20 708	21 464
6. CENTRUM GEOEDUKACJI W KIELCACH (WIETRZANIA)	25 308	114 063	102 569
7. CENTRUM NEANDERTALCZYKA PRZY JASKINI RAJ	35 590	34 261	NIECZYNNIE
8. GALERIA WIDOKOWA NA GOŁOBORZU	97 820	112 752	102 887
9. MUZEUM MINERAŁÓW I SKAMIENIAŁOŚCI W ŚWIĘTEJ KATARZYNIE	30 673	28 900	29 000
10. PODZIEMNA TRASA TURYSTYCZNA NA KADZIELNI AMFITEATR I TYROLKA	24 301	303 289	317 000
11. REZERWAT ŚLICHOWICE I ŚCIEŻKA EDUKACYJNA	BD	82 786	68 068
12. SZLAKI TURYSTYCZNE ŚPN (SPRZEDANE BILETY)	119 958	241 665	229 908
13. ŚWIĘTOKRZYSKI PN	249 003	241 700	220 000
14. MUZEUM WSI KIELECKIEJ - O/PARK ETNOGRAFICZNY W TOKARNI	114 966	104 782	126 567
15. MUZEUM WSI KIELECKIEJ -MAUZOLEUM MARTYROLOGII WSI POLSKICH W MICHNIOWIE	22 640	53 840	52 750
16. MUZEUM WSI KIELECKIEJ DWOREK LASZCZYKÓW	8 256	4 365	5 260
17. MUZEUM ZAMKOWE W SANDOMIERZU	61 016	65 228	70 292
18. MUZEUM NARODOWE W KIELCACH O/DAWNY PAŁAC BISKUPÓW KRAKOWSKICH W KIELCACH	35 468	53 678	57 515
19. MUZEUM NARODOWE W KIELCACH - O/PAŁACYK HENRYKA SIENKIEWICZA W OBLĘGORKU	62 890	43 576	44 491
20. MUZEUM NARODOWE W KIELCACH - O/MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W WIŚLICY	7 125	14 467	22 752
21. MUZEUM NARODOWE W KIELCACH - O/MUZEUM LAT SZKOLNYCH STEFANA ŻEROMSKIEGO	10 778	8 460	12 578
22. MUZEUM NARODOWE W KIELCACH - O/MUZEUM DIALOGU KULTUR	9 060	6 874	7 916
23. MUZEUM ZABAWEK I ZABAWY W KIELCACH	40 722	45 347	54 686
24. MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W OSTROWCU ŚW. – REZERWAT KRZEMIONKI OPATOWSKIE	42 834	39 065	40 140
25. MUZEUM IM.ORŁA BIAŁEGO W SKARŻYSKO-KAMIENNA	26 753	31 483	28 192
26. MUZEUM DIECEZJALNE SZTUKI KOŚCIELNEJ	25 935	22 678	22 271
27. MUZEUM ORĘŻA IM.ODDZIAŁÓW PARTYZANCKICH ZIEMI OPATOWSKIEJ W MĘCZENNICACH	BD	1 000	20 200
28. ŻYWE MUZEUM PORCELANY W ĆMIELOWIE	28 000	17 550	17 000
29. MUZEUM REGIONALNE W PIŃCZOWIE	9 630	11 721	16 220
30. MUZEUM STAROŻYTNEGO HUTNICTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W NOWEJ SŁUPI	7 510	15 037	15 272
31. MUZEUM IM.PRZYPKOWSKICH W JĘDRZEJOWIE	14 589	15 083	14 458
32. MUZEUM HISTORII KIELC	6 379	4 368	5 468
33. MUZEUM HISTORII KIELC W KIELCACH	9 952	15 022	17 207
34. MUZEUM DIECEZJALNE W SANDOMIERZU	25 935	7 428	21 669
35. MUZEUM LORENZA HAMMONDA	5 838	2 350	3 800
36. ZABYTKOWA KAMIENICA „NIEMCZÓWKA” W CHĘCINACH	23 798	9 278	14 334
37. INSTYTUCJA KULTURY-ZAMEK KRZYŻTOPÓR W UJEŹDZIE	153 360	170 177	171 372
38. SKARB CZYK MUZEUM ZAMKÓW KRÓLEWSKICH W SZYDŁOWIE	BD	15 284	14 243
39. INSTYTUCJA PARAMUZEALNA `DWOREK MIKOŁAJA REJA	6 885	5 222	6 144
40. EWA SIEMOŃSKA GALERIA "TAJEMNICE KLEJNOTÓW"	30 673	28 891	28 800
41. KLASZTOR NA ŚWIĘTYM KRZYŻU	350 137	300 120	320 000

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
42. PUSTELNIA ŻŁOTEGO LASU W RYTWIANACH	50 990	12 005	30 018
43. SANKTUARIUM MATKI BOSKIEJ W GODKOWIE	175 963	134 660	116 380
44. SANKTUARIUM MATKI BOŻEJ W SKARZYSKU KAMIENNEJ	69 000	50 500	47 000
45. SZYDŁÓW MUZEUM + IMREZA	12 614	31 278	33 281
46. ZABYTKOWY ZAKŁAD HUTNICZY W MALEŃCU	2 090	5 480	5 993
47. ZAMEK KRÓLEWSKI W CHĘCINACH	223 010	243 351	225 415
48. ZAMEK PAŁAC W KUROZWĘKACH	85 109	63 124	46 078
49. CENTRUM NAUKOWO-TECHNOLOGICZNE I DWÓR W PODZAMCZU CHĘCIŃSKIM	75 066	56 848	61 137
50. SANDOMIERSKIE CENTRUM KULTURY - PODZIEMNA TRASA TURYSTYCZNA	164 407	155 739	156 632
51. BRAMA OPATOWSKA W SANDOMIERZU	160 297	111 551	102 473
52. BASENY MINERALNE W SOLCU ZDROJU	251 000	226 408	254 279
53. CENTRUM EDUKACYJNE SZKLANY DWOREK STEFANA ŻEROMSKIEGO CIEKOTY	17 208	20 152	25 100
54. CENTRUM KULTUROWO-ARCHEOLOGICZNE W NOWEJ SŁUPII	40 061	15 739	19 587
55. EUROPEJSKIE CENTRUM BAJKI W PACANOWIE	211 130	172 110	202 151
56. JURA PARK W BAŁTOWIE (BAŁTOWSKI KOMPLEKS TURYSTYCZNY)	452 000	515 000	405 000
57. PARK LEGEND NOWA SŁUPIA		OTWARTY W 2023	34 000
58. OSADA ŚREDNIOWIECZNA CENTRUM TRADYCJI BIELINY	53 100	99 711	76 441
59. OSTROWIECKI BROWAR KULTURY	BD	135 388	142 995
60. OŚRODEK EDUKACYJNO MUZEALNY ŚWIĘTOKRZYSKI SZTETL	10 352	5 802	8 150
61. OŚRODEK GARNCARSTWA W CHAŁUPKACH	6 405	5 249	5 249
62. PARK ROZRYWKI I MINIATUR „SABAT KRAJNO”	301 000	315 500	290 000
63. PODZIEMNA TRASA TURYSTYCZNA W OPATOWIE	22 235	15 519	20 749
64. KRZEMIONKI OPATOWSKIE K. OSTROWCA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO	42 834	37 233	40 140
65. ŚWIĘTOKRZYSKA KOLEJKA DOJAZDOWA CIUCHCIA PONIDZIE EXPRES	10 502	3 600	7 595
66. ŚWIĘTOKRZYSKA POLANA – PARK ROZRYWKI	174 732	72 010	50 663
67. TĘŻNIA SOLANKOWA W BUSKU ZDROJU (OTWARTA W 2021)	BD	332 230	289 000
68. WZGÓRZE ZAMKOWE W KIELCACH	42 156	23 838	25 600
69. KLASZTOR CYSTERSÓW W WĄCHOCKU	BD	50 000	20 000
MUZEUM WSI KIELECKIEJ RAZEM ODDZIAŁY	145 862	162 987	184 577
MUZEUM NARODOWE W KIELCACH RAZEM ODDZ.	125 321	127 055	146 448
WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE			
1. PARK DZIKICH ZWIERZĄT KADZIDŁOWO JADWIGA KRZYWIŃSKA-KOBUS	27 500	50 000	45 000
2. LEŚNE ARBORETUM WARMII I MAZUR IM. POLSKIEGO TOWARZYSTWA LEŚNEGO	12 439	14 602	15 654
3. MUZEUM WARMII I MAZUR - O/MUZEUM PRZYRODY W OLSZTYNIE	13 013	12 739	13 642
4. OŚRODEK EDUKACJI PRZYRODNICZO-KULTUROWEJ W MAZURSKIM PARKU KRAJOBRAZOWYM	10 085	5 135	4 218
5. MUZEUM POMNIKA HISTORII "FROMBORK - ZESPÓŁ KATEDRALNY"	BD	BD	133 917
6. MUZEUM MIKOŁAJA KOPERNIKA WE FROMBORKU	79 487	54 248	111 291
7. MUZEUM BUD. LUD. - PARK ETNOGRAFICZNY W OLSZTYNKU	93 567	84 915	106 185
8. MUZEUM HISTORYCZNE W EŁKU	79 847	72 908	77 058
9. MUZEUM BITWY POD GRUNWALDEM W STĘBARKU	141 799	39 765	76 482
10. MUZEUM WARMII I MAZUR W OLSZTYNIE	69 874	54 519	59 695

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
11. MUZEUM WARMII I MAZUR W OLSZTYNIE - O/MUZEUM WARMIŃSKIE	51 494	47 668	56 532
12. MUZEUM WARMII I MAZUR W OLSZTYNIE- O/DOM GAZETY OLSZTYŃSKIEJ W OLSZTYNIE	BD	9 830	9 224
13. MUZEUM WARMII I MAZUR W OLSZTYNIE - O/MUZEUM MAZURSKIE W SZCZYTNI	7 818	7 668	7 847
14. MUZEUM ARCHEOLOGICZNO-HISTORYCZNE W ELBLĄGU	34 145	37 139	50 425
15. MUZEUM POGRANICZA W DZIAŁDOWIE	25 000	25 456	24 763
16. MUZEUM W OSTRÓDZIE	16 476	19 362	22 246
17. MUZEUM NOWOCZESNOŚCI W OLSZTYNIE	23 412	26 052	22 110
18. MUZEUM IM.WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO W KĘTRZYNIE	BD	21 185	21 755
19. MUZEUM KONSTANTEGO ILDEFONSA GAŁCZYŃSKIEGO W PRANIU	16 420	7 803	12 575
20. MUZEUM IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO W KĘTRZYNIE - ODDZIAŁ - BASZTA	BD	8 225	8 447
21. MUZEUM KULTURY LUDOWEJ	8 012	5 710	6 546
22. MUZEUM ARCHIDIECEZJI WARMIŃSKIEJ	25 360	2 530	5 203
23. OLSZTYŃSKIE PLANETARIUM I OBSERWATORIUM ASTRONOMICZNE	85 551	92 116	94 147
24. WILCZY SZANIEC W GIERŁOŻY	330 00	BD	280 000
MUZEUM WARMII I MAZUR W OLSZTYNIE RAZEM	129 186	119 695	133 298
WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE			
1. OGRÓD BOTANICZNY UAM W POZNANIU		273 000	259 000
2. PALMIARNIA POZNAŃSKA	245 679	269 019	257 802
3. ARBORETUM INSTYTUTU DENDROLOGII PAN W KÓRNIKU	108 591	113 286	133 270
4. OGRÓD DENDROLOGICZNY UP W POZNANIU	10 000	130 000	120 000
5. "PARK MIEJSKI" W NOWYM TOMYŚLU	26 200	38 675	36 622
6. MUZEUM LEŚNICTWA W GOŁUCHOWIE	30 083	20 431	33 322
7. OGRÓD ROŚLIN LECZNICZYCH W PLEWISKACH	11 000	10 000	12 000
8. MUZEUM PRZYRODNICZO-ŁOWIECKIE W UZARZEWIE - ODDZIAŁ MNRIPRS	23 787	11 792	11 141
9. UNIWERSYTET PRZYRODNICZY W POZNANIU LEŚNY ZAKŁAD DOŚWIADCZALNY MUROWANA	8 000	8 000	7 000
10. OGRÓD ZOOLOGICZNY W POZNANIU NOWE ZOO	488 350	472 032	417 286
11. OGRÓD ZOOLOGICZNY W POZNANIU STARE ZOO	161 949	272 014	337 222
12. WIELKOPOLSKI OE	BD	12 930	11 000
13. WIELKOPOLSKI PN	1 000 000	898 000	930 000
14. MUZEUM NARODOWE W POZNANIU - O/MUZEUM SZTUK UŻYTKOWYCH	71 072	71 022	200 000
15. MUZEUM NARODOWE W POZNANIU	89 203	95 743	134 328
16. MUZEUM NARODOWE W POZNANIU - O/MUZEUM PAŁAC W ROGALINIE	75 726	60 550	60 020
17. MUZEUM NARODOWE ROLNICTWA I PRZEMYSŁU ROLNO-SPOŻYWCZEGO W SZRENIAWIE	35 311	43 594	48 109
18. MUZEUM NARODOWE W POZNANIU - O/MUZEUM W GOŁUCHOWIE	40 720	6 420	43 898
19. MUZEUM NARODOWE W POZNANIU - O/MUZEUM ADAMA MICKIEWICZA W ŚMIEŁOWIE	BD	14 166	14 792
20. MUZEUM NARODOWE W POZNANIU - O/WIELKOPOLSKIE MUZEUM WOJSKOWE	18 257	9 301	5 285
21. MUZEUM NARODOWE W POZNANIU – O/ W ŚMIEŁOWIE	15 242	14 244	14 752

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
22. MUZEUM NARODOWE W POZNANIU - O/ MUZEUM INSTRUMENTÓW MUZYCZNYCH	4 309	13 698	13 823
23. MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W POZNANIU	57 381	45 551	124 017
24. MUZEUM POCZĄTKÓW PAŃSTWA POLSKIEGO	70 559	64 912	56 856
25. MUZEUM PIERWSZYCH PIASTÓW NA LEDNICY - O/WCZESNOPIASTOWSKA REZYDENCJA	53 343	53 006	50 779
26. MUZEUM PIERWSZYCH PIASTÓW NA LEDNICY-O/REZERWAT ARCHEOLOGICZNY W GIECZU	5 766	4 729	6 119
27. MUZEUM PIERWSZYCH PIASTÓW NA LEDNICY - O/WIELKOPOLSKI PARK ETNOGRAFICZNY	24 352	31 434	29 515
28. WIELKOPOLSKIE MUZEUM WALK NIEPODLEGŁOŚCIOWYCH - O/MUZEUM UZBROJENIA	40 479	39 020	37 559
29. MUZEUM WOJSKA POLSKIEGO - ODDZIAŁ MUZEUM BRONI PANCERNEJ W POZNANIU	7 468	33 486	33 420
30. MUZEUM MIASTA OSTROWA WIELKOPOLSKIEGO	24 448	23 555	29 397
31. MUZEUM ZIEMIAŃSTWA W DOBRZYCY - ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY	34 250	23 592	26 295
32. MUZEUM OKRĘGOWE W KONINIE	30 139	23 443	23 800
33. MUZEUM REGIONALNE W JAROCINIE	12 467	13 605	22 380
34. MUZEUM TECHNIKI MOTORYZACYJNEJ	BD	20 000	20 000
35. MUZEUM REGIONALNE W WOLSZTYNIE - O/SKANSEN BUDOWNICTWA LUDOWEGO	BD	19 178	18 779
36. MUZEUM KULTURY LUDOWEJ W OSIEKU NAD NOTECIĄ ODDZIAŁ MUZEUM OKRĘGOWEGO W PILE	15 881	24 867	18 675
37. MUZEUM ZAMEK GÓRKÓW POWIATOWA INSTYTUCJA KULTURY MUZEUM REJESTROWANE	12 597	10 182	18 508
38. WIELKOPOLSKIE MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI - O/MUZEUM POWSTANIA WIELKOPOLSKIEGO	29 191	18 052	17 978
39. MUZEUM MARTYROLOGICZNE W ŻABIKOWIE	10 259	12 317	16 701
40. MUZEUM MARTYROLOGICZNE W ŻABIKOWIE - ODDZIAŁ W CHEŁMNIE NAD NEREM	29 075	24 380	35 189
41. MUZEUM ZIEMI RAWICKIEJ W RAWICZU	5 836	7 836	15 834
42. ODDZIAŁ ZAMIEJSCOWY - WIELKOPOLSKIE MUZEUM POŻARNICTWA W RAKONIEWICACH	11 287	9 527	15 117
43. MUZEUM ZIEMI ŻŁOTOWSKIEJ W ŻŁOTOWIE	BD	9 780	13 065
44. MAREK FIEDLER MUZEUM PRACOWNIA LITERACKA ARKADEGO FIEDLERA	25 000	15 000	12 000
45. MUZEUM WIKLINIARSTWA I CHMIELARSTWA W NOWYM TOMYŚLU - ODDZIAŁ MNRIPRS	3 565	6 409	11 078
46. MUZEUM MIASTA TURKU IM. JÓZEFA MEHOFFERA	9 220	6 711	9 897
47. WIELKOPOLSKIE MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI - O/MUZEUM MARTYROLOGII WIELKOPOLAN	10 989	10 742	9 638
48. MUZEUM ARCHIDIECEZJALNE W POZNANIU	BD	6 938	9 279
49. MUZEUM OKRĘGOWE ZIEMI KALISKIEJ - O/REZERWAT ARCHEOLOGICZNY W KALISZU	12 464	10 845	8 937
50. MUZEUM HISTORII PRZEMYSŁU	5 635	8 029	8 574
51. WIELKOPOLSKIE MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI - O/MUZEUM POWSTANIA POZNAŃSKIEGO	BD	7 443	8 573
52. MUZEUM STANISŁAWA STASZICA W PILE	BD	806	8 156

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
53. MUZEUM REGIONALNE ZIEMI PYZDRSKIEJ	BD	7 500	7 500
54. MUZEUM MŁYNARSTWA I W JARACZU - ODDZIAŁ MNRIPRS	4 305	4 965	6 722
55. MUZEUM REGIONALNE IM.HIERONIMA ŁAWNICZAKA W KROTOSZYNIE	BD	5 414	6 330
56. WIELKOPOLSKIE MUZEUM WALK NIEPODLEGŁOŚCIOWYCH - O/MUZEUM ARMII POZNAŃ	9 402	5 594	5 832
57. MUZEUM OKRĘGOWE ZIEMI KALISKIEJ - O/DWOREK M.DĄBROWSKIEJ W RUSSOWIE	6 877	4 964	5 813
58. MUZEUM OKRĘGOWE IM.STANISŁAWA STASZICA	5 262	4 977	5 271
59. MUZEUM REGIONALNE IM.WŁADYSŁAWA GOLUSA	5 162	5 786	5 230
60. MUZEUM PSZCZELARSTWA I SKANSEN - ODDZIAŁ MNRIPRS	5 647	4 839	5 182
61. MUZEUM-ZAMEK OPALIŃSKICH W SIERAKOWIE	8 000	5 000	5 000
62. MUZEUM ZIEMI KĘPIŃSKIEJ IM. T.P. POTWOROWSKIEGO W KĘPNIE	5 900	5 848	4 250
63. MUZEUM ŚREMSKIE,ŚREM	BD	19 497	2 964
64. WIELKOPOLSKIE MUZEUM WALK NIEPODLEGŁOŚCIOWYCH – O/ CZERWIEC1956	11 530	6 015	6 630
65. MUZEUM W LEWKOWIE - ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY	BD	4 135	19 544
66. ZAMEK W KÓRNIKU	71 489	65 298	69 087
67. PAROWOZOWNIA WOLSZTYN	53 179	18 629	32 236
68. KŁODAWSKA PODZIEMNA TRASA TURYSTYCZNA	33 000	25 000	43 000
69. BRAMA POZNAŃSKA ICHOT	117 276	73 000	68 014
70. KOLEJKA PARKOWA MALTANKA	140 000	BD	117 541
71. MAKIETA DAWNEGO POZNANIA	30 897	25 141	26 000
72. OAZA KÓRNIK CENTRUM SPORTU I REKREACJI	160 000	BD	180 436
73. PARK ORIENTACJI PRZESTRZENNEJ W OWIŃSKACH	27 346	BD	32 360
74. REZERWAT ARCHEOLOGICZNY GENIUS LOCI	18 386	28 953	22 903
75. SKANSEN MINIATUR W POBIEDZISKACH	18 428	14 000	13 284
76. SWARZĘDZKIE CENTRUM HISTORIA I SZTUKI	BD	10 471	9 090
MUZEUM NARODOWE W POZNANIU RAZEM	356 759	328 738	520 255
OGRÓD ZOOLOGICZNY W POZANIU RAZEM	650 299	744 046	754 508
WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE			
1. OGRODY TEMATYCZNE HORTULUS DOBRZYCA	204 827	161 291	120 019
2. MUZEUM PRZYRODNICZE WOLIŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO	23 752	124 953	17 901
3. OGRÓD DENDROLOGICZNY W GLINNEJ	14 000	15 000	15 000
4. MUZEUM GEOLOGICZNE UNIW. SZCZECIŃSKIEGO	BD	5 381	5 329
5. DRAWIEŃSKI OE	BD	6 128	8 237
6. DRAWIEŃSKI PN	20 300	24 200	25 100
7. WOLIŃSKI PN	1 500 000	1 417 600	1 039 000
8. MUZEUM ORĘŻA POLSKIEGO W KOŁOBRZEGU	134 236	147 803	138 154
9. ZAMEK KSIĄŻĄT POMORSKICH - MUZEUM W DARŁOWIE	91 637	110 854	100 729
10. MUZEUM TECHNIKI I KOMUNIKACJI - ZAJEZDZIA SZTUKI W SZCZECINIE	62 497	60 475	89 247
11. MUZEUM NARODOWE W SZCZECINIE - O/CENTRUM DIALOGU PRZEŁOMY	27 873	29 798	39 510
12. MUZEUM NARODOWE W SZCZECINIE - O/ MUZEUM HISTORII SZCZECINA	BD	3 356	11 527
13. MUZEUM NARODOWE W SZCZECINIE - O/MUZEUM TRADYCJI REGIONALNEJ	5 136	4 551	7 718

NAZWA ATRAKCJI	2019	2022	2023
14. MUZEUM NARODOWE W SZCZECINIE - ODDZIAŁ SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ	7 466	4 162	5 252
15. MUZEUM NARODOWE W SZCZECINIE	14 418	22 346	36 916
16. MUZEUM HISTORII TWIERDZY ŚWINOUJŚCIE	16 600	20 000	30 000
17. MUZEUM SIŁ POWIETRZNYCH - O/MUZEUM OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ W KOSZALINIE	BD	13 707	18 627
18. MUZEUM RYBOŁÓWSTWA MORSKIEGO W ŚWINOUJŚCIU	45 135	12 882	16 030
19. MUZEUM W KOSZALINIE	14 227	10 934	15 592
20. MUZEUM ARCHEOLOGICZNO-HISTORYCZNE W STARGARDZIE	16 342	14 843	14 519
21. MUZEUM HISTORII ZIEMI KAMIEŃSKIEJ	4 868	11 862	12 867
22. MUZEUM ZIEMI WAŁECKIEJ -O/SKANSEN FORTYFIKACYJNY GRUPA WAROWNA CEGIELNIA	BD	10 808	10 227
23. MUZEUM RYBOŁÓWSTWA MORSKIEGO W NIECHORZU	5 842	7 581	9 710
24. MUZEUM BUNKIER V-3 W ZALESIU (W ORGANIZACJI)	BD	BD	7 650
25. MUZEUM BURSZTYNU	BD	7 000	7 500
26. MUZEUM REGIONALNE W SZCZECINKU	10 054	4 735	5 833
27. MUZEUM PAMIĄTEK 1.ARMII WOJSKA POLSKIEGO ORAZ DZIEJÓW ZIEMI MIESZKOWICKI	8 880	5 379	4 700
28. ZAMEK KSIĄŻĄT POMORSKICH W SZCZECINIE	25 207	64 599	58 720
29. FUNDACJA REGNUM VEGETABILE	15 223	2 150	BD
MUZEUM NARODOWE W SZCZECINIE RAZEM ODDZIAŁY	54 893	64 213	61 413